

Hallituksen esitys Eduskunnalle jätelaiksi ja laiksi ympäristö- lupamenettelylain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Jätteitä ja jätehuoltoa koskevien säännösten yhtenäistämiseksi Euroopan yhteisöjen (EY) säännösten kanssa esityksessä ehdotetaan säädettäväksi jätelaki, joka korvaisi nykyisen jätehuoltolain. Lain yleisenä tavoitteena olisi tukea kestävästä kehitystä edistämällä luonnonvarojen järkevää käyttöä sekä ehkäisemällä ja torjumalla jätteistä aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle.

Laki sisältäisi säännökset jätteiden hyödyntämisen edistamisestä, jätehuollon muusta järjestämisestä, roskaantumisen ja maaperän saastumisen ehkäisemisestä sekä roskaantuneen ja saastuneen alueen puhdistamisesta samaan tapaan kuin nykyinen jätehuoltolaki. Lain säännökset olisivat kuitenkin nykyistä yksityiskohtaisemmat. Näiden lisäksi laissa säädettäisiin ennalta ehkäisevistä toimista, kuten jätteen syntymisen ehkäisemisestä ja sen määrän vähentämisestä sekä jätteen vaarallisen ja haitallisen ominaisuuden vähentämisestä.

Lakia ei sovellettaisi räjähdystarvikkeen jätteen, ydinjätteen, radioaktiiviseen jätteen eikä jätteen luvalliseen mereen sijoittamiseen. Myöskään eräisiin muihin jätteisiin, joista on säädetty muualla lainsäädännössä, ei lakia näiltä osin sovellettaisi.

Laissa määriteltäisiin alan keskeiset käsitteet. Määrittelyissä seurattaisiin jätteistä annetuissa EY:n direktiiveissä olevia vastaavia määrittelyjä. Jätteellä tarkoitettaisiin ainetta tai esinettä, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä. Ongelmajätteellä tarkoitettaisiin jätettä, joka kemiallisen tai muun ominaisuutensa takia aiheuttaa erityistä vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Ehdotetun lain mukaan jokaisen olisi omalta osaltaan omassa toiminnassaan pyrittävä ennalta ehkäisemään jätteen syntymistä tai vähentämään sen määrää sekä huolehtimaan en-

nalta siitä, ettei jätteestä aiheudu vaaraa tai haittaa. Yleistä huolenpitovelvollisuutta yksilöitäisiin lisäksi niissä tapauksissa, jolloin kysymyksessä olisi tuotannon harjoittaja, tuotteen valmistaja ja maahantuojat tai viranomaiset. Silloin kun jätteen syntymistä ei voitaisi ennalta ehkäistä, olisi syntynyt jäte pyrittävä hyödyntämään tai järjestämään sille muutoin asianmukainen jätehuolto siten, ettei jätteestä ja jätehuollosta aiheudu vaaraa tai haittaa. Ensisijaisesti olisi pyrittävä hyödyntämään jätteen sisältämä aine ja toissijaisesti sen sisältämä energia. Jätehuollossa olisi käytettävä parasta taloudellisesti käyttökelpoista tekniikkaa sekä mahdollisimman hyvää terveys- ja ympäristöhaitan torjuntamenetelmää. Jätettä ei saisi hylätä tai käsitellä hallitsemattomasti.

Jätteen haltijan olisi huolehdittava jätehuollon järjestämisestä. Eräissä tapauksissa jätehuollosta huolehtisi kuitenkin kunta kuten nykyisinkin. Yleensä tällöin olisi kysymys yhdyskuntajätteestä, jonka kuljetuksesta ja hyödyntämisestä tai käsittelystä kunta joko kokonaan tai osittain huolehtisi jätteen haltijan puolesta. Kustannusvastuu olisi kuitenkin tällöinkin jätteen haltijalla. Eräissä erikseen määrittävissä tapauksissa voitaisiin lisäksi jätehuollon järjestämisvelvollisuus ja siitä aiheutuvat kustannukset osittain tai kokonaan siirtää jätteen haltijalta sen tuotteen valmistajalle, maahantuojalle, välittäjälle, myyjälle tai käyttäjälle, jonka tuotteesta jäte syntyy.

Jätehuolto olisi pyrittävä suunnittelemaan, järjestämään ja rahoittamaan sekä jätehuollon hyväksymismenettelyä soveltamaan jätteen käsittelyn omavaraisuusperiaatteen mukaisesti ja jätteet olisi käsiteltävä jossakin lähimmistä asianmukaisista jätteen käsittelypaikoista kuten jätteistä annetussa EY:n direktiivissä edellytetään. Järjestettyä jätteenkuljetusta koskeviin säännöksiin laki ei toisi uusia periaatteita.

Järjestetyllä jätteenkuljetuksella tarkoitettaisiin edelleen kunnan järjestämää ja sopimusperusteista jätteenkuljetusta. Kuljetuksen järjestämisvelvollisuus laajenisi kuitenkin koskemaan periaatteessa kunnan koko aluetta eikä vain taaja-asutusaluetta kuten nykyisin. Sopimusperusteisen jätteenkuljetuksen toteuttamisedellytyksiä lievennettäisiin, mutta kunnalla olisi oikeus asettaa toteuttamiselle tarkentavia ehtoja. Kunta voisi myös määrätä, mihin keräyspaikkaan jäte olisi toimitettava järjestettyä jätteenkuljetusta varten. Erilaiset jätteet olisi tietyin edellytyksin kerättävä ja pidettävä toisistaan erillään jätehuollon kaikissa vaiheissa. Ongelmajätteiden keskenään sekoittamiseen tai niiden sekoittamiseen muihin jätteisiin tai aineisiin suhtauduttaisiin kielteisesti.

Laki ei toisi olennaisia muutoksia nykyisen jätehuoltolain viranomaisorganisaatioon. Vesi- ja ympäristöhallinnon tehtäviä asiantuntija- ja työvirastona kuitenkin täsmennettäisiin lain nojalla annettavalla asetuksella. Kokonaan uutta olisi sen sijaan ympäristöministeriötä ja lääninhallituksia koskeva lakisääteinen jätteitä ja jätehuoltoa koskeva suunnitteluvollisuus. Suunnittelujärjestelmää edellytetään EY:n uusissa jätteistä annetuissa direktiiveissä.

Jätehuollon lupajärjestelmään tulisi huomattavia muutoksia. Jätehuoltosuunnitelma ja ongelmajätteiden käsittelylupa jäisivät pois laista ja niitä korvaamaan tulisi jätelupa, joka olisi osa yhtenäistä ympäristölupaa. Tästä syystä olisi ympäristölupamenettelylakia eräiltä osin tarkistettava. Jätelupaa edellytettäisiin jätteen ja ongelmajätteen laitos- ja ammattimaisesta käsittelystä ja hyödyntämisestä, ongelmajätteen ammattimaisesta keräämistoiminnasta sekä lisäksi muustakin jätehuollon kannalta merkityksellisestä toiminnasta, josta säädettäisiin tar-

kemmin asetuksella. Jätelupaa edellyttävien toimintojen määrä olisi huomattavasti vähäisempi kuin jätehuoltosuunnitelmaa ja ongelmajätteiden käsittelylupaa edellyttävien toimintojen määrä. Nykyisen lain nojalla hyväksytyt jätehuoltosuunnitelmat ja ongelmajätteiden käsittelyluvat jäisivät voimaan laissa säädettäväksi ajaksi.

Sellaiset jätehuollon kannalta keskeiset muut toiminnot, jotka eivät edellyttäisi edellä mainittua lupaa, olisi pääsääntöisesti ilmoitettava viranomaisille kuten EY:n direktiivit edellyttävät. Tällaisia toimintoja olisivat sellainen laitos- tai ammattimainen jätteen käsittely ja hyödyntäminen, johon ei tarvittaisi jätelupaa, jätteen ammattimainen kuljettaminen ja muun kuin ongelmajätteen ammattimainen keräämistä toiminta. Jätteiden kansainvälisiä siirtoja koskisi ilmoitusjärjestelmä kuten nykyisinkin.

Valtioneuvosto saisi ehdotuksen mukaan nykyistä laajemmat valtuudet yleisten määräysten antamiseen. Yleisiä määräyksiä voitaisiin antaa jätehuollon järjestämisen ja valvonnan lisäksi jätteiden syntymisen ehkäisemiseksi sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi. Määräyksiä voitaisiin antaa myös maaperän saastumisen ehkäisemiseksi sekä saastuneen alueen puhdistamiseksi. Viimeksi mainituista asioista säädettäisiin myös laissa nykyistä yksityiskohteisemmin. Jätteitä koskevat EY:n erityisdirektiivit toimeenpantaisiin myös pääosin valtioneuvoston ehdotetun jätelain nojalla antamin yleisin määräyksin.

Lait liittyvät Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen (ETA-sopimus) ja ovat tarkoitetut tulemaan voimaan samanaikaisesti sopimuksen kanssa. Voimaantuloajankohdasta säädettäisiin asetuksella.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	1	4 luku. Roskaantumisen ja maaperän saastuminen	26
YLEISPERUSTELUT	4	5 luku. Kustannusvastuu ja rahoitus	28
1. Johdanto	4	6 luku. Viranomaiset	29
2. Nykytila	4	7 luku. Jätteitä ja jätehuoltoa koskeva suunnittelu	30
2.1. Lainsäädäntö ja järjestäminen	4	8 luku. Hyväksymismenettelyt	30
Lainsäädäntö	4	9 luku. Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta	34
Jätehuollon järjestäminen	5	10 luku. Pakkokeinot ja seuraamukset	35
2.2. Kansainvälinen kehitys ja lainsäädäntö	7	11 luku. Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano	36
EY:n jätehuoltopolitiikka ja -lainsäädäntö	7	12 luku. Erinäiset säännökset	37
Eräät muut kansainväliset järjestöt	9	13 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	38
Eräiden maiden jätehuoltolainsäädäntö	10	1.2. Ympäristölupamenettelylaki	39
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	10	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	39
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	10	3. Voimaantulo	40
3.2. Keskeiset ehdotukset	12	4. Säätämisyjärjestys	40
4. Esityksen vaikutukset	13	LAKIEHDOTUKSET	40
4.1. Taloudelliset vaikutukset	13	1. Jätelaki	40
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	15	2. Laki ympäristölupamenettelylain muuttamisesta	55
4.3. Ympäristövaikutukset	16	LIITTEET	56
5. Asian valmistelu	17	1. Rinnakkaistekstit	56
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	17	2. Euroopan yhteisöjen jätteitä koskevat keskeiset direktiivit ja muut asiakirjat	58
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	18	3. Ruotsin, Norjan, Tanskan, Saksan ja Itävallan jätehuoltopolitiikkaa ja -lainsäädäntöä koskevat katsaukset	63
1. Lakiehdotusten perustelut	18		
1.1. Jätelaki	18		
1 luku. Yleiset säännökset	18		
2 luku. Jätteen syntymisen ehkäiseminen sekä sen määrän ja haitallisuuden vähentäminen	20		
3 luku. Jätehuollon järjestäminen	22		

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Maamme jätehuoltoa on kehitetty 1970-luvun lopulla säädetyin jätehuoltolainsäädännön perusteella tekemällä siihen alan kehityksen kulloinkin edellyttämät tarvittavat muutokset. Suomen liittyminen Euroopan talousalueeseen (ETA) aiheuttaa sen, että jätteitä ja jätehuoltoa koskeva lainsäädäntö on lyhyessä ajassa yhtenäistettävä Euroopan yhteisöjen (EY) vastavien ja parhailaan voimakkaassa uudistumisvaiheessa olevien säännösten kanssa. Voimassa olevaan lainsäädäntöön kohdistuvat kansainväliset muutospainet ovat syvällisiä ja siinä määrin perustavanlaatuisia, että yhtenäistämisen ehdotetaan toteutettavaksi säätämällä kokonaan uusi laki, jätelaki, joka korvaisi nykyisen jätehuoltolain. Uudistuksessa joudutaan ottamaan huomioon myös lainsäädäntöön kohdistuvat kansalliset muutostarpeet. Niitä on selvitelty viime vuosina erityisesti jätehuollon pitkän aikavälin kehittämissuunnitelmien valmistelun yhteydessä. Kehityksen suuntaa on ennakoitu myös tarkastelemalla alan lainsäädännön kehittymistä useissa Suomen kannalta keskeisissä vertailumaissa.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja järjestäminen

Lainsäädäntö

Jätehuollon järjestämisen ja valvonnan perustana ovat 1 päivänä huhtikuuta 1979 voimaan tulleet jätehuoltolaki (673/78) ja -asetus (307/79). Niihin sisältyvät säännökset jätehuollon hallinnosta, järjestämisestä, valvonnasta, rahoituksesta ja roskaantumisen ehkäisemisestä. Säännöksiä on jatkuvasti pyritty kehittämään siten, että niiden avulla pystyttäisiin sääntelemään mahdollisimman hyvin niitä ongelmia, joita tuotannossa ja kulutuksessa syntyvät jätteet aiheuttavat. Samalla on pyritty seuraamaan jätehuollossa ja muussa ympäristönsuojelussa sekä niiden hallinnossa ja teknisessä kehityksessä tapahtuneita nopeita muutoksia.

Jätehuoltolakia ja -asetusta muutettiin vuonna 1981 sisällyttämällä niihin ongelmajätteitä koskevat säännökset. Nämä muutokset tulivat

voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1981. Kuntien ympäristönsuojelun hallinnon järjestämiseen liittyvä jätehuoltolain muutos tuli voimaan 1 päivänä lokakuuta 1986. Toukokuun alusta 1987 voimaan tullut muutos sisälsi ongelmajätteisiin ja jätehuollon hallintomenettelyihin liittyviä muutoksia ja lisäyksiä. Vuonna 1989 lakiin sisällytettiin säännökset valtion jätehuoltotöistä. Niiden nojalla annettiin samana vuonna asetus valtion jätehuoltotöistä (901/89). Samoin vuonna 1989 muutettiin lääninoikeusudistuksen osana jätehuollon muutoksenhaku-järjestelmää. Ympäristölupamenettelylakiin (735/91) liittyvät jätehuoltolain ja -asetuksen muutokset tulivat voimaan 1 päivänä syyskuuta 1992.

Viimeisin jätehuoltolain muutos tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 1992 ja mahdollisti jätteiden kansainvälisiä siirtoja koskevan vuonna 1989 allekirjoitetun kansainvälisen Baselin yleissopimuksen ratifioimisen ja toimeenpanemisen Suomessa. Muutoksen nojalla on annettu kansainvälisesti valvottavista jätteistä ympäristöministeriön päätös (29/93). Lisäksi on keväällä 1993 muutettu jätehuoltoasetusta siltä osin kuin on kysymys jätteiden siirtojen valvontaan liittyvistä menettelyistä. Muutos on tullut voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1993. Jätehuoltolain nojalla on aikaisemmin annettu ongelmajätteistä sisäasiainministeriön päätös (576/79) sekä PCB:n ja PCT:n käytön rajoittamisesta valtioneuvoston päätös (1071/89).

Öljyjättemaksusta annetulla lailla (894/86) ja sen nojalla öljyjättemaksuina kertyvien varojen käytöstä annetulla valtioneuvoston päätöksellä (446/87) sekä öljyjätteen polton rajoittamisesta annetulla valtioneuvoston päätöksellä (447/87) on edistetty jäteöljyjen talteenottoa ja asianmukaista hyödyntämistä. Virvoitusjuomaverosta ja olutverosta annettuihin lakeihin (870 ja 877/79) perustuvalla taloudellisella ohjauksella on edistetty juomapakkausten talteenottoa ja kierrätystä. Valtion talousarvioon on sisällytetty määräraha, josta on myönnetty avustuksia jätehuollon kehittämis- ja kokeilutoimintaan sekä aikaisemmin myös kunnallisiin investointeihin. Avustusten myöntämisen yleisistä ehdoista määrätään jätehuollon ja jätteiden hyödyntämisen edistämiseen myönnettävistä avustuksista annetussa ympäristöministeriön päätöksessä (56/90).

Jätehuoltolain pääperiaatteena on jätehuol-

lon hoitaminen mahdollisuuksien mukaan siten, että jätteet voidaan käyttää uudelleen tai muutoin hyödyksi ja ettei jätteistä aiheudu haittaa ympäristölle.

Jätehuoltolain perusteella vastuu jätehuollon järjestämisestä kuuluu jätteen tuottajille, kiinteistön haltijoille ja kunnille. Jätehuollon valvonnasta huolehtivat kuntien ympäristönsuojelulautakunnat, lääninhallitukset ja ympäristöministeriö. Vesi- ja ympäristöhallinnolle kuuluu kuitenkin jätteiden yleisten käsittelypaikkojen tarkastus- ja seurantatehtäviä. Jätteiden kansainvälisten siirtojen valvonta siirtyi 1 päivänä toukokuuta 1992 ympäristöministeriöltä vesi- ja ympäristöhallituksen tehtäväksi. Myös tullihallitus valvoo osaltaan jätteiden kansainvälisiä siirtoja sekä eräiden jätehuoltolain nojalla säänneltyjen tuotteiden maahantuontia.

Myös eräissä muissa laeissa, kuten terveydenhoitolaissa (469/65), vesilaissa (264/61) ja ilmansuojelulaissa (67/82) on jätteitä ja jätteenkäsittelypaikkoja koskevia säännöksiä. Jätehuoltolain lupa- ja suunnitelmamenettelyihin sovelletaan 1 päivästä syyskuuta 1992 ympäristölupamenettelylakia. Romuajoneuvojen siirtämistä, hävittämistä ja hyödyntämistä koskevia säännöksiä on ajoneuvojen siirtämisestä ja romuajoneuvojen hävittämisestä annetussa laissa (151/75).

Jätehuollon järjestäminen

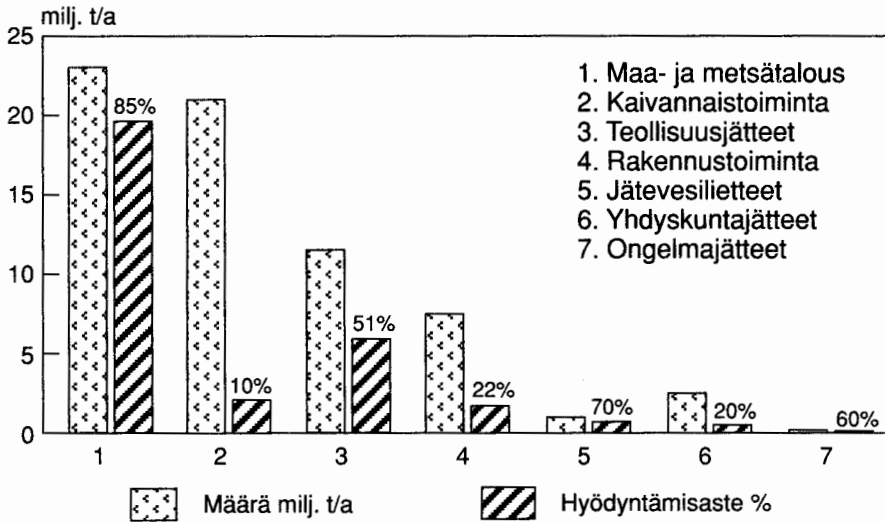
Yhdyskuntajätteen luokiteltavaa kiinteää jätettä, joka ohjautuu kuntien järjestämän jätehuollon piiriin, arvioitiin jätehuollon neuvotelukunnan vuonna 1990 valmistuneessa yhdyskuntien jätehuollon kehittämissuunnitelmassa (ympäristöministeriön julkaisu 104/91) muodostuneen vuonna 1989 noin 3,1 miljoonaa tonnia vuodessa. Tästä määrästä oli asuinkiinteistöistä peräisin olevaa talousjätettä noin 1,3 miljoonaa tonnia. Loppuosa oli peräisin liike- ja teolli-

suuskiinteistöistä sekä rakennus- ja purkutyömailta. Yhdyskuntajätteen hyödynnetään nykyään keskimäärin noin 20 prosenttia.

Teollisuusjätteitä muodostui vuonna 1992 valmistuneen teollisuusjätetilaston mukaan vuonna 1987 noin 11,5 miljoonaa tonnia, josta hyödynnettiin keskimäärin 51 prosenttia. Puhdistamolietettä muodostuu yhdyskuntien jätevesien puhdistuksessa vuosittain noin miljoona tonnia. Hyötykäyttöön tästä määrästä ohjautuu puhdistamolietetyöryhmän mietinnön (ympäristöministeriön julkaisu 53/90) mukaan noin 70 prosenttia. Rakennus- ja purkutoiminnassa arvioidaan muodostuvan jätettä taloudellisista suhdanteista riippuen 5—10 miljoonaa tonnia vuodessa. Tästä määrästä varsinaista rakennus- ja purkujätettä on noin 2 miljoonaa tonnia. Loppuosa muodostuu kaivuumassoista. Rakennusjätteen hyötykäyttöasteen arvioidaan olevan 15—30 prosenttia. Kaivannaistoiminnan vuotuinen jätemäärä oli edellä mainitun teollisuusjätetilaston mukaan vuonna 1987 noin 21,6 miljoonaa tonnia, josta hyödynnettiin noin 10 prosenttia. Maa- ja metsätaloudessa arvioidaan muodostuvan jätettä ja muita tuotannon sivutuotteita vuosittain noin 23 miljoonaa tonnia, josta hyödynnetään noin 85 prosenttia. Arvio ei sisällä puunkorjuutähteitä.

Ongelmajätteitä muodostui mainitun teollisuusjätetilaston mukaan vuonna 1987 noin 165 000—170 000 tonnia. Tällöin tilastossa mainitusta määrästä on vähennetty sellaiset laimeat jätevedet, joita ei voida pitää jätehuoltolaissa tarkoitettuina ongelmajätteinä. Ongelmajätteistä hyödynnettiin noin 60 prosenttia aineena ja energiana.

Edellä esitetyt jätteiden määriä ja hyödyntämistä koskevat luvut on koottu seuraavaan kuvaan 1. Lukujen vertailussa muiden maiden jätteiden määriä koskeviin tietoihin on otettava huomioon, että eri maiden jätteiden luokitusperusteet ja määritelmät poikkeavat toisistaan ja että jätteitä koskeva tilastointi on kansainvälisesti vasta kehityksessä.

Kuva 1. Jätteiden vuotuinen määrä (milj. tonnia) ja hyödyntämisaste (%) jätelajeittain Suomessa.

Edellä esitetyn perusteella Suomessa arvioidaan muodostuvan jätettä yhteensä noin 65–70 miljoonaa tonnia vuodessa. Tästä määrästä hyödynnetään keskimäärin noin 45 prosenttia. Ne yhdyskunta-, teollisuus-, rakennus- ja kaivannaistoiminnan jätteet, joita ei hyödynnetä raaka-aineena tai energiana, varastoidaan syntypaikoille ja vähäisempi osa sijoitetaan kaatopaikoille. Taloudellisen taantuman seurauksena edellä mainitut jätemäärät ovat supistuneet vuonna 1991 ja alkuvuonna 1992 vuositasolla arviolta noin 10–15 prosenttia.

Yhdyskuntajätteiden keräys ja kuljetus perustuvat noin 90 prosentissa kuntia kiinteistöjen ja yksityisten jätteenkuljetusyritysten väliin sopimuksiin. Noin 10 prosentissa kuntia, joissa asuu kolmannes väestöstä, kunta hoitaa jätteen kuljetuksen osittain tai kokonaan. Jätteenkuljetus on suuressa osassa kuntia järjestetty vain taaja-asutusalueella. Haja-asutuksen, veneilyn ja loma-asutuksen jätehuollon järjestämisessä on puutteita. Erikseen talteenotettavien jätteiden, kuten keräyspaperin ja -pahvin, metalliromun sekä lasin keräyksestä vastaavat yleensä yksityiset yritykset. Teollisuus- ja liikelaitokset, jotka ovat järjestetyn jätteenkuljetuksen ulkopuolella, järjestävät itse jätteen kuljetuksen.

Yhdyskuntajätteiden vastaanotosta ja käsittelystä samoin kuin kotitalouksien ongelmajätteiden vastaanotosta huolehtivat kunnat. Kiinteistön haltijan, jonka jätteitä ei toimiteta

käsiteltäviksi kunnan ylläpitämään jätteidenkäsittelypaikkaan, on itse huolehdittava jätteiden asianmukaisen käsittelyn järjestämisestä.

Yhdyskuntajätteistä noin 2,5 miljoonaa tonnia eli 80 prosenttia sijoitetaan kaatopaikoille, mikä on kansainvälisesti tarkastellen suhteellisen suuri osuus. Yhdyskuntajätteen kaatopaikoille sijoitetaan lisäksi saman verran tuotantoiminnasta peräisin olevia teollisuus- ja rakennusjätteitä. Nykyisin on käytössä 585 yhdyskuntajätteen kaatopaikkaa. Laitosmaisesti käsitellään yhdyskuntajätteitä vain Turussa polttolaitoksessa ja Vaasan alueella Mustasaaren kunnassa sijaitsevassa biokaasulaitoksessa. Lisäksi on muutamia yksityisiä jätteiden erotelulaitoksia.

Teollisuudella on lisäksi noin 200 omaa kaatopaikkaa, joille sijoitetaan vuosittain noin 3 miljoonaa tonnia jätettä. Kuntien ja teollisuuden kaatopaikkojen koko, taso ja hoito vaihtelevat huomattavasti.

Ongelmajätteistä noin puolet käsitellään vuonna 1984 toimintansa aloittaneessa Ekokem Oy Ab:n ylläpitämässä koko maata palvelevassa ongelmajätelaitoksessa. Vastaanotettujen ongelmajätteiden määrä oli vuonna 1990 noin 87 000 tonnia. Toisen polttolinjan valmistuttua keväällä 1991 ongelmajätelaitoksen vastaanotokapasiteetti on kasvanut noin 110 000 tonniin vuodessa. Tällöin laitoksessa voidaan käsitellä jo yli 60 prosenttia ongelmajätteiden arvioidusta kokonaismäärästä. Noin 15 000 tonnia on-

gelmajätteitä, suurimmaksi osaksi romuakkuja, viedään vuosittain maasta hyödynnettäviksi. Arviolta lähes neljännes ongelmajätteistä tehdään vaarattomiksi tai käsitellään muutoin jätehuoltolain edellyttämien kiinteistöjen jätehuoltosuunnitelmien mukaisesti jätteiden syntypaikoilla, lähinnä teollisuudessa.

Lisäksi ongelmajätteiden pienimuotoiseen käsittelyyn on myönnetty lupia noin 40 yritykselle ja kunnalle. Ongelmajätelaitoksen edellä mainitun laajennuksen ansiosta enää vähäinen osa nykyisellä tavalla määritellyistä ongelmajätteistä jää vaille asianmukaista käsittelyä.

Jätehuollon osa-alueilla on Suomessa viime vuosien aikana edistytty nopeimmin tuotanto- toiminnan jätehuollossa ja erityisesti ongelmajätehuollossa. Tähän ovat vaikuttaneet jätehuoltolain edellyttämän jätehuoltosuunnitelman toteutuminen sekä ongelmajätelaitoksen valmistuminen. Ongelmajätteiden aiheuttamat terveys- ja ympäristöriskit sekä vaarallisten jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskevan Baselin yleissopimuksen (SopS 45/92) voimaantulo samoin kuin ETA-sopimus edellyttävät kuitenkin ongelmajätehuollon edelleen tehostamista ja kaikkien vuosittain muodostuvien ongelmajätteiden saamista asianmukaiseen käsittelyyn.

Valtioneuvosto on vuonna 1988 eduskunnalle antamassaan ympäristöpolitiikkaa koskevassa selonteossa todennut, että yhdyskuntien jätehuolto ei ole kehittynyt toivotulla tavalla ja asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Vuoden 1988 jälkeen tämänkin jätehuollon osa-alueen kehitys on kuitenkin selvästi vauhdittunut ja viereillä on parhaillaan runsaasti uudistus- ja yhteistyöhankeita kunnissa. Yhdyskuntien jätehuollon kehittämiseksi ja tarvittavien toimien suunnittelemiseksi sekä selonteossa esitettyjen tavoitteiden täsmentämiseksi jätehuollon neuvottelukunta on laatinut ympäristöministeriön toimeksiannosta vuonna 1990 valmistuneen yhdyskuntien jätehuollon kehittämisohjelman vuoteen 2000.

Valtioneuvosto antoi vuonna 1986 periaatepäätöksen jätteiden hyödyntämisen kehittämiseksi. Päätös tehtiin jätehuollon neuvottelukunnan valmisteleman jätteiden hyödyntämisen kehittämisohjelman 1986—1995 perusteella (ympäristöministeriön ympäristön- ja luonnonsuojeluosaston sarja A/50). Ohjelmassa annettiin jätelajeittaisia hyödyntämistavoitteita ja ehdo-

tettiin uusien taloudellisten ohjauskeinojen käyttöönottoa.

Valtioneuvoston asettamat edellä tarkoitetut jätteiden hyödyntämistavoitteet ollaan saavuttamassa keräyspaperin, keräyslasin, romuakkujen ja öljyjätteen hyödyntämisessä. Muovijätteenkin keräys on päässyt alkuun. Jätteiden määrät ovat kuitenkin vuosia 1991 ja 1992 lukuun ottamatta kasvaneet edelleen nopeammin kuin hyötykäytön kokonaismäärä on lisääntynyt.

2.2. Kansainvälinen kehitys ja lainsäädäntö

EY:n jätehuoltopolitiikka ja -lainsäädäntö

Jätehuolto on EY:n ympäristöpolitiikan painopistealueita. Jätteet ovat EY:n käsitteistön mukaan tavaroita, joita voidaan tietyin edellytyksin siirtää paikasta ja maasta toiseen. Erittäin teollisuuden hyödyntämiskelpoisilla jätteillä saattaa olla huomattavaa taloudellista arvoa. Jätehuollosta voi aiheutua kaupan vääristymiä, jos sille asetetut vaatimukset poikkeavat toisistaan jäsenmaiden kesken. EY:n jätehuoltopolitiikka on siten huomionarvoinen osa sisämarkkinoiden muodostamista vuonna 1993.

EY:n ensimmäiset jätteitä koskevat direktiivit hyväksyttiin 1970-luvun puolivälissä. Järjestelmällisesti yhteisö alkoi kehittää jätehuoltoa kuitenkin vasta 1980-luvun loppupuolella. Vuonna 1989 valmistui EY:n komission jätehuollon toimintasuunnitelma vuoteen 2000. Se vahvistettiin jättopolitiikasta annetulla neuvoston päätöslauselmalla vuonna 1990. Jätehuollon kehittämistoimet on sisällytetty myös EY:n 5. ympäristönsuojeluohjelmaan.

EY:n jättopolitiikan ja jätteitä koskevien direktiivien sisältämät keskeiset periaatteet ja tavoitteet ovat:

- * jätteen syntymistä ehkäistään tai määrää vähennetään kehittämällä ja edellyttämällä otettavaksi käyttöön ympäristönsuojelun kannalta puhtaampaa tuotantotekniikkaa ja valmistettavaksi puhtaampia tuotteita; peruseriaatteena on, että jätettä, jota ei voida turvallisesti tehdä vaarattomaksi, ei saa tuottaa,
- * jätteen hyödyntäminen järjestetään siten, että ensisijaisesti hyödynnetään jätteen sisältämä aine ja toissijaisesti sen sisältämä energia,
- * jätteen turvallinen käsittely ja lopullinen sijoittaminen optimoidaan ja järjestetään siten,

- että jäte, jota ei hyödynnetä, poltetaan ottamatta energia talteen; viimeisenä vaihtoehtona on jätteen sijoittaminen kaatopaikalle,
- * jätteen hyödyntämisestä tai käsittelystä ei saa aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle,
 - * jätteiden kuljetukset ja käsittely järjestetään siten, että jätteet voidaan käsitellä yhdessä lähimmistä asianmukaisista käsittelypaikoista ja että niiden käsittelyssä pyritään omavaraisuuteen EY:n alueella ja sen jäsenmaissa,
 - * saastuneet alueet selvitetään ja kunnostetaan,
 - * jätehuollon järjestämisvelvollisuus ulotetaan eräissä tapauksissa jätteen haltijan ohella tuotteen valmistajaan, maahantuojaan, myyjään ja jakelijaan,
 - * jätehuollon kustannusvastuu kohdistetaan eräissä tapauksissa jätteen haltijan sijasta tuotteen valmistajaan sekä
 - * jätteen tuottajalle ja haltijalle ehdotetaan säädettäväksi ankara vastuu jätteistä kolmannalle osapuolelle aiheutuvista vahingoista.

Keskeiset keinot edellä tarkoitettujen periaatteiden ja tavoitteiden saavuttamiseksi ovat:

- * jätteitä ja jätehuoltoa koskevien suunnitelmien laatiminen ja niiden mukaisesti toimiminen,
- * yksityiskohtaisten teknisten jätehuoltomääräysten (kaatopaikat, poltto, PCB/PCT, jäteöljy) ja tuotemääräysten (paristot ja akut, liete, pakkaukset) antaminen,
- * jätteiden siirtojen tiukka valvonta; ennakkohyväksyminen ja suunnitelmien vastaisten kuljetusten kieltäminen,
- * laajan luvanhaku- tai ilmoitusvelvollisuuden toteuttaminen; jätteen hyödyntäjä, käsittelijä, kerääjä ja kuljetuksen suorittaja,
- * laajan kirjanpito-, raportointi- ja seuranta-velvollisuuden toteuttaminen; jätteen tuottaja, kerääjä, kuljetuksen suorittaja, käsittelijä ja hyödyntäjä sekä viranomainen ja jäsenmaa,
- * tilastoinnin kehittäminen,
- * tuote-, pantti- ja jätemaksujen käyttöönottoaminen, rahastojen perustaminen sekä varauksien asettaminen,
- * ympäristömerkintöjen käyttöönottoaminen sekä tiedotuksen ja valistuksen lisääminen sekä
- * rahoitustuen antaminen uuden puhtaamman tekniikan kehittämiseen ja kokeiluun.

EY:n jätepolitiikan toteuttamiseksi käytännöllisesti katsoen kaikki aikaisemmin jätteistä annetut direktiivit on joko uudistettu tai uudistetaan lähitulevaisuudessa. Samalla valmistellaan useita kokonaan uusia direktiivejä. Jäljempänä on koottu luettelo jo hyväksytyistä tai valmisteilla olevista jätteistä ja jätehuoltoa koskevista tärkeimmistä direktiiveistä ja muista asiakirjoista.

Jätteitä ja jätehuoltoa koskevat tärkeimmät EY-asiakirjat ovat:

Yhteisön jätehuollon toimintasuunnitelmasta annettu komission tiedonanto (SEC (89) 934 final)

Jätepolitiikasta annettu neuvoston päätöslauselma (90/C 122/02)

Jätteistä annettu neuvoston direktiivi (75/422/ETY), muutettu direktiivillä (91/156/ETY), jäljempänä jätedirektiivi

Myrkyllisistä ja vaarallisista jätteistä annettu neuvoston direktiivi (78/319/ETY), kumottu vaarallisista jätteistä annetulla neuvoston direktiivillä (91/689/ETY), jäljempänä vaarallisia jätteitä koskeva direktiivi

Vaarallisten jätteiden rajan yli tapahtuvien siirtojen valvonnasta ja tarkastamisesta Euroopan yhteisössä annettu neuvoston direktiivi (84/631/ETY, useita muutoksia), kumottu EY:ssä, EY:hyn ja EY:stä tapahtuvien jätteiden siirtojen valvonnasta ja tarkastamisesta annetulla neuvoston asetuksella (93/259/ETY), jäljempänä jätteiden siirtojen valvontaa koskeva asetus
Ehdotus jätteistä aiheutuvan vahingon korvausvastuuta koskevaksi neuvoston direktiiviksi (COM (91) 219 final-SYN 217), jäljempänä ehdotus jätevahinkovastuudirektiiviksi

Ehdotus kaatopaikkoja koskevaksi neuvoston direktiiviksi (COM (91) 102 SYN 335), jäljempänä ehdotus kaatopaikkadirektiiviksi

Yhdyskuntajätteiden olemassa olevien polttolaitosten aiheuttaman ilman pilaantumisen ehkäisemisestä annettu neuvoston direktiivi (89/429/ETY), jäljempänä vanhoja yhdyskuntajätteiden polttolaitoksia koskeva direktiivi

Yhdyskuntajätteiden uusien polttolaitosten aiheuttaman ilman pilaantumisen ehkäisemisestä annettu neuvoston direktiivi (89/369/ETY), jäljempänä uusia yhdyskuntajätteiden polttolaitoksia koskeva direktiivi

Ehdotus vaarallisten jätteiden polttoa koskevaksi

neuvoston direktiiviksi (COM (92) 9 final-SYN 406)

Jäteöljyhuollosta annettu neuvoston direktiivi (75/439/ETY), muutettu direktiivillä (87/101/ETY), jäljempänä jäteöljydirektiivi

Polykloorattujen bifenyyliden ja polykloorattujen terfenyyliden käsittelystä annettu neuvoston direktiivi (76/403/ETY), jäljempänä PCB:n ja PCT:n käsittelyä koskeva direktiivi, ehdotus uudeksi samannimiseksi neuvoston direktiiviksi (COM (91) 373 final-SYN 161)

Ympäristön, erityisesti maaperän, suojelusta käytettäessä puhdistamolietettä maanviljelyssä annettu neuvoston direktiivi (86/278/ETY, muutosehdotus COM (88) 624 final), jäljempänä lietedirektiivi

Nestemäisten ravintoaineiden pakkauksista annettu neuvoston direktiivi (85/339/ETY), jäljempänä juomapakkauksidirektiivi, ehdotus pakkauksia ja pakkausjätteitä koskevaksi neuvoston direktiiviksi (COM (92) 278 final-SYN 436), jäljempänä ehdotus pakkausdirektiiviksi

Tiettyjä vaarallisia aineita sisältävistä paristoista ja akuista annettu neuvoston direktiivi (91/157/ETY), jäljempänä paristoja ja akkuja koskeva direktiivi

Titaanidioksiditeollisuuden jätteistä annettu neuvoston direktiivi (78/176/ETY, useita muutoksia)

Jätepaperin käyttöä koskeva neuvoston suositus (81/972/ETY)

Edellä mainitut direktiivit ja muut EY-asiakirjat on sisällytetty Euroopan talousalueen perustamiseen liittyvien sopimusten eräiden määräysten hyväksymisestä koskevasta hallituksen esityksestä (HE 95/1992 vp) tarkemmin ilmenevällä tavalla seuraavasti:

- * jätedirektiivi, jäteöljydirektiivi, uusia ja vanhoja yhdyskuntajätteiden polttolaitoksia koskevat direktiivit, lietedirektiivi ja titaanidioksiditeollisuuden jätteistä annettu direktiivi sopimuksen liitteeseen XX,
- * vaarallisten jätteiden rajan yli tapahtuvien siirtojen valvonnasta ja tarkastamisesta Euroopan yhteisössä annettu direktiivi, myrkyllisistä ja vaarallisista jätteistä annettu direktiivi sekä PCB:n ja PCT:n käsittelyä koskeva direktiivi liitteeseen XX siten, että muun muassa Suomen on toteutettava direktiivien edellyttämät toimet 1 päivästä tammikuuta 1995, jollei tätä ennen tapahtuvasta tarkastelusta muuta johdu,

* yhteisön jätehuollon toimintasuunnitelmasta annettu tiedonanto ja jätepolitiikasta annettu päätöslauselma liitteeseen XX, säädöksinä, joihin sopimusosapuolten on kiinnitettävä huomiota, sekä

* juomapakkauksidirektiivi sekä paristoja ja akkuja koskeva direktiivi liitteeseen II, viimeksi mainittu siten, että Euroopan vapaakauppaluon (EFTA) jäsenmaat voivat rajoittaa näiden tuotteiden markkinointia sopimuksen voimaan tullessa voimassa olevien säännösten mukaisesti ja että sopimusosapuolet tarkastelevat tilannetta vuonna 1995.

Jätteitä ja jätehuoltoa koskevien direktiivien lisäksi on otettava huomioon useita jätehuoltoa sivuavia direktiivejä, kuten kemikaaleja, vesien suojelua, ilmansuojelua, ympäristövaikutusten arviointia, asbestin ympäristöhaittoja ja eräitä eläinperäisiä jätteitä koskevat direktiivit. Samoin on otettava huomioon ympäristönsuojeluun liittyvien direktiivien toimeenpanon raportointia koskeva direktiivi.

Esityksen liitteessä 2 selvitetään tarkemmin EY:n keskeisten jätteitä koskevien direktiivien ja muiden asiakirjojen sisältöä.

Eräät muut kansainväliset järjestöt

Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) ympäristöohjelman (UNEP) hallintoneuvoston päätöksen perusteella valmisteltu vaarallisten jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskeva Baselin yleissopimus hyväksyttiin Baselin vuonna 1989 pidetyssä kansainvälisessä konferenssissa. Tämä yleissopimus tuli voimaan 5 päivänä toukokuuta 1992.

Yleissopimuksen ensisijaisena tavoitteena on estää vaarallisten jätteiden siirtäminen käsiteltäväksi sellaisiin maihin, joilla ei ole riittävän kehittyntä teknologiaa tällaisten jätteiden vaarattomaksi tekemiseksi. Tavoitteena on myös vähentää vaarallisten jätteiden syntymistä kehittämällä tuotteita ja tuotantoteknologioita. Yleissopimus määrittelee kansainvälisesti yhtenäiset menettelytavat, joilla viranomaisten tulee valvoa vaarallisten jätteiden tai muiden jätteiden siirtoa maasta toiseen joka vaiheessa lähtöpisteestä lopulliseen käsittelypaikkaan saakka. Viranomaisten tulee myös voida määrättyin edellytyksin kieltää suunniteltu jätteiden siirto. Valvonta perustuu jätteen viejän tai eräissä tapauksissa jätteen tuojan viranomaisille anta-

maan ilmoitukseen suunnitellusta jätteen siirrosta.

UNEPin hallintoneuvosto on vuonna 1987 hyväksynyt myös ympäristön kannalta hyväksyttävää vaarallisten jätteiden huoltoa koskevat niin sanotut Kairon yleisohjeet ja suositukset.

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) jätehuolto-ohjelmissa on myös viime vuosina pitkälti keskitytty jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen valvontaa koskevien menettelyjen kehittämiseen. Maaliskuussa 1992 annettiin OECD:n neuvoston päätös hyödynnettävien jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen valvonnasta (C(92) 39/FINAL; SopS 53/92). Päätöksen tarkoituksena on ympäristönsuojelusta tinkimättä keventää eräitä Baselin yleissopimuksen edellyttämiä valvontamenettelyjä silloin, kun päätöksessä tarkemmin määritellyjä jätteitä siirretään hyödyntämistä varten OECD:n jäsenmaasta toiseen. OECD:n neuvosto on myös antanut päätöksen vaarallisten jätteiden maan rajan ylittävistä siirroista (C(88) 90/Final), jossa muun muassa määritellään vaaralliset jätteet ja niiden luokitus, sekä aikaisemmin muitakin vastaavaa asiaa koskevia päätöksiä ja suosituksia. OECD:ssä on myös annettu suositukset jätteen paperin ja juomapakkausten hyödyntämisestä sekä laajalaisen jätehuoltopolitiikan periaatteista.

Jätehuoltoon, lähinnä säästävään teknologiaan liittyviä kysymyksiä käsitellään YK:n *Euroopan Talouskomission* (ECE) työryhmissä. Myös eräillä *merensuojelusopimuksilla*, kuten Helsingissä 1974 tehdyllä Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevalla yleissopimuksella (SopS 12/80), joka uudistettiin vuonna 1992, Oslossa 1972 tehdyllä yleissopimuksella aluksista ja ilma-aluksista tapahtuvan jätteen mereen laskemisen aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä (SopS 36/79) ja Lontoossa 1972 tehdyllä yleissopimuksella jätteen ja muun aineen mereen laskemisen aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä (SopS 34/79), on liittymäkohtia jätehuoltoon. *Pohjoismaiden ministerineuvosto* on vuonna 1990 hyväksynyt toimintaohjelman puhtaamman teknologian ja jätehuollon kehittämiseksi.

Eräiden maiden jätehuoltolainsäädäntö

Viime vuosina jätehuoltoa koskevaa lainsäädäntöä on perusteellisesti uudistettu useissa Suomen kannalta tärkeissä Euroopan maissa.

Suomen nykyiseen jätehuoltolainsäädäntöön verrattuna Ruotsin, Norjan, Tanskan, Saksan ja Itävallan lainsäädännöt poikkeavat muun muassa siten, että niissä on säännökset:

- * jätteiden syntymisen ehkäisemisestä sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä,
- * kunnan laajasta velvollisuudesta ja yksinöikeudesta järjestää yhdyskuntajätteiden kuljetukset,
- * hallituksen, ympäristöministeriön tai muun viranomaisen laajoista valtuuksista antaa tarkempia määräyksiä esimerkiksi tuotteista, jätteistä ja jätehuollosta,
- * jätteitä ja jätehuoltoa koskevien suunnitelmien laatimisesta sekä
- * täyskatteisesta kunnan jätehuoltomaksusta ja erässä maissa valtiolle perittävästä jätemaksusta.

Esityksen liitteessä 3 ovat tarkemmat Ruotsin, Norjan, Tanskan, Saksan ja Itävallan jätehuoltopolitiikkaa ja -lainsäädäntöä koskevat katsaukset.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

YK:n asettaman ympäristön ja kehityksen maailman komission vuonna 1987 julkaistun raportin ”Yhteinen tulevaisuutemme” johtopäätös oli, että ympäristön saastuminen ja luonnonvarojen hupeneminen ovat edenneet niin pitkälle, että ihmiskunnan taloudellinen, sosiaalinen ja tekninen kehitys ovat vaarassa. Komissio tähdensi pikaisen muutoksen tarkeyttä, jotta yleistä kehitystä voitaisiin ohjata kestävämpään suuntaan. Pyrkimys kestäväan kehitykseen tarkoittaa komission mukaan, että ihmiskunnan perustarpeet tyydytetään viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa.

Ympäristön ja kehityksen Suomen toimikunnan mietinnössä (komiteamietintö 1989:9) on tarkasteltu maailmankomission ehdotusten ja suositusten merkitystä Suomen kannalta sekä tehty ehdotukset suositusten toteuttamiseksi Suomen viranomaisten toiminnassa. Maailmankomission ehdotusten ja komiteamietinnön pohjalta valtioneuvosto on vuonna 1990 antanut eduskunnalle selonteon kestäväan kehitykseen tähtäävistä toimista.

Jätehuollon kehittäminen lähtee siitä perus-

ajatuksista, että jätehuoltoa kehitetään kestävä kehityksen periaatteen mukaisesti ja säästävän teknologian keinoin. Mainitun periaatteen mukaisesti jätehuoltoa pyritään hoitamaan siten, että jätteiden määrää ja niiden haitallisia ominaisuuksia vähennetään ja että niiden kierrätystä ja muuta hyödyntämistä edistetään sekä että järjestetään jätteille asianmukainen käsittely luonnonvarojen ja energian säästämiseksi sekä ihmisten terveyden ja ympäristön suojelemiseksi.

Edellä ja yleisperustelujen alajaksossa 2.1. mainittujen valtioneuvoston selonteiden ja periaatepäätöksen sekä jätehuollon neuvottelukunnan kehittämissuunnitelmien perusteella jätehuollon 1990-luvun yleiset kehittämistavoitteet voidaan määrittää seuraavasti:

- * jätteiden syntymistä ehkäistään ja niiden määrää vähennetään siten, että vuonna 2000 jätettä on vähemmän kuin vuonna 1990,
- * jätteiden haitallisia ominaisuuksia vähennetään tunnistamalla sellaiset aineet ja tuotteet, joista jätteenä aiheutuu vaaraa tai haittaa terveydelle ja ympäristölle taikka huomattavia vaikeuksia jätehuollon järjestämiselle, rajoittamalla tällaisten aineiden ja tuotteiden käyttöä sekä poistamalla niitä käytöstä,
- * jätteitä kierrätetään tai hyödynnetään muulla tavoin teknistaloudellisten mahdollisuuksien mukaan; yhdyskuntajätteen hyödyntämiselle luodaan sellaiset edellytykset, että vuoteen 2000 mennessä saadaan vähintään puolet vuosittain syntyvän yhdyskuntajätteen määrästä hyödynnettyksi; erityisesti lisätään pakkausten ja pakkausjätteen kierrätystä,
- * jätteet, joita ei voida hyödyntää, varastoidaan, tehdään vaarattomiksi tai käsitellään muutoin siten, ettei niistä aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle; yhdyskuntajätteen kaatopaikkojen lukumäärää vähennetään ja käyttöön jäävät kaatopaikat kunnostetaan uusien vaatimusten mukaisiksi,
- * ongelmajätteiden asianmukainen keräys ja käsittely järjestetään puutteellisilta osiltaan vuoden 1995 loppuun mennessä,
- * jätehuollon kansainvälistä yhteistyötä tiivistetään, jotta lainsäädäntöä ja taloudellisia ohjaukeinoja voidaan yhtenäistää, varmistaa maasta toiseen kuljetettavien jätteiden asianmukainen käsittely sekä edistää jätteiden hyödyntämistä,
- * jätehuollon lainsäädäntöä, hallintoa, taloutta ja tietoperustaa kehitetään siten, että jätehuollon yleistavoitteet on mahdollista saavuttaa ja edistää samalla edellä mainittujen jätehuollon neuvottelukunnan laatimien jätehuollon eri osia koskevien yksityiskohtaisten kehittämissuunnitelmien tavoitteiden saavuttamista sekä

- * tavoitteiden toteutumisen seuranta ja niiden saavuttamiseksi tarpeellisten toimien valvonta järjestetään siten, että toiminnan tulosten arviointi on mahdollista ja että tavoitteita ja toimia voidaan tarvittaessa asianmukaisesti muuttaa.

Esityksen tavoitteena on uudistaa jätehuollon lainsäädäntö vastaavasti siten, että edellä esitetyt tavoitteet on mahdollista saavuttaa, että lainsäädäntö seuraa mahdollisimman hyvin alan kansainvälistä kehitystä ja että ETA-sopimuksesta johtuvat velvoitteet voidaan toteuttaa. Uudistuksessa on otettava huomioon EY:ssä hyväksytyt jätteitä koskevat direktiivit. Lisäksi pyritään ottamaan huomioon myös valmisteilla olevat direktiivit. Samoin uudistuksessa on pyrittävä ottamaan huomioon nykyisen jätehuoltolain periaatteet silloin, kun se on mahdollista.

Tämän mukaisesti:

- * uudistettavan lainsäädännön lähtökohtana on kestävä kehityksen periaatteen noudattaminen,
- * lainsäädäntöä täydennetään säännöksiin jätteiden syntymisen ehkäisemisestä sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä samoin kuin velvollisuudesta käyttää ja ottaa käyttöön parhaan taloudellisesti käytökelvöisen tekniikan mukaisia menetelmiä sekä
- * lainsäädäntöä tiukennetaan siten, että jätteiden hyödyntämisvelvoite säädetään nykyistä laajemmaksi ja täsmällisemmäksi sekä siten, että sen tavoitteeksi jätteistä ympäristölle aiheutuvien haittojen estämisen lisäksi säädetään myös jätteistä terveydelle aiheutuvien vaarojen ja haittojen estäminen.

Jätehuoltolainsäädäntö uudistetaan muiltakin osin siten, että sen säännökset ovat edellä mainittujen tavoitteiden mukaisia. Tällöin laajennetaan etenkin tuotannon, tuotteen valmistajan ja maahantuojan sekä kaupan vastuuta, kuntien tehtäviä, hallinnon suunnitteluvälistä suuntaa sekä kuntien velvollisuutta edistää alueellista yhteistyötä jätehuollon järjestämiseksi ja valvomiseksi.

Jotta säännökset ja määräykset voitaisiin suhteellisen nopeasti sopeuttaa tekniseen kehitykseen sekä muuttuviin kansainvälisiin suosiin ja erityisesti EY:n säännöksiin, uudis-

tetaan jätteitä koskevia valtuussäännöksiä siten, että valtioneuvosto ja osin myös ympäristöministeriö ja kunnat saavat nykyistä laajemmat valtuudet yleisten määräysten ja ohjeiden antamiseen.

Uudistettujen valtuussäännösten nojalla valtioneuvostolla on tarkoitus tarvittaessa antaa aineita, tuotteita ja pakkauksia koskevia yleisiä määräyksiä, jotta jätteitä ja niistä aiheutuvia haittoja voitaisiin vähentää sekä edistää niiden kierrätystä ja muuta hyödyntämistä. Aineiden ja tuotteiden haitalliset vaikutukset jätteinä tulisi nykyistä paremmin ottaa huomioon jo tuotannon ja tuotteiden suunnittelussa sekä tuotteiden valmistuksessa ja maahantuonnissa. Tuotteiden valmistajien ja maahantuojien vastuuta laajennetaan siten koskemaan periaatteessa tuotteen koko elinkaarta. Tällainen toimintalinja on kansainvälisesti laajenemassa pakkauksista muihinkin tuotteisiin kuten autoihin ja elektroniikkatuotteisiin. Mahdollisuuksien mukaan pyrittäisiin tämän tavoitteen saavuttamiseen myös tuotteiden valmistajien ja maahantuojien kanssa tehtävin vapaaehtoisin järjestelyin.

Uudistettavien valtuussäännösten nojalla on tarkoitus antaa myös kaatopaikkoja ja jätteenkäsittelylaitoksia koskevat yleiset määräykset ja ohjeet. Varsinkin helposti hyödynnettävät jätteet, ongelmajätteet sekä hyödyntämistä ja muuta jätehuoltoa haittaavat jätteet pyritään erottelamaan muista jätteistä jo jätteen synty paikalla ja pitämään ne erillään muista jätteistä jätehuollon kaikissa vaiheissa.

Lainsäädännön uudistukseen sisällytetään myös jätehuollon rahoituksen uudistamista koskevat säännökset. Kunnallisen jätteenkäsittelymaksun periminen ehdotetaan säädettäväksi pakolliseksi ja täyskattaiseksi. Jättemaksun taksa ehdotetaan tehtäväksi sellaiseksi, että jättemaksu kannustaa jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä jätteen hyödyntämiseen.

Jotta jätehuollon kehittämisestä myös valtiolle aiheutuvat kustannukset saataisiin kateuiksi, selvitetään erikseen valtion jättemaksun käyttöönotto ja erityisen rahaston perustaminen tai muu järjestely erityisesti saastuneiden maa-alueiden kunnostuskustannusten kattamiseksi.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Lain keskeistä käsitteistöä ja osin myös

soveltamisalaa koskevat säännökset, joissa on pyritty seuraamaan niin pitkälle kuin mahdollista EY:n jätteitä koskevien direktiivien säännöksiä, ovat lähes kokonaan uutta.

Kokonaan uutta ovat säännökset, jotka koskevat jätteiden syntymisen ehkäisemistä ja niiden määrän vähentämistä, sekä säännökset, jotka koskevat jätteiden haitallisten ominaisuuksien vähentämistä. Näitä säännöksiä olisi noudatettava jo ennen kuin jäte on syntynyt. Ennalta ehkäiseviä toimia ei voitaisikaan toteuttaa enää jätehuollossa, koska sen tehtävänä on huolehtia ainoastaan syntyneistä jätteistä. Ennalta ehkäisevät toimet laajentaisivat jätteitä koskevan sääntelyn tuotantoon sekä tuotteiden valmistukseen ja maahantuontiin. Tästä syystä ei puhuttaisikaan enää jätehuoltolaista, vaan lain nimeksi ehdotetaan jätelaki.

Jätehuollon käytännön järjestämistä koskevat säännökset perustuisivat monilta osin nykyisen jätehuoltolain pohjalle, mutta sisältäisivät myös eräitä EY:stä johtuvia uusia periaatteita. Tällaisia olisivat muun muassa jätehuollossa noudatettava läheisyysperiaate, omavaraisuusperiaate, jätteiden erilläänpitämisen periaate, parhaan taloudellisesti käyttökelpoisen tekniikan soveltamisperiaate ja tuotteen valmistajan jätehuolto- ja kustannusvastuun periaate, joka tehtäisiin mahdolliseksi.

Ehdotettu jätelaki ei toisi olennaisia muutoksia nykyisen jätehuoltolain viranomaisorganisaatioon. Vesi- ja ympäristöhallinnon tehtäviä kuitenkin täsmennettäisiin lain nojalla annettavalla asetuksella. Kokonaan uutta olisi sen sijaan ympäristöministeriötä ja lääninhallituksia koskeva lakisääteinen suunnitteluvollisuus. Suunnittelujärjestelmää edellytetään EY:n uusissa jätteitä koskevissa direktiiveissä. Kojoavan suunnittelun avulla monitahoiset jättekysymykset pystyttäisiin hallitsemaan nykyistä paremmin. Suunnittelujärjestelmä palvelisi myös tiedonhankinta- ja seurantarpeita, jotka kansainvälisen yhdentymisen takia lisääntyvät huomattavasti.

Jätehuollon lupajärjestelmään tulisi huomattavia muutoksia. Nykyisen lain mukaisesta jätehuoltosuunnitelmasta ja ongelmajätteiden käsittelyluvasta luovuttaisiin ja niitä korvaamaan tulisi jätelupa, joka olisi osa yhtenäistä ympäristölupaa. Jätelupaa edellytettäisiin EY:n jätteitä koskevien direktiivien mukaisesti jätteen ja ongelmajätteen laitos- ja ammattimaisesta käsittelystä ja hyödyntämisestä sekä ongelmajätteen keräämistoiminnasta. Kuten jäte-

huoltolain nojalla nykyisin edellytetään jätehuoltosuunnitelmaa, jätelupaa edellyttäisiin lisäksi muustakin jätehuollon kannalta merkityksellisestä toiminnasta, josta säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Jätelupaa edellyttävien toimintojen määrä olisi kuitenkin huomattavasti vähäisempi kuin jätehuoltosuunnitelmaa ja ongelmajätteiden käsittelylupaa edellyttävien toimintojen määrä. Jätehuoltolain nojalla hyväksytyt jätehuoltosuunnitelmat ja ongelmajätteiden käsittelyluvut jäisivät kuitenkin voimaan kolmeksi vuodeksi.

Niistä jätehuollon kannalta keskeisistä muista toiminnoista, jotka eivät edellyttäisi edellä mainittua lupaa, olisi pääsääntöisesti ilmoitettava viranomaisille kuten EY:n direktiivit edellyttävät. Tällaisia toimintoja olisivat sellainen laitos- tai ammattimainen jätteen käsittely ja hyödyntäminen, johon ei tarvittaisi jätelupaa, jätteen ammattimainen kuljettaminen sekä muun kuin ongelmajätteen ammattimainen keräämistötoiminta. Jätteiden kansainvälisiä siirtoja koskisi oma ilmoitusjärjestelmä kuten nykyisinkin.

Valtioneuvosto saisi nykyistä laajemmat valtuudet tarkempien määräysten antamiseen. Määräyksiä voitaisiin antaa jätehuollon järjestämisen ja valvonnan lisäksi jätteiden syntymisen ehkäisemiseksi sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi. Yleisiä määräyksiä voitaisiin antaa myös maaperän saastumisen ehkäisemiseksi sekä saastuneen alueen puhdistamiseksi. Viimeksi mainituista asioista säädettäisiin myös laissa huomattavasti yksityiskohteisemmin kuin nykyisin. EY:n jätteitä koskevat erityisdirektiivit toimeenpantaisiin pääosiltaan valtioneuvoston ehdotetun lain nojalla antamin määräyksiin. Myös ympäristöministeriön ja kuntien valtuuksia määräysten antamiseen laajennettaisiin nykyisestä.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Lakiehdotuksen toteuttaminen ei sellaisenaan aiheuttaisi välittömiä, merkityksellisiä lisäkustannuksia sen toimeenpanoon osallistuville. Huomattavia lisäkustannuksia arvioidaan aiheutuvan vasta 1990-luvun puolivälistä alkaen, kun ehdotetun lain nojalla ryhdyttäisiin panemaan täytäntöön EY:ssä tällä hetkellä vielä ehdotuksina olevia jätehuollon laatutason parantamiseen tähtääviä erityisdirektiivejä.

Tällaisia ovat erityisesti valmisteilla olevat ehdotukset kaatopaikkoja, vaarallisten jätteiden polttoa ja pakkauksia koskeviksi direktiiveiksi.

Suomen Kaupunkiliiton ja Suomen Kunnallisliiton selvityksessä (Euroopan yhteisöjen kaatopaikkadirektiivin vaikutus kaatopaikkakäsittelyn kustannuksiin Suomessa, 13.4.1992) on arvioitu, että jätteiden kaatopaikkakäsittelyn vuotuiset kustannukset eli käyttökustannukset ja investointien vuotuiset kustannukset olisivat direktiiviehdotuksen mukaiset vaatimukset täyttävillä kaatopaikoilla noin 1,7—1,8-kertaiset nykyisen suomalaisen suunnittelukäytännön mukaisiin kaatopaikkoihin verrattuna, mutta enimmillään jopa noin viisinkertaiset käytössä oleviin vanhoihin, pienimpään kokoluokkaan kuuluviin suomalaisiin kaatopaikkoihin verrattuna. EY:n direktiiviehdotuksen tasovaatimuksen mukaan määräytyvät kaatopaikkakäsittelyn kustannukset eri kokoluokan kaatopaikoilla on selvityksessä arvioitu seuraaviksi:

Kaatopaikan kokoluokka asukasluvun mukaan	EY:n direktiiviehdotuksen vaatimustason mukaan määräytyvät kustannukset mk/t
4 000	757
12 000	393
36 000	213
108 000	124

Kaatopaikkakustannukset muodostavat yhdyskuntien jätehuollon kustannuksista Suomessa nykyisin noin 15—20 prosenttia. Suurin osa yhdyskuntien jätehuollon kokonaiskustannuksista aiheutuu jätteiden keräyksestä ja kuljetuksesta. Kaatopaikkadirektiiviä koskevan ehdotuksen toimeenpano muuttaisi kustannusten suhteellisia osuuksia siten, että kaatopaikkakustannusten ja yleensä jätteiden käsittelykustannusten suhteellinen osuus kasvaisi. Näin todennäköisesti tapahtuisi, vaikka käsittelytoiminnan keskittymisestä johtuvasta kuljetusmatkojen pitenemisestä aiheutuisi myös kuljetuskustannusten kohoamista.

Vaarallisten jätteiden polttoa koskevan direktiiviehdotuksen perustelumiestion mukaan vaarallisen jätteen polton käsittelykustannukset direktiiviehdotuksen mukaisin laatuvaatimuksin olisivat noin 3 800 markkaa tonnilta. Ongelmajätteiden poltto Ekokem Oy Ab:n ongelmajätelaitoksessa maksaa nykyisin keskimäärin noin 2 500 markkaa tonnilta. Direktiiviehdotuksen mukaisten laatuvaatimusten täyttämi-

nen aiheuttaisi muutoksia ja lisäkustannuksia Suomessa lähinnä teollisuuslaitoksissa toteutettuun ongelmajätteiden polttoon.

Pakkausdirektiiviehdotuksen toimeenpanon edellyttämiä kustannuksia ei ole vielä tässä vaiheessa arvioitu, mutta ehdotetun 90 prosentin hyödyntämistason saavuttaminen 10 vuoden kuluessa direktiivin voimaantulosta on erittäin vaativa tavoite, kun pakkausjätteen nykyinen hyödyntämistase arvioidaan Suomessa noin 30 prosentiksi. Saksan jo toteuttamisvaiheessa olevan vastaavanlaisen järjestelmän kustannukset on arvioitu muodostuvan toteutusvaiheen lopussa noin 200 Suomen markaksi asukasta kohden vuodessa.

Vuoden 1990 lopulla julkaistujen Suomen Kaupunkiliiton ja Suomen Kunnallisliiton selvitysten perusteella arvioituna yhdyskuntien jätehuollon kokonaiskustannukset olivat vuonna 1989 yhteensä noin 1 200 miljoonaa markkaa. Yhdyskuntien jätehuollon kehittäminen uuden lainsäädännön ja sen nojalla toteutettavien EY:n direktiivien edellyttämällä tavalla lisäisi käyttökustannuksia ja investointien vuotuis-kustannuksia yhteensä siten, että ne kohoaisivat vuoteen 2000 mennessä ratkaisuvaihtoehtoista riippuen 500—800 miljoonalla markalla vuodessa ja olisivat siten vuonna 2000 noin 1 700—2 000 miljoonaa markkaa. Kasvu nykyisiin kustannuksiin verrattuna olisi 40—65 prosenttia. Kasvu painottuisi 1990-luvun jälkipuoliskolle. Kasvu johtuisi pääosin EY:n kaatopaikka- ja pakkausdirektiivien toimeenpanosta.

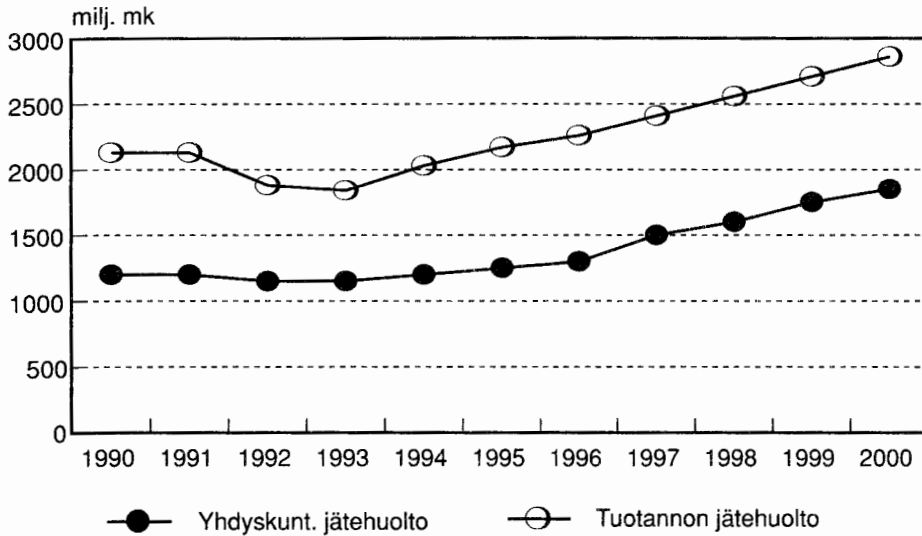
Tuotantotoiminnan, mukaan luettuna teollisuus, kaivos- ja rikastustoiminta, maatalous ja rakennustoiminta, jätehuoltokustannukset olivat vuonna 1989 lähinnä tilastokeskuksen jätetilaston tietojen perusteella alustavasti arvioituna noin 2 100 miljoonaa markkaa. Näihin

kustannuksiin on sisällytetty myös kaikki ongelmajätehuollon kustannukset, vaikka osa niistä kuuluisi oikeammin yhdyskuntien jätehuollon kustannuksiin. Uuden lainsäädännön ja sen nojalla toteutettavien EY:n direktiivien toimeenpano aiheuttaisi alustavan ja varovaisen arvion mukaan vuoteen 2000 mennessä lisäkustannuksia noin 700 miljoonaa markkaa vuodessa, joten kustannukset vuonna 2000 olisivat noin 2 800 miljoonaa markkaa. Kasvu nykyisiin kustannuksiin verrattuna olisi noin 35 prosenttia. Kasvu painottuisi 1990-luvun jälkipuoliskolle. Kasvu aiheutuisi pääosin EY:n edellä mainittujen kolmen direktiivin toimeenpanosta.

Jätehuollon tutkimus- ja kehittämistoiminnan, koulutuksen, valistuksen, tiedottamisen ja tilastoinnin kustannukset ovat nykyisin noin 40 miljoonaa markkaa vuodessa. Jätehuollon neuvottelukunnan edellä mainituissa ohjelmissa ehdotettujen näiden alojen kehittämistoimien kustannukset kohoaisivat asteittain vuoteen 2000 mennessä noin 100 miljoonaa markkaan vuodessa. Kasvu painottuisi 1990-luvun jälkipuoliskolle. Nämä kustannukset sisältyvät edellä mainittuihin yhdyskuntajätehuollon ja tuotantotoiminnan jätehuollon kustannuksiin.

Jätehuollon kokonaiskustannusten arvioitiin olleen vuonna 1989 yhteensä noin 3 300 miljoonaa markkaa. Vuoteen 2000 mennessä ne kohoaisivat arviolta keskimäärin 4 650 miljoonaa markkaan vuodessa. Kasvu nykyisiin kustannuksiin verrattuna olisi noin 40 prosenttia. Kasvu painottuisi 1990-luvun jälkipuoliskolle. Kasvu aiheutuisi pääosin EY:n edellä mainittujen jätehuollon laatutason parantamiseen tähtäävien direktiivien toimeenpanosta.

Seuraavassa kuvassa 2 on pyritty havainnollistamaan jätehuollon kokonaiskustannusten muuttumista vuosittain vuosina 1990—2000.

Kuva 2. Jätehuoltokustannusten arvioitu kehitys vuosina 1990–2000.

Kunnallisiin jätehuollon investointeihin sekä jätehuollon kehittämisen ja kokeilutoimintaan kunnille ja yrityksille oli vuonna 1992 käytävissä valtion varoja ympäristöministeriön pääluokassa yhteensä 22 miljoonaa markkaa vuodessa. Jotta erityisesti yhdyskuntien jätehuollon infrastruktuuriin ja sen laadun parantamiseen tähtäävät toimet voitaisiin toteuttaa EY:n direktiivien edellyttämällä tavalla ja niiden määräämässä ajassa, olisi tarpeen lisätä näihin tarkoituksiin osoitettavia määrärahoja vuoteen 2000 mennessä noin 100 miljoonaan markkaan vuodessa. Arvio perustuu siihen, että avustuksia myönnettäisiin samoin perustein kuin nykyisin eli kunnallisiin investointeihin enintään 20 prosenttia ja kehittämis- ja kokeilutoimintaan enintään 50 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista. Ehdotettuun jätehuoltotyöjärjestelmään, joka sinänsä olisi samanlainen kuin nykyinen järjestelmä, on viime vuosina ollut käytävissä valtion varoja vuosittain noin 2 miljoonaa markkaa. Ympäristöministeriön asettaman saastuneiden maa-alueiden selvitys- ja kunnostusprojektin alustavan arvion mukaan tarve olisi noin 10–20 miljoonaa markkaa vuodessa. Valtion osallistuminen olisi tällöin kuten nykyisin enintään 50 prosenttia kustannuksista.

Lakiehdotuksen ja sen nojalla toimeenpantavien EY:n direktiivien toteuttamisen valtiolle aiheuttamat kustannukset kasvaisivat vuoden 1992 yhteensä noin 65 miljoonasta markasta

vuodessa vuoteen 2000 mennessä noin 195 miljoonaan markkaan vuodessa. Lisäksi valtiolle aiheutuisi kustannuksia jätehuollon tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, koulutuksesta, valistuksesta, tiedotuksesta ja tilastoinnista arviolta noin 40 miljoonaa markkaa vuodessa. Nykyisistä kustannuksista katetaan niitä vastaavin maksuin 25 miljoonaa markkaa vuodessa. Erikseen on tarkoitus selvittää, voitaisiinko maksuin tai erityisin veroin kattaa jätehuollosta valtiolle aiheutuvat muutkin kustannukset.

Jätehuollon kehittämisestä aiheutuvat kustannukset kattaisivat jätteiden tuottajat joko välittöminä jätehuoltokustannuksina tai kuntien periminä jätemaksuina taikka valtion mahdollisesti periminä maksuina tai erityisinä veroina.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Ehdotus on laadittu nykyisen viranomaisorganisaation ja viranomaisten nykyisen tehtäväjaoon perusteella. Sen toteuttaminen ei siten edellytä organisatorisia muutoksia. EY:n erityisdirektiivien toimeenpanemiseksi aikaisempaa suurempi osa jätehuollon laatutasoa määrittävistä velvoitteista saatettaisiin voimaan kuitenkin valtakunnallisin yleisin määräyksin eikä kuten nykyisin lähinnä tapauskohtaisesti. Tämä aiheuttaisi jonkin verran muutoksia alan valvontaviranomaisten työnjakoon hallinnon eri tasoilla.

Lakiehdotuksen toimeenpano ei edellyttäisi myöskään henkilöstövoimavarojen olennaista lisäämistä hallinnossa. Nykyisen lain mukaisten jätehuoltosuunnitelmien käsittelytehtävien vähentämisestä aiheutuvin säästöin voitaisiin kattaa uusien hyväksymismenettelyjen toimeenpanosta aiheutuvat voimavaratarpeet. Jätehuoltosuunnitelmanmenettely korvaavien lupamenettelyjen piiriin lääninhallituksissa tai kunnissa tulevien tapausten lukumäärä vähenisi yli 20 000 tapauksesta arviolta noin kymmenenteen osaan sen mukaan kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetäisiin. Uuden lupamenettelyn asteittainen voimaantulo myös ehkäisisi lupa-asioiden käsittelyn ruuhkautumista. Pääosa lakiehdotuksessa ehdotettujen hyväksymismenettelyjen toimeenpanosta aiheutuvista hallintokustannuksista on tarkoitus kattaa luvista ja ilmoituksista perittävin maksuin.

Ehdotetun jätelain ja sen nojalla annettavien säännösten ja määräysten noudattamista johtaisi ja ohjaisi yleisesti ympäristöministeriö, jolle tulisi merkityksellisiä EY:n direktiivien toimeenpanosta johtuvia lisätehtäviä. Näitä olisivat muun muassa lukuisten jätehuoltooperusteiden annettavien valtioneuvoston päätösten valmistelutehtävät, toiminnanharjoittajien kanssa tehtäviin vapaaehtoiisiin sopimuksiin perustuvat jätehuollon kehittämistehtävät ja valtakunnallisen jätesuunnitelman laatimisesta samoin kuin kansallisista ja kansainvälisistä tarpeista johtuvat seuranta- ja tilastointitehtävät. Edellä mainittujen asioiden valmistelu ja eräät muut asiantuntijatehtävät on hallinnon yleisten kehittämisperiaatteiden mukaisesti ja asetuksella tarkemmin säädetty tavalla tarkoitus enenevässä määrin antaa vesi- ja ympäristöhallituksen tehtäväksi. Tämä edellyttää viraston henkilöstövoimavarojen uudelleen kohdentamista. Vesi- ja ympäristöhallitus valvoisi myös jätteen kansainvälisiä siirtoja koskevien säännösten noudattamista sekä huolehtisi piirihallintoineen erityisesti ehdotetun jätelain mukaisen jätehuoltotöiden toimeenpanosta. Tullilaitos osallistuisi jätteiden ja tuotteiden maahan tuontia ja maastavientiä koskevien säännösten noudattamisen valvontaan.

Ehdotettu jätelaki koskisi ympäristöhaittojen ehkäisemisen lisäksi myös terveyshaittojen ehkäisemistä. Terveysviranomaisilla säilyisi kuitenkin edelleen terveydenhoitolain mukainen toimivalta jätteisiin liittyvissä terveydellisissä kysymyksissä.

Jätehuollon neuvottelukunnan nimi muutet-

taisiin jäteasiain neuvottelukunnaksi. Neuvottelukunnan tehtävänä olisi kuten nykyisin käsitellä periaatteellisia ja laajakantoisia jätteitä ja jätehuoltoa koskevia asioita.

Lääninhallitus ohjaisi ja valvoisi säännösten ja määräysten noudattamista läänissä. Lääninhallitusten tärkeimmät uudet tehtävät olisivat läänin jätesuunnitelman laatiminen sekä jätelupa- ja eräiden toimintojen ilmoitusmenettelyyn liittyvät tehtävät. Uudet tehtävät eivät lisäisi olennaisesti henkilöstövoimavarojen tarvetta, sillä lääninhallituksessa ratkaistavat uudet jäteluvat lähinnä korvaisivat nykyisen lain nojalla lääninhallituksessa hyväksyttävät jätehuoltosuunnitelmat ja myönnettävät ongelmajätteiden käsittelyluvat. Läänin jätesuunnitelman laatiminen saattaa kuitenkin edellyttää tilapäisesti lisävoimavaroja.

Kuntien jätehuollon käytännön järjestämistä koskevat tehtävät olisivat nykyisen lain kaltaisia. Esimerkiksi ehdotetun kaatopaikkadirektiivin voimaantulo kuitenkin lisäisi kaatopaikan tarkkailuun ja seurantaan liittyviä tehtäviä ja siten henkilöstövoimavarojen tarvetta. Jätehuollon järjestämisestä ja siihen liittyvistä tehtävistä aiheutuvat muut kuin valvontakustannukset voitaisiin kattaa kunnan jätemaksuin. Ehdotetun lain mukainen jätehuoltovollisten toiminnan valvonta ja ohjaus painottuisivat, kuten nykyisin, kuntatasolle. Kunnan ympäristönsuojelulautakuntaa työllistäviä laista johtuvia lupa-asioita olisi kuitenkin aikaisempaa huomattavasti vähemmän.

4.3. Ympäristövaikutukset

Ehdotettu jätelaki olisi keskeinen ympäristönsuojelulaki, jonka yleisenä tavoitteena olisi tukea kestävästä kehitystä edistämällä luonnonvarojen järkevää käyttöä sekä ehkäisemällä ja torjumalla jätteistä aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle. Laista johtuvat vaatimukset täsmentyisivät alemmanasteisissa, lain nojalla annettavissa tuotteita, jätteitä ja jätehuoltoa sekä roskaantuneita ja saastuneita maa-alueita koskevissa säännöksissä ja määräyksissä. Lakiehdotuksen ympäristönsuojelija muut tavoitteet on esitetty tarkemmin yleisperustelujen alajaksossa 3.1.

Oikeudellisten keinojen lisäksi jätehuoltoa on tarkoitus edistää taloudellisin ohjauskeinoin sekä tutkimuksen, tiedotuksen, valistuksen ja

muin tietoa ja kansalaisten osallistumismahdollisuuksia lisäävin keinoin.

5. Asian valmistelu

Ympäristöministeriö asetti 20 päivänä kesäkuuta 1990 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella jätehuoltolakiin ja -asetukseen sisällytettävät uudet tai täsmennetyt säännökset muun muassa jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä, parhaan taloudellisesti käyttökelpoisen tekniikan käyttämisestä, jätteiden hyödyntämisen edistämisestä, yleisten kaatopaikkojen ja jätteenkäsittelylaitosten säätämisestä jätehuoltosuunnitelmavelvollisiksi sekä säännökset kuntien velvollisuuksista ongelmajätehuollon ja haja-asutusalueiden jätehuollon järjestämisessä. Lisäksi työryhmän tuli mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon muun muassa Euroopan yhteisöjen asianomaiset direktiivit. Lainmuutosten tuli olla valmiina viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1990 ja asetusmuutosten 31 päivänä maaliskuuta 1991.

EY:ssä samanaikaisesti tapahtuneen jätelain-säädännön laajan kokonaisuudistuksen johdosta tuli ilmeiseksi, että lainsäädännön osittaisuudistus ei enää riittäisi, vaan jätehuoltolainsäädäntö olisi uudistettava kokonaisuudessaan.

Ympäristöministeriö asetti 11 päivänä huhtikuuta 1991 työryhmän sijaan toimikunnan valmistelemaan ehdotusta uudeksi jätehuoltolainsäädännöksi. Toimikunta järjesti työnsä aikana laajan, yli 40 viranomaista ja järjestöä käsittäneen kuulemistilaisuuden alustavasta luonnoksestaan uudeksi jätelaiksi. Tilaisuudessa esitettyjä huomautuksia ja näkökohtia otettiin huomioon toimikunnan työn jatkossa. Toimikunnan ehdottama lakiehdotus valmistui 30 päivänä huhtikuuta 1992 ja asetusehdotus 30 päivänä syyskuuta 1992.

Ympäristöministeriö pyysi toimikunnan ehdottamasta lakiehdotuksesta lausunnot yli 60 viranomaiselta ja järjestöltä sekä järjesti näille vaihtoehdoisen kuulemistilaisuuden 21 päivänä elokuuta 1992. Annettujen lausuntojen ja kuulemisen perusteella lakiehdotusta on monilta osin kehitetty. Lähes koko 3 luku on kirjoitettu lähinnä kuntien keskusjärjestöjen lausuntojen perusteella uudestaan. Lain soveltamisalaa koskevaa pykälää on muutettu siten, että soveltamisalan yksityiskohdista säädettäisiin asetuksella. Määritelmiä koskevaa pykälää on täydennetty ja 2 luvun säännöksiä täsmennetty ja

selkeytetty. Kunnan jätesuunnitelmaa koskevasta ehdotuksesta on luovuttu samoin kuin ongelmajätteen ammattimaista keräämistoimintaa koskevasta erillisestä luvasta, joka on yhdistetty ehdotettuun jätelupaun. EY:n säännösten edellyttämää markkinavalvontaa koskevat säännökset on lisätty. Jäterikkomuksia ja -rikkoksia koskevat säännökset, muutoksenhaku-säännökset sekä voimaantulo- ja siirtymäsäännökset on kirjoitettu lähinnä oikeusministeriön lausunnossa esitetyllä tavalla.

Lakiehdotuksesta on tehty EFTA:n ja EY:n teknisiä määräyksiä koskevien ehdotusten ja tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen (GATT) ilmoitusmenettelyn mukaiset ilmoitukset. Menettelyihin liittyvät odotusajat ovat kuluneet umpeen. Ehdotukseen ei ole esitetty yhtään huomautusta.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy ETA-sopimuksen voimaansaattamiseen ja on tarpeellinen jätteitä koskevan kansallisen lainsäädännön sopeuttamiseksi vastaavaan EY:n säännöstöön. Esityksessä on otettu huomioon jätehuoltoperustein annetut voimassa olevat perusdirektiivit sekä tehty mahdolliseksi voimassa olevien erityisdirektiivien ja mahdollisimman pitkälle myös valmisteilla olevien direktiivien toimeenpano. Asiaa on selostettu tarkemmin yleisperustelujen alajaksoissa 2.2.

Esityksellä on myös liittymäkohtia valtioneuvoston asettamaan hallinnon kehittämishankkeeseen. Hankkeeseen liittyen on 2 päivänä huhtikuuta 1992 julkaistu selvitys ympäristöhallinnon kehittämisestä (ympäristöministeriön yleisen osaston selvitys 2.4.1992). Selvityksessä esitetään muun muassa, että vesi- ja ympäristöhallitus muutettaisiin ympäristöalan asian-tuntijakeskukseksi ja että vesi- ja ympäristöpiireistä sekä lääninhallitusten ympäristönsuojelua ja alueiden käytön suunnittelua hoitavista yksiköistä muodostettaisiin uudet ympäristöhallinnon aluekeskukset. Jätelakiehdotuksessa vesi- ja ympäristöhallitukselle ja yleensä keskushallinnolle ehdotetut tehtävät ovat sopusoinnussa edellä tarkoitetun selvityksen ehdotusten kanssa. Valtion aluehallinnon tehtävien jaossa ei ole voitu ennakoita mahdollisia hallinnon muutoksia, vaan ehdotus jätelaiksi on laadittu nykyisen viranomaisorganisaation

ja viranomaisten nykyisen tehtäväjaon perusteella.

Esitys liittyy myös eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen laiksi ympäristövahingon korvaamisesta ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 165/1992 vp), joiden keskeisenä tavoitteena olisi vahingonkärsijöiden aseman parantaminen. Esimerkiksi ehdotetussa jätevahinkovastuudirektiivissä olevat periaatteet ja velvoitteet on ehdotettu sisällytettäväksi pääosiltaan edellä tarkoitettuun ympäristövahingon korvaamisesta ehdotettuun lakiin.

Esitys liittyy lisäksi valmisteilla olevaan hallituksen esitykseen rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi, jonka mukaan nykyisin aineelliseen ympäristölainsäädäntöön sisältyvät vankeusuhkaiset rangaistussäännökset koottaisiin rikoslakiin.

Esitys liittyy myös ympäristöministeriön asettaman ympäristötaloustoimikunnan työhön. Toimikunnassa selvitetään ympäristövahinkorahaston tai muun rahoitusjärjestelmän toteuttamismahdollisuuksia muun muassa saastuneiden maa-alueiden kunnostuksen rahoittamiseksi sellaisissa tapauksissa, joissa ei voida toteuttaa aiheuttamisperiaatetta. Samoin selvitetään kaatopaikalle toimitettavasta jätteestä perittävän valtion jätemaksun ja eräiden muiden maksujen tai verojen käyttöönottomahdollisuuksia jätehuollon tehostamiseksi ja siitä valtiolle aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.

Esityksellä on myös liittymäkohtia valmisteilla olevaan hallituksen esitykseen laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä, jonka mukaan muun muassa kaatopaikoista ja jäte-teenpolttolaitoksista edellytettäisiin ympäristövaikutusselostuksen laatimista.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Jätelaki

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain tavoite.* Lain tavoitteena on tukea kestävästä kehitystä edistämällä luonnonvarojen järkevää käyttöä sekä ehkäisemällä ja torjumalla jätteistä aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle. Lailla toteutettaisiin uudet, kansainvälisesti hyväksytyt yleisperiaatteet, joiden mukaan ensiksi olisi ehkäistävä jätteiden syntymistä, toiseksi edistettävä niiden uudelleenkäyttöä tai muuta hyödyntämistä ja kolmanneksi järjestettävä asianmukaisesti sellaisten jätteiden vaarattomaksi tekeminen ja lopullinen sijoittaminen, joita ei voida hyödyntää. Tällaisin sekä ennalta ehkäisevin että jälkikäteisin toimin edistettäisiin kestävästä kehitystä.

Lain tavoitteena olisi myös yhdenmukaistaa jätteitä koskevat kansalliset säännökset EY:n vastaavien säännösten ja määräysten kanssa. Edellä tarkoitettujen lain soveltamisen kannalta keskeiset periaatteet ovat myös EY:n jätehuoltopolitiikan ja -lainsäädännön perusta. Näiden yleisperiaatteiden ja niille alisteisten muiden

periaatteiden sisältöä ja tarkoitusta on selostettu tarkemmin yleisperustelujen alajaksossa 2.2.

2 §. *Soveltamisala.* Lailla korvattaisiin nykyinen jätehuoltolaki. Uuden lain soveltamisala olisi kuitenkin selvästi laajempi ja sen säännökset olisivat aikaisempaa yksityiskohtaisemmat. Uusi laki sisältäisi kuten jätehuoltolaki, säännökset jätteiden hyödyntämisen edistämisestä, jätehuollon muusta järjestämisestä, roskaantumisen ja maaperän saastumisen ehkäisemisestä sekä roskaantuneen ja saastuneen alueen puhdistamisesta. Lisäksi laissa säädettäisiin ennalta ehkäisevistä toimista, kuten jätteen syntymisen ehkäisemisestä tai sen määrän vähentämisestä sekä jätteen vaarallisen tai haitallisen ominaisuuden vähentämisestä. Vaikuttamalla ennalta syntyvän jätteen ominaisuuksiin voitaisiin paitsi vähentää terveydelle ja ympäristölle vaarallisten jätteiden syntymistä myös helpottaa jätehuollon järjestämistä. Ennalta ehkäisevien toimien toteuttamiseksi laissa voitaisiin aikaisempaa olennaisesti paremmin puuttua jätteinä haitallisten tuotteiden valmistukseen ja käyttöön sekä tällaiseen tuotantoon.

Laissa säädettäisiin ympäristövaaran ja -haitan ehkäisemisen ja torjumisen lisäksi EY:n jätteitä koskevien direktiivien mukaisesti myös

jätteiden terveysvaaran ja -haitan ehkäisemisestä ja torjumisesta. Tämä olisi perusteltua siksi, että jätteestä aiheutuu yleensä samanaikaisesti sekä terveys- että ympäristöhaittaa eikä niiden erottaminen toisistaan yleensä ole mahdollista. Hyvän lopputuloksen saavuttamiseksi molemmat suojeltavat oikeushyvät olisi otettava huomioon samanaikaisesti. Ehdotettu soveltamisalan laajennus olisi tarpeen myös siksi, että EY:n direktiivit voitaisiin joustavasti panna toimeen. Terveydenhoitolainsäädännön nojalla voitaisiin tarvittaessa edelleen antaa määräyksiä jätteistä aiheutuvan terveydellisen vaaran tai haitan ehkäisemisestä.

Lakia ei sovellettaisi räjähdysvaarallisista aineista annetussa laissa (263/53) tarkoitettuun räjähdystarvikkeen jätteeseen, ydinenergialaissa (990/87) tarkoitettuun ydinjätteeseen, säteilylaissa (592/91) tarkoitettuun radioaktiiviseen jätteeseen eikä meren pilaantumisen ehkäisemisestä annetussa laissa (298/79) tarkoitun luvan nojalla mereen sijoitettavaan jätteeseen.

Ehdotetun jätelain ja ilman- tai vesiensuojelua koskevien lakien välisissä suhteissa on pyritty noudattamaan lähinnä nykyisen jätehuoltolain ja mainittujen lakien välistä nykyistä suhdetta sekä siitä muodostunutta oikeuskäytäntöä. Lakia ei siten sovellettaisi jätteen päästämiseen ilmaan, vesiin tai viemäriin siltä osin kuin siitä säädetään tai määrätään muualla laissa.

Kaasun ja hiukkasten päästämisestä ilmaan säädetään lähinnä ilmansuojelulaissa ja terveydenhoitolaissa. Näillä laeilla pyritään ehkäisemään ilman kautta aiheutuvaa terveys- tai ympäristövaaraa tai -haittaa. Lakia ei sovellettaisi tällaisiin tapauksiin. Sen sijaan sitä sovellettaisiin esimerkiksi suljetussa säiliössä olevaan kaasumaiseen jätteeseen sekä muihin tapauksiin, joissa on kysymys ehdotetun lain mukaisen muun kuin ilmansuojelullisen tavoitteen saavuttamisesta.

Jäteveden päästämisestä vesiin tai viemäriin säädetään lähinnä vesilaissa (264/61), yleisistä vesi- ja viemärilaitoksista annetussa laissa (982/77) ja terveydenhoitolaissa. Niillä pyritään suojelemaan pinta- ja pohjavesiä sekä turvaamaan viemärilaitoksen häiriötön toiminta. Lakia ei sovellettaisi tällaisiin tapauksiin. Sitä sovellettaisiin kuitenkin esimerkiksi öljyisten vesien ja muiden nestemäisten jätteiden käsittelyyn sekä muihin tapauksiin, joissa on kysymys lain mukaisen muun kuin vesiensuojelullisen tavoitteen saavuttamisesta.

Myös muussa lainsäädännössä, kuten eläintautilaissa (55/80), maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetussa laissa (378/74), aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetussa laissa (300/79), öljysuojarahastosta annetussa laissa (379/74), ajoneuvojen siirtämisestä ja romuajoneuvojen hävittämisestä annetussa laissa (151/75) ja maaineslaissa (555/81) on jätteitä ja jätehuoltoa koskevia tai sivuavia säännöksiä. Tarpeettoman päällekkäisen sääntelyn välttämiseksi olisi ehdotetun lain ja edellä mainittujen lakien välisestä suhteesta säädettävä yksityiskohtaisesti. Eräissä tapauksissa ja eräiden jätteiden osalta olisi myös tarpeen yksilöidä, miltä osin lakia sovellettaisiin niihin, ja siten kohdentaa velvollisuudet kuhunkin tapaukseen tai jätteeseen soveltuvalla tavalla. Lisäksi olisi huolehdittava siitä, että lailla voitaisiin panna kaikilta osin toimeen jätehuoltooperusteiden annetut direktiivit. Näiden soveltamisalan tarkat rajaukset ovat vielä osittain epäselviä, koska EY:n jätedirektiivin ja vaarallisia jätteitä koskevan direktiivin perusteella laadittavien jäteluetteloiden, joihin myös ehdotetun lain soveltamisala perustuisi, valmistelu on vielä kesken. EY:n vaarallisten jätteiden luettelo olisi lain soveltamisalan kannalta erityisen merkityksellinen, koska se olisi tyhjentävä luettelo ongelmajätteiksi luokitelluista jätteistä. Näistä syistä ehdotetaan, että lain soveltamisalasta säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

Edellä tarkoitettujen säädösten lisäksi myös työturvallisuuslainsäädännössä, kemikaalilainsäädännössä ja vaarallisten aineiden kuljettamisesta tiellä, rautatiellä, aluksessa ja ilma-aluksessa annetussa lainsäädännössä on jätteitä koskevia säännöksiä ja määräyksiä. Niitä sovellettaisiin ehdotetun lain lisäksi.

3 §. *Määritelmät.* Pykälässä määriteltäisiin lain keskeiset käsitteet. Määritelmät ovat mahdollisimman pitkälle yhdenmukaiset EY:n jätteitä koskevien direktiivien vastaavien määritelmien kanssa.

Jätteellä tarkoitettaisiin ainetta tai esinettä, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä ja *ongelmajätteellä* jätettä, joka kemiallisen tai muun ominaisuutensa takia aiheuttaa erityistä vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Edellä tarkoitettuja yleisiä määritelmiä täsmennettäisiin asetuksella antamalla säännökset aineen tai esineen luokittelusta jätteeksi ja jätteen luokittelusta ongelmajätteeksi.

Ympäristöministeriöllä olisi toimivalta vahvistaa luettelo yleisimmistä jätteistä ja ongelmajätteistä. Jätteen ja ongelmajätteen luokittelu ja luettelo perustuisivat EY:n vastaaviin säännöksiin ja luetteloihin.

Jätteen tuottajalla tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jonka toiminnassa syntyy jätettä.

Kiinteistön haltijalla tarkoitettaisiin kiinteistön omistajaa tai omistajan vertaista haltijaa taikka kiinteistöä hallitsevaa vuokraoikeuden haltijaa. *Toiminnan järjestäjällä* tarkoitettaisiin sataman, tien, ulkoilureitin ja moottorikelkkailureitin pitäjää sekä rautatien haltijaa. Mainittujen käsitteiden määrittäminen on tarpeen jätteen keräyksen järjestämiseen liittyvien velvoitteiden täsmentämiseksi eräissä 7 §:n 2 ja 3 momenteista ilmenevissä tapauksissa.

Jätteen haltijalla tarkoitettaisiin jätteen tuottajaa, kiinteistön haltijaa tai toiminnan järjestäjää taikka muuta luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jonka hallinnassa jäte on.

Kuljetuksen suorittajalla tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka vastaa jätteen kuljetuksesta jätteen haltijan tai kunnan lukuun.

Jätehuollolla tarkoitettaisiin jätteen keräystä, kuljetusta, hyödyntämistä ja käsittelyä sekä näiden toimintojen tarkkailua ja käsittelypaikan jälkihoitoa.

Keräyksellä tarkoitettaisiin jätteen kokoamista, lajittelua tai yhdistämistä kuljetusta taikka omatoimista hyödyntämistä tai käsittelyä varren.

Hyödyntämisellä tarkoitettaisiin toimintaa, jonka tarkoituksena on ottaa talteen ja käyttöön jätteen sisältämä aine tai energia ja *käsittelyllä* toimintaa, jonka tarkoituksena on jätteen vaarattomaksi tekeminen tai lopullinen sijoittaminen. Hyödyntämiseen luetaan myös kierrätys, jolla tarkoitetaan jätteen hyväksikäyttöä materiaalina. Asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset siitä, mitkä toiminnot ovat käsittelyä ja hyödyntämistä. Käsitteiden täsmennykset perustuisivat jätedirektiivin liitteisiin II A ja II B.

Valvontaviranomaisella tarkoitettaisiin lääninhallitusta ja ympäristönsuojelulautakuntaa. Valvontaviranomaisia olisivat myös vesi- ja ympäristöhallitus ja tullihallitus sekä muukin viranomainen siltä osin kuin niille on annettu jätelaissa tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä valvontatehtäviä.

Pykälän 2 momentin mukaan kuntaa koske-

vat lain säännökset koskisivat myös pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskuntaa tai kuntayhtymää siltä osin kuin niille on annettu kunnalle jätelaissa tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä.

2 luku. Jätteen syntymisen ehkäiseminen sekä sen määrän ja haitallisuuden vähentäminen

Nykyinen jätehuoltolaki lähtee siitä periaatteesta, että toimet jätteistä aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi kohdistetaan jo syntyneisiin jätteisiin. Uuden ja myös EY:ssä omaksutun ajattelun mukaan toimien pääpainon tulisi olla ongelmien ennalta ehkäisemisessä. Materiaalihuollon kaikissa vaiheissa, valmistuksesta jätehuoltoon, olisi pyrittävä käyttämään säästeliäästi luonnonvaroja ja vähentämään jätteiden ja ympäristöön joutuvien aineiden määrää. Jätteiden syntymistä olisi pyrittävä ehkäisemään ennen kuin turvaudutaan jälkihoitotoimiin, jätehuoltoon. Jätteinä ympäristölle tai jätehuollolle erityisen haitalliset aineet tai tuotteet olisi pyrittävä korvaamaan vähemmän haitallisilla. Tuotantomenetelmät olisi valittava siten, että jätteinä haitallisten aineiden tai tuotteiden käyttöä voitaisiin vähentää tai tällaisten aineiden tai tuotteiden taikka syntyneiden jätteiden kierrätystä ja muuta hyödyntämistä edistää.

Ennalta ehkäisemisen periaatteeseen nojautuvaa jätepolitiikkaa olisi toteutettava kaikkialla yhteiskunnassa. Tällaisen politiikan toteuttaminen edellyttää muutoksia yksittäisen kuluttajan käyttäytymisessä ja asenteissa. Tuotanto- toiminnalta se edellyttää tuotantomenetelmien sekä käytettävien aineiden ja tuotteiden samoin kuin valmistettavien tuotteiden kriittistä arviointia sekä tarvittaessa niiden muuttamista tai vaihtamista. Myös hallinnon viranomaisilta se edellyttää näiden periaatteiden mukaisia toimia.

Luvussa 2 ehdotetut säännökset rakentuvat edellä esitetyille ennalta ehkäisemisen periaatteille. Arvioitaessa luvussa tarkoitettujen velvollisuuksien toteuttamiseksi tarvittavien toimien laajuutta ja luonnetta olisi otettava huomioon muun muassa tuotteen koko elinkaari, tuotteen ja jätteen terveyst- ja ympäristövaikutukset, jätteen aiheuttama haitta tai vaikeus jätehuollon järjestämiselle sekä toimien toteut-

tamiseen liittyvät tekniset, taloudelliset, kansainväliset ja kauppapoliittiset seikat.

4 §. *Yleiset huolehtimisvelvollisuudet.* Pykälässä ilmaistaisiin lain keskeinen periaate ja tavoite, jonka mukaan jokaisen olisi omalta osaltaan omassa toiminnassaan ennakolta pyrittävä estämään jätteen syntymistä tai vähentämään sen määrää sekä muutoinkin huolehtimaan siitä, ettei jätteestä aiheudu merkittävää haittaa tai vaikeutta jätehuollolle eikä vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Pykälässä lisäksi täsmennettäisiin tuotannon harjoittajan, tuotteen valmistajan ja maahantuojan sekä viranomaisen edellä tarkoitettua yleistä huolehtimisvelvollisuutta. Tuotannon harjoittajan olisi huolehdittava erityisesti siitä, että tuotannossa käytetään säästeliäästi raaka-ainetta ja että raaka-aineen käyttöä korvataan mahdollisuuksien mukaan jätteellä. Tuotteen valmistajan olisi mahdollisuuksien mukaan huolehdittava ja maahantuojan vastaavasti varmistauduttava erityisesti siitä, että tuote on kestävä, korjattava ja uudelleen käytettävä tai jätteenä hyödynnettävä. Myös viranomaisen olisi omassa toiminnassaan edistettävä 2 luvussa säädettävien velvollisuuksien ja tavoitteiden toteutumista sekä mahdollisuuksien mukaan käytettävä kierrätettyjä tai kierrätetystä raaka-aineesta valmistettuja tuotteita.

5 §. *Valtioneuvoston yleiset määräykset.* Valtioneuvosto voisi 2 luvun säännösten täytäntöönpanemiseksi pykälässä yksilöidyn edellytyksin antaa tuotetta koskevia yleisiä määräyksiä. Tuotteella tarkoitettaisiin myös valmisteita ja pakkauksia.

Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan valtioneuvosto voisi antaa yleisiä määräyksiä tuotteen merkitsemisestä tai siihen liitettävistä tiedoista sekä tuotteen pantista. Pantin sijasta voitaisiin 2 kohdan mukaan antaa määräyksiä myös käytetyn tuotteen palauttamisesta käyttäjälle annettavasta palkkiosta, josta aiheutuvat kustannukset korvattaisiin palkkion antaneelle. Viimeksi mainittujen määräysten antaminen voisi tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun jälkikäteen katsottaisiin välttämättömäksi tehostaa sellaisen pitkäikäisen tuotteen takaisin-keräämistä, joka alunperin ei ole ollut panttijärjestelmän piirissä.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan valtioneuvosto voisi antaa yleisiä määräyksiä kiellosta, rajoituksesta tai ehdosta valmistaa, maahantuoda, maastaviedä, välittää, myydä, luovuttaa tai käyttää sellaista tuotetta, josta

jätteenä voisi aiheutua merkityksellistä haittaa tai vaikeutta jätehuollon järjestämiselle taikka vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Määräykset voisivat koskea myös tuotteen hyväksymistä käyttöön taikka tuotteen koostumusta, muotoa, rakennetta tai muuta ominaisuutta.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan valtioneuvosto voisi antaa yleisiä määräyksiä myös 2 luvun säännösten täytäntöönpanemiseksi tarpeellisesta muusta seikasta, joka on rinnastettavissa 1—3 kohdassa tarkoitettuihin seikkoihin.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto voisi antaessaan yleisen määräyksen samalla määrätä tiedon antamisesta viranomaiselle kyseisestä toiminnasta, tuotteesta tai jätteestä.

Valtioneuvostolle ehdotetut valtuudet ovat tarpeen ennalta ehkäisevän jätepolitiikan toteuttamiseksi samoin kuin siihen perustuvien EY:n direktiivien toimeenpanemiseksi. EY:n direktiiveissä ja direktiiviehdotuksissa on paristojen ja akkujen, niitä sisältävien laitteiden, pakkausten sekä PCB:tä ja PCT:tä sisältävien tuotteiden ja tilojen merkitsemistä samoin kuin paristojen, akkujen, jäteöljyjen ja pakkausten panttia tai tuotemaksua koskevia säännöksiä. Eräiden paristojen markkinointi on kielletty ja paristojen ja akkujen on oltava helposti irrotettavissa laitteista käytön jälkeen. Jäteöljydirektiivin mukaan jäteöljystä valmistetun uudistetun perusöljyn koostumusta on säännelty. PCB- ja PCT-jätteiden käsittelyä koskevan direktiiviehdotuksen mukaan yli 1 ppm PCB:tä tai PCT:tä sisältävien seosten markkinointi kiellettäisiin. Laitteissa olevan PCB:n korvaaminen muilla aineilla voitaisiin kieltää ja korvaavien aineiden koostumusta ja ominaisuuksia säännellä esimerkiksi aineen syttymisherkkyuden mukaan. Pakkauksia koskevan direktiiviehdotuksen mukaan pakkauksia saisi luovuttaa markkinoille vain, jos ne täyttäisivät esimerkiksi tietyt pakkauksen tilavuuteen, painoon, fysikaalisiin ominaisuuksiin, uudelleen- käyttöön tai muuhun hyödyntämiseen liittyvät vaatimukset. Pakkausten sisältämien eräiden raskasmetallien pitoisuudet olisi alennettava asteittain viiden vuoden kuluessa alle 100 ppm:ään. Muidenkin haitallisten aineiden pitoisuudet olisi alennettava asianmukaisen jätehuollon varmistamiseksi. Pakkausjätteen syntymistä olisi vähennettävä muun muassa lisää-

mällä uudelleenkäytettävien pakkausten käyttöä. Pakkaukset olisi myös valmistettava muun muassa siten, että tietty prosenttiosuus niistä voitaisiin kierrättää ja käyttää uuden tuotteen valmistukseen. Pakkaukset olisi valmistettava myös siten, ettei polttamalla hyödynnettävistä pakkausjätteistä synny tiettyä prosenttiosuutta enempää tuhkaa ja että kompostoimalla hyödynnettävät jätteet ovat helposti biologisesti hajoavia siten, ettei kompostoinnille aiheudu häiriöitä eikä kompostin laatu heikkene. Useimmissa direktiiveissä on laaja raportointivelvollisuus EY:n komissiolle. Tämä edellyttää tarvittavien tietojen saamista muun muassa tuotteen valmistajilta ja maahantuojilta. Samoin niissä on kuluttajille tarkoitettua tiedotamis- ja valistustoimintaa koskevia velvoitteita.

3 luku. Jätehuollon järjestäminen

6 §. *Jätehuollon järjestämistä koskevat yleiset huolehtimisvelvollisuudet.* Pykälässä määriteltäisiin jätehuoltoa koskevat yleiset periaatteet ja velvollisuudet. Niitä täsmennettäisiin jäljempänä tässä laissa ja edelleen sen nojalla annettavissa säännöksissä ja määräyksissä. Velvollisuus erotella jäte ja pyrkiä hyödyntämään se sekä järjestää jätehuolto siten, ettei jätteestä aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle koskisi kaikkia jätteen haltijoita. Muut pykälässä tarkoitetut yleiset huolehtimisvelvollisuudet koskisivat etupäässä sellaisia tapauksia, joissa on kysymys yksittäisen kotitalouden jätehuoltoa laajemmista jätehuoltojärjestelyistä.

Pykälän 1 kohdan pääsäännön mukaan jätteen haltija olisi velvollinen huolehtimaan hallinnassaan olevan jätteen jätehuollon järjestämisestä. Jätteen haltija voisi järjestää jätehuollon itse taikka toimittaa tai toimituttaa jätteen muualle hyödynnettäväksi tai käsiteltäväksi. Eräissä 18 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla erikseen määrättävissä tapauksissa voitaisiin kuitenkin jätehuollon järjestämisvelvollisuus osittain tai kokonaan siirtää jätteen haltijalta sen tuotteen valmistajalle, maahantuojalle, välittäjälle, myyjälle tai käyttäjälle, jonka tuotteesta jäte syntyy. Tällainen toimintalinja, jonka mukaan edellä tarkoitettujen taloudellista toimintaa harjoittajien vastuuta on laajennettu koskemaan periaatteessa tuotteen koko elinkaarta, on EY:ssä omaksutun ajattelun ja

yhteisön jätepolitiikan mukainen. Näin tulisivat tuotteen haitalliset vaikutukset jätteenä mahdollisimman asiantuntevasti huomioon otetuiksi jo tuotannon ja tuotteen suunnittelussa sekä tuotteen valmistuksessa ja maahantuonnissa. Myös tuotteen hinnoittelussa otettaisiin huomioon käytöstä poistetun tuotteen jätehuollon järjestämisestä aiheutuvat kustannukset. Toimintalinja olisi useissa tapauksissa tehokkain ja luontevin tapa edistää jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä sekä jätteen kierrätystä ja muuta hyödyntämistä. Tuotteen valmistajan ja muiden taloudellista toimintaa harjoittajien jätehuoltovastuuta koskevia säännöksiä on jo sisällytetty useiden maiden jätelainsäädäntöön.

Pykälän 2 ja 3 kohdasta ilmeni vaihtoehtoisten jätehuoltojärjestelmien tärkeysjärjestys. Jäte olisi hyödynnettävä, jos se on teknisesti mahdollista ja jos hyödyntämisestä ei aiheudu kohtuuttomia lisäkustannuksia verrattuna muulla tavoin järjestettyyn jätehuoltoon. Etusijalle asetettaisiin jätteen uudelleenkäyttö tai sen sisältämän aineen talteenotto ja käyttö, jos tämä olisi ympäristönsuojelun kannalta perusteltua. Myös jätteen sisältämän energian talteenotto on jätteen hyödyntämistä ja se olisi siten suositeltavampi vaihtoehto kuin jätteen polttaminen ilman energian talteenottoa tai sijoittaminen kaatopaikalle, jotka tulisivat kysymykseen viimeisinä käsittelyvaihtoehtoina mainitussa järjestyksessä.

Pykälän 4 kohdan mukaan jätteestä tai jätehuollosta ei saisi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Haitan mahdollisuuden eli vaaran huomioon ottaminen olisi ympäristönsuojelussa omaksutun varovaisuusperiaatteen mukaista. Myös EY:n viides ympäristöohjelma rakentuu mainitulle periaatteelle.

Pykälän 5 kohdan mukaan jätehuollossa olisi käytettävä parasta taloudellisesti käyttökelpoista tekniikkaa ja muutoinkin huolehdittava siitä, että jätehuollosta aiheutuvat terveys- ja ympäristöhaitat ehkäistään ja torjutaan mahdollisimman tehokkaasti.

Pykälän 6 kohdan mukaan kiellettäisiin jätteen hylkääminen ja hallitsematon käsittely, kuten jätteen tahallinen hukkaaminen tai haiduttaminen ympäristöön taikka muiden kuin risujen, oksien ja vastaavien vaarattomien jätteiden avopoltto.

Pykälän 7 kohdan mukaan jätteiden asianmukaisen käsittelyn järjestämiseksi ja erityisesti niiden hyödyntämisen helpottamiseksi jätteet

olisi tarpeen mukaan kerättävä ja pidettävä toisistaan erillään jätehuollon eri vaiheissa. Säännöstä sovellettaessa tulisi kuitenkin ottaa huomioon tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet. Erilliskeräysvelvollisuutta täsmennettäisiin lain nojalla annettavin tarkemmin määräyksin.

Pykälän 8 kohdan mukaan erilaatuisten ongelmajätteiden sekoittaminen keskenään tai muihin jätteisiin tai aineisiin olisi kiellettyä, jollei sekoittaminen ole välttämätön osa jätteen hyödyntämistä tai käsittelyä. Jos sekoittuminen olisi tapahtunut, erottelu olisi tehtävä säännöksen 9 kohdassa tarkoitettuun edellytykseen.

Pykälän 10 ja 11 kohdassa tarkoitetuilla velvollisuuksilla toteutettaisiin kahta EY:n jätepolitiikan keskeistä periaatetta, läheisyys- ja omavaraisuusperiaatteita. Läheisyysperiaatteen mukaan jätteiden siirtoja on vähennettävä ja kyseiselle periaatteelle rakentuvien jätesuunnitelmien vastaisia jätteiden siirtoja voidaan kieltää. Omavaraisuusperiaatteen mukaan kunkin maan on luotava kattava käsittelypaikkojen verkosto siten, että jätteet mahdollisimman pitkälle voidaan käsitellä siinä maassa, jossa jäte on syntynyt. Myös yleisperustelujen alajaksoissa 2.2 tarkoitettu Baselin yleissopimus rakentuu edellä tarkoitetuille periaatteille. Ehdotuksen mukaan jätehuolto olisi pyrittävä suunnittelemaan, järjestämään ja rahoittamaan sekä jätehuollon hyväksymisenettelyjä soveltamaan omavaraisuusperiaatteen mukaisesti ja jätteet olisi käsiteltävä jossakin lähimmistä asianmukaisista jätteen käsittelypaikoista, kuten EY:n jätedirektiivissä edellytetään.

7 §. *Jätteen keräyksen järjestäminen.* Jätteen tuottaja olisi yleensä velvollinen huolehtimaan tuottamansa jätteen keräyksen järjestämisestä. Järjestettyyn jätteenkuljetukseen kuuluvan jätteen keräyksen järjestäminen olisi kuitenkin kiinteistön haltijan velvollisuus. Tällöin jätteen tuottajan olisi toimitettava tuottamansa jäte kiinteistön haltijan järjestämään keräyspaikkaan. Toiminnan järjestäjän olisi jätteen tuottajan puolesta huolehdittava alueellaan tai reitillään syntyvän jätteen keräyksen järjestämisestä. Kunta voisi tarvittaessa määrätä, mihin keräyspaikkaan jätteen tuottajan on toimitettava jäte järjestettyä jätteenkuljetusta varten. Tämä olisi tarpeen esimerkiksi silloin, kun haja-asutusalueella on järjestetty yhteinen keräyspaikka usean jätteen tuottajan käyttöön. Tällainen määräys voitaisiin myös antaa sen varmistamiseksi, että asumisessa syntyneet ongelmajätteet tai hyödynnettävät jätteet toimitet-

taisiin kunnan järjestämiin yhteisiin keräyspaikkoihin.

8 §. *Jätteen kuljetuksen järjestäminen.* Jätteen haltijan olisi huolehdittava jätteen kuljetuksen järjestämisestä. Jätteen haltija voisi tietyin edellytyksin itse kuljettaa jätteen. Muussa tapauksessa jäte olisi luovutettava 15 §:n 1 momentissa tarkoitettulle vastaanottajalle. Lain 11 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa jäte olisi luovutettava kuljetettavaksi järjestetyssä jätteenkuljetuksessa.

9 §. *Jätteen kuljettaminen.* Jätteen kuljetuksen suorittaja vastaisi siitä, että jäte kuljetetaan asianmukaisella tavalla. Kuljetuksen suorittajan olisi toimitettava jäte jätteen haltijan ilmoittamaan tai viranomaisen määräämään paikkaan ja palautettava jäte sen haltijalle, jos jätettä ei otettaisi paikassa vastaan. Jätteen kuljetuksessa noudatettaisiin lisäksi, mitä tavaroiden ja aineiden kuljettamisesta erikseen säädetään tai määrätään.

10 §. *Järjestetty jätteenkuljetus.* Kunnan olisi järjestettävä joko omana toimintanaan taikka muuta yhteisöä tai yksityistä yrittäjää käyttäen asumisessa syntyneen jätteen sekä ominaisuudeltaan, koostumukseltaan ja määrältään siihen rinnastettavan muussa toiminnassa syntyneen muun kuin ongelmajätteen kuljetus. Kunta voisi harkintansa mukaan ottaa järjestämänsä jätteenkuljetukseen muunkin jätteen kuljetuksen.

Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen sijasta pykälän 1 momentissa tarkoitettu jätteenkuljetus voitaisiin kunnan päätöksellä ja tarkemmin määräämillä ehdoilla järjestää kunnassa tai sen osassa myös siten, että jätteen haltija sopii kuljetuksesta suoraan kuljetuksen suorittajan kanssa. Kunnan määräämät ehdot voisivat koskea kuljetettavan jätteen lajia ja laatua, kuljetuksesta lajeittain perittävää kohtuullista ylintä hintaa samoin kuin aluetta, jolla kuljetuksen suorittajan on tarjottava kuljetuspalveluja.

Kunnan järjestämä jätteenkuljetus tai sopimusperusteinen jätteenkuljetus taikka niiden yhdistelmä olisi pääsäännön mukaan järjestettävä koko kunnassa. Pykälän 3 momentin mukaan kunta voisi kuitenkin säännöksessä tarkoitettuun edellytykseen päättää, ettei järjestettyä jätteenkuljetusta järjestetä esimerkiksi alueella, jossa on hankalat kulkuyhteydet tai jossa on vain vähän jätteen haltijoita ja siten vain vähän jätettä.

11 §. *Liittyminen järjestettyyn jätteenkuljetuk-*

seen. Jätteen haltijan olisi liityttävä alueella järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Kunta voisi kuitenkin yleisellä tai tapauksittain tehtävällä päätöksellä vapauttaa jätteen haltijan velvollisuudesta liittyä järjestettyyn jätteenkuljetukseen, jos jätteen määrä on poikkeuksellisen vähäinen ja jos jätteen haltija järjestää itse asianmukaisen jätehuollon. Tällaista omatoimista jätehuoltoa voitaisiin ohjata kunnallisiin jätehuoltomääräyksiin.

12 §. *Jätteen hyödyntäminen ja käsittely.* Jätteen haltijan olisi huolehdittava jätteen hyödyntämisen tai käsittelyn järjestämisestä. Jätteen haltija voisi järjestää jätteen hyödyntämisen tai käsittelyn itse tai toimittaa jätteen 15 §:n 1 momentissa tarkoitetulle vastaanottajalle. Silloin kun on kysymys järjestettyyn jätteenkuljetukseen kuuluvasta jätteestä, kunta järjestäisi jätteen hyödyntämisen tai käsittelyn jätteen haltijan puolesta.

13 §. *Kunnan järjestämä jätteen hyödyntäminen ja käsittely.* Kunta olisi velvollinen järjestämään asumisessa syntyneen jätteen sekä ominaisuudeltaan, koostumukseltaan ja määrältään siihen rinnastettavan muussa toiminnassa syntyneen muun kuin ongelmajätteen hyödyntämisen tai käsittelyn. Kunnan olisi järjestettävä myös asumisessa sekä maa- ja metsätaloudessa syntyneen ongelmajätteen hyödyntäminen tai käsittely, jollei kysymys ole kohtuuttomasta määrästä. Kunta voisi harkintansa mukaan järjestää muunkin jätteen hyödyntämisen tai käsittelyn. Silloin kun kunta on velvollinen järjestämään tai järjestää jätteen käsittelyn, voisi se määrätä, että jäte on toimitettava kunnan järjestämään jätteen käsittelyyn. Tällaisen määräyksen antaminen voisi olla tarpeen asianmukaisen käsittelyn järjestämiseksi ja sen varmistamiseksi, että omavaraisuus- ja läheisyysperiaatteen toteuttamiseksi perustetun jätteen käsittelypaikan palveluja käytettäisiin riittävästi.

Kunta voisi päättää antaa sille kuuluvat jätteen hyödyntämisen ja käsittelyn järjestämistehtävät joko osittain tai kokonaan muun yhteisön tai yksityisen yrittäjän hoidettavaksi. Tällöinkin kunta vastaisi siitä, että sille 1 momentissa säädetty velvollisuus tulee täyteen. Järjestelyllä pyrittäisiin tehostamaan jätehuoltoa, edistämään alueellisten ratkaisujen syntymistä ja vähentämään kuntien hallinnollista työtä.

14 §. *Kiinteistön haltijan toissijaisesti järjestämä jätehuolto.* Jos jätteen haltija laiminlöisi

velvollisuutensa, olisi kiinteistön haltijan, jonka hallitsemalla kiinteistöllä jäte on syntynyt tai joka on sallinut jätteen toimittamisen kiinteistölle, huolehdittava jätehuollon järjestämisestä. Tapauksissa, joissa kiinteistön haltija olisi vaihtunut sen jälkeen, kun jäte on toimitettu pois kiinteistöltä, kiinteistön omistajan olisi huolehdittava jätehuollosta. Näin pyrittäisiin varmistamaan, että jätehuolto tulisi asianmukaisesti järjestetyksi kaikissa tapauksissa, kuten esimerkiksi vararikkotilanteissa. Pykälässä tarkoitetuissa tapauksissa kiinteistön haltijalla tai omistajalla voidaan katsoa olevan oikeus ja velvollisuus seurata hallitsemallaan tai omistamallaan kiinteistöllä harjoitettavaa toimintaa. Nykyisen jätehuoltolain mukaan kiinteistön haltijalla tai omistajalla on ensisijainen huolehtimisvelvollisuus jätehuollon asianmukaisesta järjestämisestä.

15 §. *Jätteen luovuttaminen ja vastaanottajan velvollisuus.* Jätteen saisi luovuttaa vain sellaiselle jätteen kerääjälle, kuljetuksen suorittajalle tai muulle vastaanottajalle, jolla on 8 luvussa tarkoitettun luvan tai ilmoituksen nojalla oikeus huolehtia jätteestä. Säännöksellä tarkoitettaisiin jätteen luovuttamista varsinaisia jätehuoltotoimia varten eikä 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tapauksia, joissa jätteen tuottaja toimittaa jätteen asuinkiinteistön jäteastiaan. Jos vastaanottajan toiminta ei olisi ammattimaista tai laitospaista eikä ilmoitusta tai lupaa siten edellyttäisi, jätteen haltijan olisi tällöinkin varmistuttava siitä, että jätteen vastaanottajalla on tehtävään riittävät edellytykset. Pykälän 1 momentin 2 virkkeessä tarkoitettuja jätteen vastaanottajia voisivat olla esimerkiksi kansalaisjärjestöt niiden järjestäessä jätteiden keräyskampanjoita.

Luovutettaessa jäte 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, siirtyisi velvollisuus huolehtia jätehuollon järjestämisestä jätteen vastaanottajalle, josta tulisi jätteen uusi haltija ja jota koskisivat kaikki laissa jätteen haltijalle säädetty velvollisuudet. Pykälän mukaan velvollisuus ei kuitenkaan siirtyisi 49 §:ssä tarkoitettuun jätetiedostoon merkitylle kuljetuksen suorittajalle kuljetettaessa jäte muussa kuin järjestetyssä jätteenkuljetuksessa. Näin pyrittäisiin varmistamaan, että erityisesti ongelmajätteistä huolehtisi aina riittävästi valvottu jätteen haltija, jolla on mahdollisimman kiinteä toimipaikka.

16 §. *Kuntien yhteistyö.* Kuntien olisi tarpeen mukaan huolehdittava niille kuuluvista jäte-

huoltotehtävistä yhteistoiminnassa. Kuntien välisellä yhteistoiminnalla voitaisiin laajentaa jätehuoltoalueita ja siten luoda edellytykset erityisesti jätteiden käsittelyn laatutason parantamiselle. Tiukentuvat vaatimukset johtavat sinänsä aikaisempaa tiiviimpään yhteistoimintaan jo kustannussyistä.

Valtioneuvosto voisi velvoittaa kunnat yhteistoimintaan ja määrätä sen ehtoista, jos yhteistoiminta olisi tarpeen jätehuollon järjestämiseksi lain mukaisesti, mutta kunnat eivät pääsisi yhteistoiminnasta keskenään sopimukseen. Säännöksessä tarkoitettujen valtuuksien käyttäminen saattaisi tulla kysymykseen esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, jossa pieni kunta ei yksin kykenisi järjestämään jätehuoltoa asianmukaisesti ilman kohtuuttomia kustannuksia. Vastaava säännös sisältyy nykyiseen lakiin.

17 §. *Kunnalliset jätehuoltomääräykset.* Jätehuollon käytännön järjestelyt on pyrittävä soveltamaan paikallisiin mahdollisuuksiin ja olosuhteisiin. Jätehuollon järjestäjänä ja valvojana kunnan olisi siten voitava antaa 3 luvun säännöksiä tai niiden nojalla annettuja yleisiä koko maata koskevia määräyksiä täydentäviä paikallisia yleisiä määräyksiä jätehuollosta, näitä koskevista teknisistä vaatimuksista, jätehuollosta aiheutuvan terveys- tai ympäristövaaran tai -haitan ehkäisemiseksi tarvittavista toimista sekä jätehuollon valvonnasta. Määräykset eivät saisi olla ristiriidassa ehdotetun lain ja sen nojalla annettavien koko maata koskevien säännösten ja määräysten kanssa. Määräykset olisi annettava yleisesti tiedoksi kunnassa ja toimitettava tiedoksi myös lääninhallitukselle.

Pääpiirteisään pykälä olisi samankaltainen kuin nykyisessä laissa.

18 §. *Valtioneuvoston yleiset määräykset jätehuollon järjestämistä koskevien säännösten täytäntöönpanosta.* Valtioneuvosto voisi 1 momentin 1—4 kohdan mukaan antaa 3 luvun säännösten täytäntöönpanemiseksi yleisiä määräyksiä jätehuollosta ja sitä koskevista teknisistä vaatimuksista, jätehuollosta aiheutuvan terveys- tai ympäristövaaran tai -haitan ehkäisemiseksi tarvittavista toimista, jätehuollon tarkkailusta ja valvonnasta sekä ongelmajätteen tunnistamiseksi ja kuljetuksen valvomiseksi tarvittavasta tunnistamislomakkeesta ja sen käytöstä. Jätehuoltoa koskevissa määräyksissä voitaisiin asettaa myös jätehuollon järjestämistä, kuten jätteiden hyödyntämistä koskevia tavoitteita. Pykälän 1 momentin 5 kohdan

nojalla määrättävissä tapauksissa voitaisiin jätteen haltijan ja kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuutta koskevista säännöksistä poiketa ja jättää niitä soveltamatta EY:n jätepolitiikan mukaisesti ja useiden maiden lainsäädännön tapaan siten, että jätehuollon järjestämisestä vastaisikin osittain tai kokonaan sen tuotteen valmistaja, maahantuojat, välittäjä, myyjä tai käyttäjä, jonka valmistamasta, maahantuotavasta, välittämästä, myymästä tai käyttämästä tuotteesta jäte syntyy. Vastaavalla tavalla voitaisiin 27 §:n nojalla poiketa jätteen haltijan kustannusvastuusta. Asiaa on käsitelty tarkemmin 6 ja 27 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa. Mainitun lainkohdan nojalla voitaisiin lisäksi määrätä jätteen tuottajan velvollisuudesta toimittaa jäte tuotteen valmistajan ja muiden taloudellisten toimijoiden järjestämään jätehuoltoon. Valtioneuvosto voisi antaa määräyksiä myös 3 luvun säännösten täytäntöönpanemiseksi tarpeellisesta muusta seikasta, joka on rinnastettavissa 1—5 kohdassa tarkoitettuihin seikkoihin.

Valtioneuvosto voisi antaessaan yleisen määräyksen samalla määrätä sen täytäntöönpanon valvonnan kannalta tarpeellisen tiedon antamisesta viranomaiselle jätteestä tai jätehuollosta.

Valtioneuvostolle ehdotetut valtuudet antaa tarkentavia yleisiä jätehuoltomääräyksiä ovat tarpeen asianmukaisen jätehuollon järjestämiseksi samoin kuin vaativien, moniulotteisten ja yksityiskohtaisten jätehuoltoa koskevien EY-direktiivien täytäntöönpanemiseksi. Erityisesti kaatopaikkoja, ongelmajätteen polttoa, yhdyskuntajätteen polttoa, PCB- ja PCT-jätteiden käsittelyä koskevat tai tulisivat koskemaan erittäin yksityiskohtaiset toiminnan suunnittelu, järjestäminen ja teknistä toteuttamista sekä ympäristönsuojelutoimia, käsiteltävää jätteen laatua ja päästöjen haitallisten aineiden raja-arvoja samoin kuin toiminnan seurantaa ja tarkkailua koskevat vaatimukset. Direktiivien säännökset koskisivat myös esimerkiksi jätteen varastoinnin paloturvallisuutta ja jätteen välitöntä toimittamista luvan saaneelle vastaanottajalle. Kaatopaikkadirektiiviehdotuksen mukaan tiettyjen jätteiden sijoittaminen kaatopaikoille olisi kiellettävä. PCB- ja PCT-jätteiden käsittelyä koskevan direktiiviehdotuksen mukaan voitaisiin kieltää PCB-jätteen uudistaminen. Voimassa olevan jäteöljydirektiivin mukaan voitaisiin rajoittaa jäteöljyn poltto suurrekoihin laitoksiin. Ongelmajätteen tunnistamislomakkeen käyttöä koskeva vaatimus puo-

lestaan perustuu voimassa olevaan vaarallisia jätteitä koskevaan direktiiviin. Paristojen ja akkujätteiden sisältämien raskasmetallien, jäteöljyjen ja pakkausjätteiden hyödyntämisen tehostamiseksi edellytetään erityisiä toimia näitä tuotteita ja jätteitä koskevissa erityisdirektiiveissä. Pakkausten valmistajien ja pakkausten markkinointiin osallistuvien yritysten olisi hyväksyttävä vastuunsa pakkauksista syntyvistä jätteistä ja osallistuttava kyseisen direktiiviehdotuksen mukaan direktiivin toimeenpanon edellyttämiin toimiin. Nykyisinkin markkinoijat huolehtivat osaltaan esimerkiksi uudelleen käytettävien pakkausten palautusjärjestelmästä. Voimassa olevan jätedirektiivin mukaan jätehuollosta aiheutuvista kustannuksista vastaa aiheuttamisperiaatteen mukaisesti yleensä jätteen haltija, mutta eräissä tapauksissa sen tuotteen valmistaja, jonka tuotteesta jäte syntyy. Edellä mainitun kaltaisen jätehuollon järjestämisvelvollisuuden ja kustannusvastuun kohdentaminen tuotteen valmistajaan, maahantuojaan ja markkinoijaan on kansainvälisesti laajenemassa muihinkin tuoteryhmiin, kuten elektroniikkatuotteisiin ja autoihin. Useimpiin direktiiveihin sisältyy laaja raportointivelvollisuus komissiolle. Tarvittavat tiedot on siitä syystä voitava saada muun muassa tuotteen valmistajilta ja maahantuojilta.

4 luku. Roskaantuminen ja maaperän saastuminen

Roskaantumista ja maaperän saastumista koskevat säännökset olisivat asiallisesti samankaltaiset kuin vastaavat säännökset nykyisessä jätehuoltolaissa ja ne vastaisivat nykyistä oikeuskäytäntöä. Velvollisuuksien kohdentamiseksi aikaisempaa tarkemmin ja oikeudenmukaisemmin, roskaantumista ja maaperän saastumista koskevat säännökset on, toisin kuin jätehuoltolaissa, erotettu toisistaan. Lakiehdotuksen säännökset on lisäksi kirjoitettu huomattavasti yksityiskohtaisemmin ja niihin on sisällytetty myös säännökset velvollisuudesta tiedottaa saastuneista alueista.

Roskaantuneen tai saastuneen alueen puhdistamisvelvollisuus koskisi lain voimaantulon jälkeen tapahtuneita tapauksia. Roskaantumiseen ja maaperän saastumiseen, joka on tapahtunut ennen lain voimaantuloa, sovellettaisiin edelleen näiltä osin voimaan jäävän jätehuoltolain säännöksiä. Öljyvahingon yhteydessä

saastuneeseen alueeseen sovellettaisiin ensisijaisesti, mitä maa- tai vesialueella tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta erikseen säädetään tai määrätään.

19 §. *Roskaamiskielto.* Pykälän mukaan olisi kiellettyä jättää ympäristöön roskaa, likaa tai käytöstä poistettua konetta, laitetta, ajoneuvoa, alusta tai muuta esinettä siten, että siitä voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle, epäsiisteyttä, maiseman rumentumista, viihtyisyyden vähentymistä tai niihin rinnastettavaa muuta vaaraa tai haittaa. Käytöstä poistetulla esineellä tarkoitettaisiin, kuten nykyisessä jätehuoltolaissa, muutakin kuin laissa määriteltyä jätettä. Olennaista olisi, että esine olisi poistettu käytöstä siten, että syntyy lainkohdassa tarkoitettu haitallinen seuraus. Nykyisen oikeuskäytännön mukaisesti roskaamiskielto koskisi myös suuria esineitä kuten koneita ja aluksia.

20 §. *Roskaantuneen alueen puhdistamisvelvollisuus.* Aiheuttamisperiaatteen mukaisesti roskaajan olisi puhdistettava roskaantunut alue. Roskaajana pidettäisiin myös huvi- tai muun sellaisen tilaisuuden järjestäjää, jos ympäristö roskaantuu tilaisuuden seurauksena. Pykälässä yksilöidyllä alueella olisi alueen haltijalla ja reitin pitäjällä toissijainen velvollisuus puhdistaa roskaantunut alue, jos roskaajaa ei saada selville tai tavoiteta taikka jos tämä laiminlyö velvollisuutensa. Kadun ja rakennuskaavatie puhdistamisvelvollisuudesta säädetään eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetussa laissa (669/78).

21 §. *Roskaantuneen alueen puhdistamisesta määrääminen.* Ympäristönsuojelulautakunta voisi määrätä roskaajan tai muun puhdistamiseen velvollisen puhdistamaan roskaantuneen alueen, jos tämä ei muutoin huolehtisi 20 §:ssä tarkoitettusta velvollisuudestaan. Ympäristönsuojelulautakunta voisi myös määrätä muun kuin 20 §:n 2 momentissa tarkoitettun alueen haltijan puhdistamaan roskaantuneen alueen, jos roskaajaa ei saada selville tai tavoiteta tai jos roskaaja laiminlyö puhdistamisvelvollisuutensa eikä velvollisuutta ole pidettävä kohtuuttomana. Läänihallitus voisi vastaavasti määrätä kunnan puhdistamaan roskaantuneen alueen, jos kysymys on kunnan hallinnassa olevasta alueesta. Läänihallitus voisi määrätä kunnan puhdistamaan roskaantuneen alueen myös tapauksessa, jossa alueen muu haltija kuin kunta laiminlyö puhdistamisvelvollisuutensa tai jos velvollisuutta on pidettävä alueen haltijan kannalta kohtuuttomana. Määräyksiä

voitaisiin tehostaa 58 §:n mukaisin pakkokeinoin.

22 §. *Maaperän saastuttamiskielto ja saastumisesta ilmoittaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan olisi kiellettyä jättää, päästää tai sijoittaa maaperään jätettä tai muuta ainetta siten, että seurauksena olisi sellainen maaperän laadun huononeminen, josta voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, viihtyisyyden merkityksellistä vähentymistä tai muu yleisen tai yksityisen edun loukkaus. Maaperän laadun huononeminen voisi ilmetä esimerkiksi siten, ettei maa-aluetta enää voida käyttää alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa. Maaperän laadun huononeminen voisi myös ilmetä pohja- tai pintaveden, ilman tai kasvis-ton kautta aiheutuvana vaarana tai haittana. Säännöksen soveltamisessa ei olisi merkitystä sillä, onko jäte tai muu aine joutunut maaperään vahingossa, huolimattomuudesta, piittämättömyydestä tai tahallisesti.

Pykälän 2 momentissa korostettaisiin velvollisuutta pyrkiä ennalta ehkäisemään maaperän saastumista huolehtimalla siitä, että jätteen tai muun aineen joutuminen edellä mainituin seurauksin maaperään estetään riittävän tehokkaasti.

Mahdollisten puhdistamistoimien tarpeen arvioimiseksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta ilmoittaa ympäristönsuojelulautakunnalle tapauksista, joissa maaperä edellytetyistä varotoimista huolimatta on saastunut.

23 §. *Saastuneen maaperän puhdistamisvelvollisuus.* Jos jätettä tai muuta ainetta pääsee maaperään esimerkiksi onnettomuuden seurauksena siten, että siitä on aiheutunut tai voi aiheutua maaperän saastumista, olisi saastumisen aiheuttajan tarpeen mukaan selvitettävä alueen tila tai puhdistamistarve sekä tarvittaessa puhdistettava alue sellaiseen tilaan, ettei siitä enää aiheudu 22 §:n 1 momentissa tarkoitettua vaaraa, haittaa tai muuta seurausta.

Hyväksyttävänä ei voitaisi pitää sitä, että 22 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla saastunut maaperä jäisi hallitsemattomaan tilaan. Tästä syystä ehdotetaan säädettäväksi toissijainen puhdistamisvelvollisuus, joka kuuluisi joko saastuneen alueen haltijalle tai kunnalle. Saastuneen alueen haltijan olisi toteutettava tarvittavat toimet, jos saastumisen aiheuttajaa ei saada selville tai tavoiteta taikka tämä laiminlyö puhdistamisvelvollisuutensa ja saastumisen aiheuttanut toiminta on tapahtunut alueen

haltijan suostumuksella tai tieteen taikka tämä on tiennyt tai tämän olisi pitänyt tietää alueen kunto sen hankkiessaan. Kunnan olisi vastavasti selvitettävä alueen puhdistamistarve ja puhdistettava alue, jos saastuneen alueen haltijaa ei kohtuudella voida velvoittaa puhdistamaan saastunutta aluetta.

Valtio voisi 35 §:ssä tarkoitettuun edellytykseen osallistua saastuneen alueen selvittämisestä ja puhdistamisesta kunnalle aiheutuviin kustannuksiin. Tarkemmin asiasta säädettäisiin aseuksella, kuten nykyisinkin.

24 §. *Saastuneen alueen puhdistamisesta määrääminen.* Lääninhallitus voisi määrätä saastumisen aiheuttajan tai saastuneen alueen haltijan taikka kunnan selvittämään alueen puhdistamistarpeen ja puhdistamaan alueen, jos tämä ei muutoin huolehdi 23 §:ssä tarkoitettua velvollisuudestaan. Lääninhallitus voisi myös antaa toimien toteuttamiseksi tarpeellisia määräyksiä ja ohjeita. Määräyksiä voitaisiin tehostaa 58 §:n mukaisin pakkokeinoin.

25 §. *Selontekovelvollisuus saastuneesta alueesta.* Maa-alueen myyjän tai muun luovuttajan taikka vuokralle antajan olisi esitettävä alueen uudelle haltijalle hallussaan olevat, maaperän laadun arvioimisen kannalta tarpeelliset pykälässä yksilöidyt tiedot. Selontekovelvollisuudella pyritäisiin varmistamaan, että saastuneen alueen puhdistamisvelvollisuus kohdistuisi mahdollisimman oikeudenmukaisesti esimerkiksi kiinteistön omistuksen vaihdoksissa. Tietoja saastuneista alueista ja niiden sijainnista saataisiin muun muassa ympäristöministeriön asettamassa laajassa saastuneiden maa-alueiden selvitys- ja kunnostusprojektissa laadituista tällaisten alueiden luetteloista.

26 §. *Valtioneuvoston yleiset määräykset roskaantumista ja maaperän saastumista koskevien säännösten täytäntöönpanosta.* Valtioneuvosto voisi antaa 4 luvun säännösten täytäntöönpanemiseksi yleisiä määräyksiä muun muassa maaperän saastumisen ehkäisemiseksi tarvittavista toimista, maaperän haitallisten aineiden hyväksyttävistä enimmäispitoisuuksista sekä saastuneen maa-alueen puhdistamistarpeen arvioinnista ja puhdistamismenetelmistä. Pykälässä tarkoitettujen tarkemmat määräykset olisivat tarpeen paitsi saastuneiden alueiden puhdistamisen vaatimustason yhtenäistämiseksi myös tiettyjen jätteiden maaperäkäsittelyn, kuten yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoissa syntyvien lietteiden maaperään sijoittamisen sääntelemiseksi ja sitä koskevan EY:n direktiivin täytän-

töönpanemiseksi. Direktiivissä muun muassa säännellään lietteen käyttötarkoitusta ja asetetaan käytettävän lietteen sisältämiä haitallisia aineita koskevat raja-arvot sekä määrätään suurimmat sallittavat lietteen vuotoiset levitysmäärät ja raja-arvot eräiden haitallisten aineiden esiintymiselle maaperässä.

5 luku. Kustannusvastuu ja rahoitus

27 §. *Jätteen haltijan kustannusvastuu.* Jätteen haltija tai sen edellinen haltija vastaisi yleensä jätteestä aiheutuvista niistä kustannuksista, jotka aiheutuvat jätehuollon asianmukaisesta järjestämisestä. Mahdollisista vahingonkorvauksista aiheutuvat kustannukset määräytyisivät kuitenkin vahingonkorvauslainsäädännön perusteella.

Jätteen haltijan kustannusvastuusta voitaisiin eräissä 18 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla erikseen määrättävissä tapauksissa poiketa siten, että jätteestä aiheutuvista kustannuksista vastaisikin joko osittain tai kokonaan sen tuotteen valmistaja, maahantuojaja, välittäjä, myyjä tai käyttäjä, jonka valmistamasta, maahantuotavasta, välittämästä, myymästä tai käyttämästä tuotteesta jäte syntyy. Tällä tavoin tulisivat tuotteen valmistaja, maahantuojaja, välittäjä, myyjä tai käyttäjä taloudelliseen vastuuseen tuotteesta myös sen jälkeen, kun se poistetaan käytöstä. Jätehuoltokustannukset olisi otettava huomioon ennalta jo tuotteen hinnoittelussa.

Ehdotettu kustannusvastuuta koskeva pykälä on yhdenmukainen EY:n jätedirektiivin vastaavan säännöksen kanssa.

28 §. *Kunnan jätemaksu.* Kunnalla olisi oikeus kantaa järjestämästään jätehuollosta ja siihen liittyvistä suunnittelu-, neuvonta- ja muista tehtävistä sille aiheutuvien kustannusten kattamiseksi jätemaksua. Jätemaksu voisi muodostua yhdestä tai useasta maksusta sen mukaan, mitä palveluja kunta jätteen haltijalle järjestää.

Jätteen käsittelystä olisi kannettava jätemaksu, jolla katettaisiin vähintään käsittelypaikkojen perustamisesta ja ylläpidosta sekä niiden jälkihoidosta aiheutuvat kustannukset. Säännös toteuttaisi aiheuttamisperiaatetta ja antaisi mahdollisuuden porrastaa jätemaksun siten, että samalla edistettäisiin jätteiden hyödyntämistä ja muutoinkin lain tavoitteiden toteutumista. Esimerkiksi lajitellusta ja hyödynnettä-

väksi soveltuvasta jätteestä voitaisiin periä omakustannusarvoa pienempää maksua ja erottelemattomasta, hyödyntämiseen kelpaamattomasta jätteestä vastaavasti korkeampaa maksua. EY:n valmisteilla olevassa kaatopaikadirektiivissä ehdotetaan täyskätteisten käsittelymaksujen perimistä kaatopaikkojen käyttäjiltä.

29 §. *Kunnan jätemaksun määräämisperusteet.* Jätemaksun määräämisen yleisinä perusteina olisivat jätteen laji, laatu, määrä ja noutokerat. Perusteina saisi myös ottaa huomioon jätteiden noutamiseen liittyvät vaikeudet ja kunnan keräysvälineiden käyttö sekä eräissä tapauksissa kuljetusmatka. Perusteet olisivat samankaltaiset kuin voimassa olevassa jätehuoltolaissa.

Tapauksissa, joissa jätteen määrää tai laatua ei voitaisi vaikeudetta luotettavasti selvittää, voitaisiin jätemaksu määrätä myös jätteen haltijoina pidettävien henkilöiden lukumäärän, jätteen syntypaikan rakennusten kerrosalan, kiinteistön käyttötarkoituksen tai muun näihin rinnastettavan helposti mitattavan seikan perusteella. Esimerkkinä tällaisesta tapauksesta olisi haja-asutusalueella usealle jätteen haltijalle järjestetty yhteinen jätteiden keräyspiste, jonne tuodun jätteen jatkokuljetuksesta ja käsittelystä voitaisiin maksu kohdentaa keräyspisteen käyttäjille ilman, että keräyspisteeseen tuotujen yksittäisten jäte-erien määrää tarvitsisi erikseen mitata. Edellä tarkoitettuja jätemaksun määräämisperusteita voitaisiin myös käyttää, jos se olisi tarpeellista ympäristönsuojelun tai jätehuollon järjestämisen kannalta. Esimerkkinä tällaisesta tapauksesta olisi kattavasti kaikille kunnan asukkaille järjestetty asumisessa syntyneen ongelmajätteen tai hyödynnettävän jätteen kerääminen. Säännös mahdollistaisi kiinteän perusmaksun perimisen tällaisista palveluista kaikilta palvelun piirissä olevilta jätteen haltijoilta.

30 §. *Kunnan jätemaksun määrääminen.* Jätemaksun määräämisen yleiset perusteet sisältävän taksan hyväksyisi kunta. Taksan olisi perustuttava 28 ja 29 §:ään ja se tulisi hyväksyä siten, että se kannustaa jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä jätteiden hyödyntämiseen. Maksu voitaisiin tietyn edellytyksin määrätä taksasta poiketen tai sen perusteet voitaisiin määrätä myös taksasta riippumatta. Kaikissa tapauksissa maksuperusteiden olisi oltava tasapuolisia ja kohtuullisia.

31 §. *Velvollisuus suorittaa kunnan jätemaksu.*

Kunnan järjestämistä palveluista perittävän jätemaksun suorittaisi pääsääntöisesti jätteen haltija tai toissijaisesti edellinen haltija. Jättemaksu voitaisiin periä myös kuljetuksen suorittajalta sellaisissa tapauksissa, joissa kunta ei järjestä jätteen kuljetusta, vaan jäte toimitetaan suoraan jätteiden hyödyntämis- tai käsittelypaikkaan.

32 §. *Kunnan jätemaksusta tehtävä muistutus.* Säännös maksuvelvollisen oikeudesta tehdä muistutus kunnan jätemaksusta olisi yhdenmukainen jätehuoltolain vastaavan säännöksen kanssa.

33 §. *Kunnan jätemaksun suorittaminen ja palauttaminen.* Jättemaksu suoritettaisiin kunnalle. Kunta voisi kuitenkin myös määrätä, että maksu olisi suoritettava kunnan lukuun toimivalle yhteisölle tai yrittäjälle. Käytännössä tämä merkitsisi, että edellä tarkoitettu yhteisö tai yrittäjä huolehtisi maksuliikenteestä kunnan puolesta ja tilittäisi kunnalle kuuluvat maksut edelleen kunnalle.

Pykälän 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen kunnan jätemaksun suorittamista ja palauttamista koskevat säännökset olisivat yhdenmukaiset jätehuoltolain vastaavien säännösten kanssa.

34 §. *Kunnan jätemaksua koskevien säännösten jättäminen soveltamatta.* Kunnan jätemaksua koskevia säännöksiä ei sovellettaisi siltä osin kuin kunta on antanut jätteen hyödyntämisen tai käsittelyn muun yhteisön tai yksityisen yrittäjän hoidettavaksi Näissä tapauksissa jätteen haltija ja 13 §:n 2 momentissa tarkoitettu yhteisö tai yrittäjä sopisivat siis keskenään jätteen hyödyntämisestä tai käsittelystä perittävän maksun. Kysymyksessä olisi yksityisoikeudellinen maksusuhde.

35 §. *Valtion osallistuminen jätehuoltotyöhön.* Vesi- ja ympäristöpiiri voisi pykälässä yksilöidyn edellytyksin puhdistaa tai puhdistuttaa roskaantuneen tai saastuneen alueen taikka osallistua muutoin puhdistamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Järjestelmää sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa sattuneisiin tapauksiin. Pykälä vastaisi nykyiseen jätehuoltolakiin sisältyvää menettelyä. Jätehuoltotoistia säädettäisiin tarkemmin asetuksella kuten nykyisinkin.

6 luku. Viranomaiset

36 §. *Keskushallinnon viranomaiset.* Ympäristöministeriö johtaisi, ohjaisi ja kehittäisi laissa

ja sen nojalla annetuissa säännöksissä ja määräyksissä tarkoitettujen tehtävien hoitamista.

Vesi- ja ympäristöhallitus valvoisi jätteen kansainvälistä siirtoa koskevien ehdotetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Asetuksella annettaisiin vesi- ja ympäristöhallitukselle myös muita jätehuoltoon liittyviä asiantuntija- ja työvirasto-tehtäviä.

37 §. *Aluehallinnon viranomaiset.* Lääninhallitus ohjaisi ja kehittäisi lain ja sen nojalla annetuissa säännöksissä ja määräyksissä tarkoitettujen tehtävien hoitamista läänissä sekä valvoisi niiden noudattamista. Vesi- ja ympäristöpiiri valvoisi kuitenkin 42 §:ssä tarkoitettua, ympäristöluvan osana olevan jäteluvan noudattamista siltä osin kuin siitä säädetään ympäristölupamenettelylaissa. Vesi- ja ympäristöpiiri huolehtisi lisäksi valtion puolesta 35 §:ssä tarkoitettujen jätehuoltotoiden toimeenpanosta.

38 §. *Kunnan viranomaiset.* Kunnan ympäristönsuojelulautakunta valvoisi ehdotetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista kunnassa. Kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain muuttamisesta annetussa laissa (729/91) tarkoitetuissa tapauksissa ympäristönsuojelulautakunnalle kuuluvat tehtävät voidaan kunnanvaltuuston päätöksellä antaa myös muulle lautakunnalle tai kunnanhallitukselle taikka muulle toimielimelle. Kunnan ympäristölupaviranomaisen tehtävistä ympäristöluvan valvonnassa säädetään ympäristölupamenettelylaissa.

Kunnalle kuuluvat lain mukaiset muut kuin valvontatehtävät määräytyisivät lain asianomaisissa pykälissä kunnalle säädettyjen velvollisuuksien perusteella.

39 §. *Muut viranomaiset.* Jätteen kansainvälistä siirtoa koskevien säännösten ja määräysten noudattamista valvoisi vesi- ja ympäristöhallituksen ohella myös tullilaitos. Se valvoisi myös 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua tuotteen maahantuontia ja maastavientiä koskevien säännösten ja määräysten noudattamista. Järjestely vastaisi nykyistä tilannetta.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto voisi antaessaan 5, 18 tai 26 §:ssä tarkoitettua yleisen määräyksen, lisäksi määrätä, että ympäristönsuojeluviranomaisten ohella määräysten noudattamisen valvontaan osallistuisivat myös valtioneuvoston erikseen määräämät muut valtion viranomaiset. Tämä olisi tarpeen, jotta voitaisiin varmistaa määräysten tehokas valvonta.

7 luku. Jätteitä ja jätehuoltoa koskeva suunnittelu

Jätteitä ja jätehuoltoa koskeva suunnittelu on EY:n jätepolitiikassa keskeinen ohjauskeino. Useissa jätehuoltooperusteiden annetuissa direktiiveissä edellytetään viranomaisten laatimia suunnitelmia, jotka olisi pyrittävä kokoamaan yhdeksi kokonaisuudeksi. Suunnittelu voisi yhtäältä koskea konkreettisen toiminnan järjestämistä ja toisaalta olla luonteeltaan jätepoliittisia tavoitteita sisältävää toiminnan ohjelmointia. Näistä syistä suunnitelmia olisi tarpeen laatia hallinnon eri tasoilla ja siten, että niiden välillä olisi riittävä vuorovaikutussuhde. Direktiiveissä on yksilöity suunnittelun lähtökohdat ja perusteet sekä suunnitelmien sisältö. Direktiiveissä tarkoitetuilla suunnitelmilla voi olla myös oikeusvaikutuksia siten, että esimerkiksi jätteiden siirto voitaisiin kieltää tai lupa kaatopaikan perustamiseen evätä, jos toimenpide tai hanke olisi ristiriidassa hyväksytyyn suunnitelman kanssa.

EY:n direktiivien mukaisesti lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännökset jätteitä ja jätehuoltoa koskevasta suunnittelusta. Valtakunnallinen ja läänin jätesuunnitelma olisi laadittava siten, että niissä esitetyin toimin voitaisiin toteuttaa jätelain periaatteet, ehkäistä jätteiden syntymistä, vähentää niiden määrää ja haitallisuutta, edistää jätteiden hyödyntämistä sekä järjestää jätehuolto siten, ettei jätteistä aiheudu vaaraa tai häitää terveydelle tai ympäristölle.

Suunnittelun perusteena olisi EY:n periaatteiden mukaisesti oltava myös jätteenkäsittelyn järjestäminen järkipärisesti. Tämän mukaisesti olisi huolehdittava siitä, että asianmukaisia jätteenkäsittelypaikkoja olisi jätehuollon tarkoituksenmukaisen järjestämisen kannalta sopivasti siten, että jätteet voitaisiin käsitellä yhdessä lähimmistä asianmukaisista käsittelypaikoista ja että mahdollisimman hyvin turvataisiin jätteiden käsittelyssä alueellinen ja valtakunnallinen omavaraisuus. Samalla olisi otettava huomioon maantieteelliset olosuhteet ja tietyyntyyppisten jätteiden kuten ongelmajätteiden käsittelyyn erikoistuneiden laitosten tarve.

40 §. *Valtakunnallinen ja läänin jätesuunnitelma.* Ympäristöministeriö laatisi edellä esitettyjen periaatteiden mukaisesti valtakunnallisen jätesuunnitelman, joka sisältäisi jätteitä ja jätehuollon nykytilaa koskevat tiedot sekä asetetut kehittämistavoitteet ja niiden saavuttamiseksi tarpeelliset toimet. Lääninhallituksen olisi vas-

taavasti laadittava läänin jätesuunnitelma. Jätteiden kansainvälisiä siirtoja koskevan valtakunnallisen jätesuunnitelman osan ympäristöministeriö voisi määrätä sitovasti noudatettavaksi. Valtakunnallinen ja läänin jätesuunnitelma olisivat muilta osin luonteeltaan ohjeellisia, jolloin niihin ei siten voitaisi hakea muutosta.

41 §. *Kunnan tehtävät jätesuunnitelmia laadittaessa.* Kunnalta ei toisin kuin useissa muissa maissa edellytettäisi tässä vaiheessa oman jätesuunnitelman laatimista. Kunnan olisi kuitenkin annettava lääninhallitukselle ja sen edelleen ympäristöministeriölle niiden jätesuunnitelman laadintaa varten tarpeelliset tiedot kunnassa syntyvistä jätteistä, jätehuollon järjestämisestä ja valvonnasta sekä niitä koskevista kehittämistavoitteista.

8 luku. Hyväksymismenettelyt

Jätehuollon nykyisiä suunnitelma-, lupa- ja ilmoitusmenettelyjä ehdotetaan perusteellisesti uudistettaviksi. Ehdotetut hyväksymismenettelyt koskevat säännökset perustuisivat lähinnä EY:n jätteitä ja vaarallisia jätteitä koskeviin direktiiveihin. Jätelupaa edellytettäisiin myös eräiltä sellaisilta toiminnoilta, joihin EY:n jätteitä koskevien direktiivien perusteella ei tarvita lupaa mutta joista nykyisen jätehuoltolain nojalla on esitettävä hyväksyttäväksi jätehuolto-suunnitelma, joka on osa ympäristölupamenettelylain mukaista ympäristölupaa.

42 §. *Jätelupa.* Nykyisen lain mukaisesta jätehuoltosuunnitelmasta ja ongelmajätteiden käsittelyluvasta ehdotetaan luovuttavaksi. Ne ehdotetaan korvattaviksi uudella jäteluvalla, joka olisi osa yhtenäistä ympäristölupaa. Luvanvaraisuus koskisi arviolta yhtä kymmenesosaa aikaisemmin luvanvaraisista toiminnoista. Yksilöllisen lupamenettelyn avulla aikaisemmin valvottuja toimintoja pyritäisiin vastedes ohjaamaan yleisin määräyksin ja toimintaa koskevin tarkastuksin.

Jätteen laitos- tai ammattimaiseen hyödyntämiseen tai käsittelyyn olisi 43 §:ssä säädetyn poikkeuksin oltava lupa. Jätelupaa edellytettäisiin muun muassa kunnilta ja yrityksiltä, jotka hyödyntävät tai käsittelevät jätteitä riippumatta siitä, onko kysymys omista vai muualta toimitetuista jätteistä. Jätelupa koskisi nimenomaan laitosmaista tai ammattimaista toimintaa, joten esimerkiksi kotitalouksissa tapahtuvaan jätteiden kompostointiin tai siihen rinnas-

tettavaan muuhunkaan pienimuotoiseen jätteen hyödyntämiseen tai käsittelyyn lupaa ei tarvittaisi. Lain 73 §:n 1 kohdan nojalla annettavalla asetuksella olisi tarkoitus täsmentää sitä, mitkä toiminnot ovat jätteen käsittelyä ja mitkä hyödyntämistä.

Jätelupa tarvittaisiin myös ongelmajätteen ammattimaiseen keräämistoimintaan. Nykyisinkin tällaiselta toiminnalta on edellytetty hyväksyttyä jätehuoltosuunnitelmaa tai ongelmajätteen käsittelylupaa, jos toimintaan on liittynyt jätteen varastointia taikka esikäsittelyä tai käsittelyä. Ongelmajätteen keräämistoimintaa koskevaa jätelupaa edellytettäisiin esimerkiksi sellaisilta jäteöljyjen ja muiden ongelmajätteen kerääjiltä, jotka noutavat jätteen lukuisilta jätteen haltijoilta ja jotka mahdollisen välivarastoinnin, uudelleen pakkaamisen tai esikäsittelyn jälkeen toimittavat jätteen hyödynnettäväksi tai käsiteltäväksi. Keräämistoiminnan aikana jätteet sekoittuvat, eivätkä eri jätteen haltijat voisi enää tarvittaessa vastata jätteistään. Käytännön syistä olisi jätteen haltijan velvollisuus huolehtia jätteestä päätyttäväsiinä vaiheessa, kun kerääjä on ottanut jätteen vastaan. Jotta jätteen haltijan velvollisuudet voitaisiin edellä mainitulla tavalla siirtää kerääjälle, olisi tämän harjoittaman toiminnan oltava riittävän hyvin valvottua. Ongelmajätteen keräämistoimintaa koskevalla jäteluvalla varmistettaisiin asianmukainen jätehuolto samalla, kun helpotettaisiin jätteen haltijoiden toimintaa ja mahdollisuuksia vastata velvollisuuksistaan. Lupa koskisi ongelmajätteen ammattimaista keräämistoimintaa, joten esimerkiksi kansalaisjärjestöjen järjestämiin kotitalouksien ongelmajätteen keräämiskampanjoihin ei lupaa tarvittaisi.

Jätteen laitos- tai ammattimaisen hyödyntämisen ja käsittelyn sekä ongelmajätteen ammattimaisen keräämistoiminnan lisäksi jätelupa tarvittaisiin myös asetuksella tarkemmin säädettyyn muuhun jätehuollon kannalta merkitykselliseen toimintaan. Tällä tarkoitettaisiin esimerkiksi toimintaa, jossa syntyy suuria määriä jätteitä tai erityisen haitallisia jätteitä. Myös saastuneiden alueiden kunnostushankkeet voisivat olla jätehuollon järjestämisen kannalta merkityksellisiä. Ehdotus mahdollistaisi sen, että lain edellyttämät periaatteet tulisivat riittävällä laajuudessa otetuksi huomioon ympäristölupamenettelylain mukaisessa ympäristövaikutusten tarkastelussa ja lupien myöntämisessä.

Kuten nykyisessä jätehuoltosuunnitelmamenettelyssä, voisi lääninhallitus tai ympäristönsuojelulautakunta tarvittaessa yksittäistapauksessa määrätä, että muuhunkin jätteen hyödyntämiseen tai käsittelyyn taikka jätehuollon kannalta merkitykselliseen toimintaan olisi oltava jätelupa. Tällä varmistettaisiin, että kyseisillä viranomaisilla vastedeskin olisi riittävät mahdollisuudet puuttua vakavia epäkohtia aiheuttavaan toimintaan tilanteessa, jossa nykyinen jätehuoltosuunnitelmamenettely on purettu korvaamatta sitä ehdotetulla jätelupamenettelyllä.

Jätelupaa koskevat hakemukset käsiteltäisiin ympäristölupamenettelylaisissa säädettyssä järjestyksessä vastaavalla tavalla kuin nykyisen lain jätehuoltosuunnitelmaa ja ongelmajätteen käsittelylupaa koskevat asiat käsitellään mainitun lain tultua voimaan 1 päivänä syyskuuta 1992.

43 §. *Poikkeukset velvollisuudesta hakea jätelupaa.* Valtioneuvosto voisi pykälän 1 momentin mukaan yksilöidyn edellytyksin myöntää yleisen poikkeuksen velvollisuudesta hakea jätelupaa. Tällaisen poikkeuksen myöntäminen olisi mahdollista sekä omien että muualta tuotujen jätteen hyödyntämiseen samoin kuin jätteen syntypaikalla tapahtuvaan muiden kuin ongelmajätteen käsittelyyn edellyttäen, että valtioneuvosto 18 tai 26 §:n nojalla samalla olisi antanut kyseistä hyödyntämistä tai käsittelyä koskevat yleiset määräykset. Ongelmajätteen käsittelyyn ja muualta toimitettujen muiden jätteen käsittelyyn ei poikkeusta voitaisi myöntää. Poikkeuksen myöntämistä koskevat säännökset vastaisivat EY:n direktiivien säännöksiä.

Uusien jätehuoltomenetelmien kehittämisessä ja tällaisen toiminnan käyttökelpoisuuden, vaikutusten ja muiden seikkojen selvittämisessä tarvitaan eräissä tapauksissa täysimittaisia kokeiluja. Tällaisia lyhytaikaisia kokeiluja olisi voitava tehdä ilman aikaavieviä lupamenettelyjä. Näistä syistä ehdotetaan, että ilman jätelupaa saisi yksittäistapauksessa laitos- tai ammattimaisesti hyödyntää tai käsitellä jätettä koeluonteisesti tällaisen toiminnan asianmukaisuuden selvittämiseksi. Toiminnasta olisi kuitenkin ilmoitettava hyvissä ajoin ennen sen aloittamista ympäristönsuojelulautakunnalle ja ilmoituksessa esitettävä suunnitelma kokeilun toteuttamisesta. Terveys- tai ympäristövaaran tai -haitan ehkäisemiseksi lautakunta voisi tarvittaessa antaa toimintaa koskevia määräyksiä tai kieltää sen.

44 §. *Jäteluvan myöntäminen.* Pykälän 1 momenttiin sisältyisivät luvan myöntämisen yleiset edellytykset. Luvanhakijan olisi riittävän luotettavasti osoitettava, että hakemuksessa tarkoitettu toiminta täyttää laissa ja sen nojalla säädetty ja määrätty vaatimukset. Jätteen hyödyntämistä tai käsittelyä taikka ongelmajätteen keräämistoimintaa koskevan luvan myöntämisen edellytyksinä olisivat lisäksi, että tällainen toiminnan harjoittaja olisi riittävän vakavarainen tai ottaisi vastaavasti riittävän vastuuvakuutuksen taikka asettaisi muun riittävän vakuuden samoin kuin että hänen käytettävissään olisi riittävä asiantuntemus. Tämä olisi tarpeen jätteen turvallisen hyödyntämisen tai käsittelyn taikka ongelmajätteen keräämistoiminnan järjestämiseksi sekä sen varmistamiseksi, että jäteluvan haltija kykenisi taloudellisesti huolehtimaan toiminnassa mahdollisesti saastuneen alueen puhdistamisesta, jätteen hyödyntämistä tai käsittelypaikan sulkemisesta ja jälkihoidosta sekä mahdollisessa vararikkotilanteessa, myös varastoitujen jätteiden käsittelystä aiheutuvista kustannuksista.

Jätelupa myönnettäisiin yleensä toistaiseksi. Luvan myöntäminen määräaikaisena voisi tulla kysymykseen silloin, kun toiminnan tilapäinen luonne edellyttäisi luvan määräaikaisuutta tai erityisestä syystä esimerkiksi silloin, kun päätöksen vaikutukset eivät olisi riittävästi selvillä päätöstä tehtäessä. Erityisenä syynä voisi olla myös kansainvälisestä sopimuksesta tai sitoumuksesta johtuva velvoite. Määräaikaiseksi määrättyssä luvassa olisi todettava, mihin mennessä uutta lupaa olisi haettava. Vanha lupa olisi voimassa siihen saakka, kunnes uusi lupa on myönnetty, jotta vällyttäisiin toiminnan haitallisilta keskeytyksiltä.

Jätelupa voitaisiin rajoittaa vain tietynlaisen jätteen hyödyntämiseen tai käsittelyyn taikka tietynlaisen ongelmajätteen keräämistoimintaan. Luvassa, joka koskee ongelmajätteen keräämistoimintaa, voitaisiin rajoittaa välivarastossa pidettävän jätteen määrää. Edellä tarkoitettujen rajoitusten määrittäminen olisi eräissä tapauksissa perusteltua ympäristönsuojeluyksistä. Luvassa, joka koskee jätteen käsittelyä, voitaisiin asettaa etusijalle tietyltä alueelta peräisin olevan jätteen käsittely. Tällä pyrittäisiin varmistamaan jätteenkäsittelypaikkojen asianmukaisen verkoston perustaminen ja se, että jätteet EY:n jätepolitiikan mukaisesti voidaan käsitellä jossakin lähimmistä asianmukaisista käsittelypaikoista.

Jäteluvassa voitaisiin antaa tarvittavat määräykset jätteistä ja jätehuollosta, jätteiden aiheuttamien terveys- ja ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi tarvittavista toimista sekä tarkkailusta ja valvonnasta.

45 §. *Jätteen kansainvälisen siirron hyväksyminen.* Pykälä olisi asiasisällöltään samankaltainen kuin 1 päivänä toukokuuta 1992 voimaan tulleet jätteiden tuontia, vientiä ja kauttakuljetusta koskevat jätehuoltolain säännökset. Yleisperustelujen alajaksossa 2.2 tarkoitettujen Baselin yleissopimuksen ja OECD:n päätösten täytäntöönpanemiseksi on mainittujen jätehuoltolain säännösten perusteella annettu ympäristöministeriön päätös kansainvälisesti valvottavista jätteistä ja asetus jätehuoltoasetuksen muuttamisesta.

Ehdotetun pykälän mukaan ympäristöministeriön päätöksellään määräämää jätettä (*kansainvälisesti valvottava jäte*) ei saisi tuoda maahan, viedä maasta tai siirtää Suomen alueen kautta (*jätteen kansainvälinen siirto*), ellei siitä ole ilmoitettu vesi- ja ympäristöhallitukselle. Vesi- ja ympäristöhallitus voisi yksittäistapauksessa asettaa ehtoja jätteen kansainväliselle siirrolle sen varmistamiseksi, että siirto järjestettäisiin jätelain ja Baselin yleissopimuksen edellyttämällä tavalla. Jätteen kansainvälinen siirto olisi kiellettävä, jos se ei täytä edellä tarkoitettuja vaatimuksia tai jos se olisi ristiriidassa sitovasti noudatettavaksi määrätyn valtakunnallisen jättesuunnitelman kanssa. Tarkemmat säännökset pykälässä tarkoitettua ilmoitusmenettelystä ja muista jätteen kansainvälistä siirtoa koskevista seikoista annettaisiin asetuksella. Vesi- ja ympäristöhallitus toimisi kansallisena toimivaltaisena viranomaisena, joten sillä tulisi olla oikeus antaa ohjeita jätteen kansainvälistä siirtoa koskevien säännösten ja määräysten soveltamisesta.

EY:n neuvostossa on helmikuussa 1993 hyväksytty jätteiden siirtojen valvontaa koskeva asetus, joka on pantava täytäntöön 6 päivästä toukokuuta 1994. EY:n asetus kattaa edellä mainituissa Baselin yleissopimuksessa ja OECD:n päätöksissä olevat vaatimukset, mutta sisältää lisäksi yhteisön jätepolitiikasta johtuvia muita velvoitteita. Asetus on tarkoitettu sisällyttävä Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen. Tämä aiheuttaa aikanaan muutostarpeita tässä tarkoitettuun pykälään. Siihen saakka kunnes EY:n asetus tulee voimaan, on tarkoitus noudattaa keväällä 1993 jätehuoltolain nojalla voimaan tullutta valvontajärjestelmää.

Tästä syystä lain siirtymäsäännöksiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännös siitä, että edellä mainitut ympäristöministeriön päätös ja asetus jätehuoltoasetuksen muuttamisesta jäisivät voimaan, kunnes ehdotetun lain nojalla toisin säädetään tai määrätään. Ehdotetulla menettelyllä välttyttäisiin jätteen kansainvälistä siirtoa koskevien valvontamenettelyjen jatkuvista muutoksista aiheutuvilta ongelmilta.

46 §. *Jäteluvan saaneen toiminnan muuttaminen ja lopettaminen.* Jäteluvan saaneen toiminnan olennaiseen laajentamiseen tai muuttamiseen olisi oltava lupa, joka haettaisiin ja myönnettäisiin soveltuvin osin kuten jätelupa. Velvollisuus uuden luvan hakemiseen olisi laajennettavan tai muutettavan toiminnan harjoittajalla. Toiminnan olennaisesta supistamisesta tai toiminnan lopettamisesta olisi viipymättä ilmoitettava lupaviranomaiselle. Ilmoituksen tekeminen viimeksi mainitussa tapauksessa ei tarkoittaisi sitä, etteikö lupaviranomainen edelleen voisi tarpeen mukaisin valvonta- ja muin toimin varmistua lopettamisedellytysten olemassaolosta kuten siitä, että kaatopaikkojen jälkihoidosta huolehdittaisiin asianmukaisella tavalla, esimerkiksi ehdotetun EY:n kaatopaikkadirektiivin mukaisesti eräissä tapauksissa 30 vuoden ajan toiminnan lopettamisesta. Samoin olisi ilmoitettava toiminnan harjoittajan vaihtumisesta. Tällainen ilmoitus ei useinkaan edellyttäisi uutta lupakäsittelyä. Lupaviranomaisella olisi kuitenkin tarvittaessa mahdollisuus ryhtyä 47 ja 48 §:ssä tarkoitettuihin toimiin.

47 §. *Jäteluvan ja jätteen kansainvälistä siirtoa koskevan päätöksen muuttaminen.* Asianomainen viranomainen voisi pykälässä yksilöidyin edellytyksin muuttaa jätelupaa tai jätteen kansainvälistä siirtoa koskevaa päätöstä. Luvan haltijan tai hyväksymisen saaneen oikeusturvan kannalta olisi olennaista, että lupaa tai päätöstä muutettaisiin vain silloin, kun siihen olisi perusteltu syy. Sellainen syy voisi olla tilanteen olennainen muuttuminen, esimerkiksi uuden, aikaisempaa olennaisesti puhtaamman teknologian vakiintuminen käyttöön, taloudellisten olosuhteiden muuttuminen, toimintaan liittyvä tieto turvallisuuden tai ympäristön vaarantumisesta tai uusi selvitys toiminnan aiheuttamasta terveys- tai ympäristövaarasta tai -haitasta. Tällaiset seikat voisivat olennaisesti muuttaa lupaa myönnettäessä tai päätöstä tehtäessä tehtyä arviointia. Lupaa tai päätöstä voitaisiin myös muuttaa, jos se olisi tarpeen Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen täytän-

töönpanemiseksi. Luvan tai päätöksen muuttaminen olisi käsiteltävä soveltuvin osin samoin kuin menetellään lupaa myönnettäessä tai päätöstä annettaessa. Käytännössä tämä siis tapahtuisi siten, että viranomainen kehottaa luvan haltijaa tai hyväksymisen saanutta hakemaan luvan tai päätöksen muutosta.

48 §. *Jäteluvan ja jätteen kansainvälistä siirtoa koskevan päätöksen peruuttaminen.* Asianomainen viranomainen voisi peruuttaa jäteluvan tai jätteen kansainvälistä siirtoa koskevan päätöksen määräajaksi tai kokonaan, jos jokin luvan myöntämisen tai päätöksen antamisen olennaisista edellytyksistä ei enää täyty. Puuttuvan tai muuttuneen edellytyksen tulisi olla sellainen, että tilanne ei olisi korjattavissa 47 §:ssä tarkoitetulla luvan tai päätöksen muuttamisella.

Edellä selostettu luvan tai päätöksen peruuttamisperuste ei välttämättä edellyttäisi, että luvan haltija olisi syyllistynyt virheelliseen menettelyyn. Tällaisen menettelyn varalta voitaisiin säännöksiä tai määräyksiä rikkoneen lupa tai hyväksyminen peruuttaa, jos toiminnasta aiheutuu olennaista vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Luvan tai päätöksen peruuttaminen olisi kaikissa tapauksissa valvonnallinen hallintotoimi, josta voitaisiin valittaa, eikä rangaistusluonteinen seuraamus. Virheellinen menettely saattaisi kuitenkin johtaa lakiehdotuksen 10 luvussa säädettyihin seuraamuksiin, siitä riippumatta, peruutetaanko lupa tai päätös vai ei.

49 §. *Toiminnan ilmoittaminen jätetiedostoon.* EY:n jätedirektiiviin perustuva ilmoitusmenettely olisi tarpeen koko jätehuoltotoimintaa koskevan kattavan seurannan ja valvonnan järjestämiseksi. Ilmoitusmenettely auttaisi myös jätteen haltijaa huolehtimaan 8 ja 12 §:ssä tarkoitetuista velvollisuuksistaan. Näistä syistä ehdotetaan, että sellaisesta jätteen laitos- tai ammattimaisesta hyödyntämisestä tai käsittelystä, johon ei tarvittaisi jätelupaa, sekä jätteen ammattimaisesta kuljettamisesta ja muun kuin ongelmajätteen ammattimaisesta keräämistöiminnasta, olisi tehtävä ilmoitus lääninhallitukselle. Vähintään kuukausi ennen toiminnan aloittamista tehtävässä ilmoituksessa olisi oltava toimintaa ja sen harjoittajaa koskevat riittävät tiedot. Toiminnan olennaisesta muutoksesta tai toiminnan lopettamisesta olisi viivytyksettä ilmoitettava lääninhallitukselle.

50 §. *Lääninhallituksen määräykset ilmoituksen johdosta.* Tarkoitus olisi, että 49 §:ssä tarkoitetuissa ilmoituksissa annettavat toimintaa

ja sen harjoittajaa koskevat tiedot yleensä jokseenkin automaattisesti voitaisiin merkitä jätetiedostoon. Jos ilmoituksen tekijän toiminnan perusteella tai muusta syystä olisi perusteltua aiheita epäillä, ettei toiminta täytä lain ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä, voisi lääninhallitus antaa jätehuollon järjestämiseksi määräyksiä siitä, mihin toimiin ilmoituksen tekijän on ryhdyttävä tai mitä muutoin on noudatettava. Säännöksen nojalla voitaisiin myös toimintaa koskeva merkintä poistaa jätetiedostosta tai jättää merkitsemättä siihen.

Asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä toiminnan ilmoittamisesta jätetiedostoon annettujen säännösten soveltamisesta sekä jätetiedostosta.

9 luku. Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta

51 §. *Selvilläolo- ja kirjanpitovelvollisuus.* Tuotannon harjoittajan ja tuotteen valmistajan voidaan edellyttää tuntevan muita paremmin tuotannossaan tai tuotteestaan syntyvän jätteen ominaisuudet sekä mahdollisuudet kehittää tuotantoaan tai tuotettaan siten, että jätteen määrä ja haitallisuus vähenee. Tuotteen maahantuojan olisi vastaavasti hankittava riittävät tiedot tuotteesta sen ulkomaiselta valmistajalta. Pykälän 1 momentissa ehdotettu, edellä kuvattu selvilläolovelvollisuus olisi tarpeen lain 2 luvussa tarkoitettujen velvollisuuksien toteuttamiseksi.

Jätehuollon asianmukaiseksi järjestämiseksi on välttämätöntä, että jätteen haltija on riittävän hyvin selvillä hallinnassaan olevan jätteen määrästä, alkuperästä ja ominaisuuksista. Jätteen haltijan tällaisesta selvilläolovelvollisuudesta säädettäisiin pykälän 2 momentissa.

Pykälän 3 momentissa tarkoitetuille jätteen haltijoille ja kuljetuksen suorittajille ehdotetaan säädettäväksi velvollisuus pitää kirjaa hallussaan olevasta jätteestä, sen alkuperästä ja käsittelystä sekä muista toiminnan asianmukaisen järjestämisen sekä viranomaisten valvonnan ja tiedontarpeen turvaamisen kannalta olennaisista seikoista.

Pykälän 4 momentin nojalla valvonta- tai lupaviranomainen voisi yksittäistapauksessa ja ympäristöministeriö yleisesti antaa määräyksiä ja ohjeita selvilläolo- ja kirjanpitovelvollisuuden täyttämistä.

52 §. *Viranomaisen tiedonsaantioikeus.* Jät-

teen haltija ja muu jätehuoltoa järjestävä kuten jätteen kuljetuksen suorittaja samoin kuin roskaantuneen tai saastuneen alueen puhdistamisvelvollinen olisi valvontaviranomaisen, ympäristöministeriön ja kunnan pyynnöstä velvollinen antamaan viranomaiselle valvontaa varten sekä ympäristöministeriölle ja kunnalle niille lain ja sen nojalla säädettyjen tai määrättyjen tehtävien hoitamista varten tarpeelliset tiedot. Jätteen ominaisuuksien arvioimiseksi, tuotetta koskevien rajoituspäätösten valmistelemiseksi ja niiden noudattamisen valvomiseksi sekä kansainvälisen tiedonantovelvollisuuden täyttämiseksi valvontaviranomaisella ja ympäristöministeriöllä olisi myös oikeus saada tuotannon harjoittajalta ja tuotteen valmistajalta tai maahantuojalta tiedot tuotannosta ja tuotteista sekä niistä syntyvistä jätteistä kuten nykyisin.

Pykälän 2 momentin säännöksellä varmistettaisiin, että laissa tarkoitettu valvontaviranomainen ja ympäristöministeriö saa toiselta viranomaiselta toimintaansa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

53 §. *Kansainvälinen tiedonvaihto.* Useissa EY:n direktiiveissä on velvoite toimittaa komissiolle ja useissa kansainvälisissä sopimuksissa muille sopimuksen osapuolille tietoja tuotteesta, jätteestä ja jätehuollosta. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi pykälä, jonka mukaan valvontaviranomainen ja ympäristöministeriö saisivat antaa Suomen hyväksymän kansainvälisen sopimuksen edellyttämiä tietoja sopimuksessa tarkoitettulle ulkomaiselle toimielimelle, kansainväliselle järjestölle ja valtiolle.

54 §. *Tarkastusoikeus.* Valvontaviranomaisella olisi valvontaa varten oikeus tehdä tarkastuksia, saada tarkastusta varten tarpeelliset tiedot, nähdä tarpeelliset asiakirjat, tehdä tarvittavat mittaukset tai tutkimukset sekä ottaa tarpeelliset, kohtuullisen suuruiset näytteet. Näytteensaanti-, tutkimus- ja mittausoikeus koskisi ainoastaan tapauksia, joissa viranomainen ei muutoin saisi käyttöönsä valvonnan kannalta riittäviä tietoja. Tällöin valvontaviranomainen voisi päättää, että tarkastetun paikan haltijan olisi myös maksettava mittauksista tai tutkimuksista aiheutuneet kohtuulliset kustannukset. Tarpeettomien mittauksien ja tutkimusten välttämiseksi, tarkastettavan paikan haltijalle olisi ennen toimiin ryhtymistä varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Tarkastus voitai-

siin kuitenkin toteuttaa ilman ennakoilmoitusta, jos tarkastuksen tarkoitus sitä edellyttäisi.

55 §. *Poikkeukselliset tilanteet.* Jätteen haltijan olisi viivytyksettä ilmoitettava ympäristönsuojelulautakunnalle sellaisesta tilanteesta, jossa jätteestä aiheutuu välitöntä ja ilmeistä vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Samoin olisi ilmoitettava tilanteesta, jossa jätettä syntyy onnettomuuden, tuotantohäiriön tai muun niihin rinnastettavan tilanteen tai kertaluonteisen toimen johdosta siten, että se edellyttää erityisiä toimia jätehuollossa. Erityisiä jätehuoltotoimia edellyttävinä toimina ei kuitenkaan pidettäisi esimerkiksi sellaisia tuotantohäiriöitä, joihin selvästi olisi varauduttu ennakolta tilannetta varten laaditulla erityisellä suunnitelmalla.

Lakiehdotuksen tavoitteiden kannalta on olennaista, että edellä tarkoitettuun tilanteeseen voidaan tehokkaasti puuttua. Tästä syystä ympäristönsuojelulautakunnalla tulisi tilanteen vakavuuden mukaan olla oikeus antaa määräyksiä huollon järjestämisestä taikka toiminnan keskeyttämisestä, rajoittamisesta tai muuttamisesta. Ympäristönsuojelulautakunta voisi määräämnsä ehdoin hyväksyä myös tarpeellisen väliaikaisen poikkeamisen lain säännöksistä, jos kysymys olisi hätätilanteesta tai muusta sitä vastaavasta tilanteesta. Tällainen poikkeaminen on tehty mahdolliseksi myös EY:n direktiiveissä.

Siltä varalta, että asia ei sietäisi viivytystä, toiminnan keskeyttämis-, rajoittamis- tai muuttamisoikeus olisi ympäristönsuojelulautakunnan määräämällä viranhaltijalla. Asian luonteesta johtuu, että toiminnan keskeyttäminen viranhaltijan antaman määräyksen perusteella edellyttäisi varsin vakavaa vaaratilannetta. Viranhaltijan päätös olisi jälkepäin saatettava aina ympäristönsuojelulautakunnan lopullisesti ratkaistavaksi.

Ennen toiminnan keskeyttämistä, rajoittamista tai muuttamista koskevan määräyksen antamista olisi aina, mikäli mahdollista, kuuluttava toiminnan harjoittajaa.

56 §. *Virka-apu.* Poliisin ja tulliviranomaisen olisi tarvittaessa annettava virka-apua lain valvontaviranomaisille. Tullilaitos osallistuisi siten lain toimeenpanoon muissakin kuin sille tämän lain mukaan kuuluvissa varsinaisissa valvontatehtävissä.

10 luku. Pakkokeinot ja seuraamukset

57 §. *Kiellot, rajoitukset ja muut määräykset.* Valvontaviranomaisilla olisi pykälän mukaan oikeus puuttua lain ja sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaiseen toimintaan muun muassa kieltämällä rikkojaa jatkamasta tai toistamasta kyseistä menettelyä. Päätökseen voitaisiin hakea muutosta. Määräysten anto-oikeus määräytyisi kussakin tapauksessa viranomaisten yleisen tehtävä- tai toimivaltajanon mukaisesti. Vastaava säännös sisältyy muun muassa nykyiseen kemikaalilakiin (744/89).

Jos kysymys olisi tuotteesta, joka ei täyttäisi tämän lain tai sen nojalla asetettuja vaatimuksia, voisi ympäristöministeriö kieltää tilapäisesti tai pysyvästi tuotteen markkinoille luovuttamisen taikka velvoittaa tekemään tuotteeseen sellaiset muutokset, että se täyttäisi asetetut vaatimukset. Ympäristöministeriö voisi myös määrätä esimerkiksi ryhtymään tarvittaviin toimiin, jotka koskevat markkinoille jo luovutettua tuotetta. Pykälä olisi tarpeen sisämarkkinoiden edellyttämän tuotteiden markkinavalvonnan järjestämiseksi.

58 §. *Uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka.* Pykälän tarkoitus on antaa lääninhallitukselle ja ympäristönsuojelulautakunnalle valtuudet tehostaa antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Tässä tarkoitettussa asiassa sovellettaisiin muutoin, mitä uhkasakko-laissa (1113/90) säädetään.

59 §. *Asian vireille saattaminen.* Rekisteröity yhdistys, jonka pääasiallisena tarkoituksena on sääntöjensä mukaan ympäristönsuojelun edistäminen, olisi toiminta-alueellaan oikeus saattaa 21 §:n mukaista roskaantuneen alueen puhdistamista, 24 §:n mukaista saastuneen maan alueen puhdistamista ja 57 §:n 1 momentin mukaista kieltoa, määräystä, uhkasakkoa taikka teettämis- tai keskeyttämisuhkaa koskeva asia vireille ympäristönsuojelulautakunnassa tai lääninhallituksessa. Vireillepanon tarkoituksena tulisi kuitenkin olla ympäristön pilaantumisen, roskaantumisen tai maaperän saastumisen ehkäiseminen taikka pilaantuneen, roskaantuneen tai saastuneen alueen puhdistaminen. Yhdistysten vireillepano-oikeus lisäisi ja kanavoisi kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia niissä tapauksissa, joissa on kysymys monia ihmisiä koskettavasta ympäristön laadun heikkenemisen ehkäisemisestä tai poistamisesta.

Laajuudeltaan tai muuten merkitykseltään vähäisissä tapauksissa ei yhdistyksellä tällaista vireillepano-oikeutta olisi.

60 §. *Jäterikkomus.* Pykälän 1 momentissa kuvataan jäterikkomuksen tunnusmerkistö. Rangaistuksena jäterikkomuksesta olisi sakko.

Roskaamiskiellon rikkojalle voitaisiin määrätä rikesakko. Rikesakko määrättäisiin vain vähäisistä ja tavanomaisimmista roskaamisrikkomuksista. Muihin pykälässä tarkoitettuihin rikkomuksiin sovellettaisiin päiväsakkomenetelyä. Rikesakon määräisi poliisi. Muutoin rikesakosta olisi voimassa, mitä rikesakkolaissa (66/83) tai sen nojalla annetuissa säännöksissä säädetään. Rikesakon suuruudesta säädettäisiin asetuksella. Rikesakko saa rikesakkolain mukaan olla enintään 400 markkaa.

61 §. *Jäterikos.* Jäterikoksena tulisi 1 momentin mukaan rangaistavaksi sellainen tahallinen tai törkeästä huolimattomuudesta johtuva 60 §:n 1 momentissa tarkoitettu lainvastainen teko, joka on omiaan aiheuttamaan vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Jäterikoksena rangaistaisiin 2 momentissa tarkoitettu edellytyksin myös luvaton taikka muutoin ehdotetun lain tai kansainvälisen sopimuksen vastainen jätteen kansainvälinen siirto. Pykälässä tarkoitettuna tahallisen rikoksen yritys olisi rangaistava.

62 §. *Törkeä jäterikos.* Törkeänä jäterikoksena tulisi rangaistavaksi sellainen tahallinen tai törkeästä huolimattomuudesta johtuva 60 §:n 1 momentissa tai 61 §:n 2 momentissa tarkoitettu lain- tai sopimuksenvastainen teko, joka on omiaan aiheuttamaan vakavaa vaaraa terveydelle tai ympäristölle. Enimmäisrangaistus olisi sama kuin voimassa olevassa laissa. Pykälässä tarkoitettuna tahallisen rikoksen yritys olisi rangaistava.

63 §. *Salassapitovelvollisuuden rikkominen.* Lakiehdotuksen 70 §:n 1 momentissa tarkoitettuna salassapitovelvollisuuden rikkominen olisi rangaistava sakolla tai enintään kuuden kuukauden vankeudella.

64 §. *Menettämisseuraamus.* Rikoksen tuottaman taloudellisen hyödyn samoin kuin rikokseen käytetyn esineen tai muun ominaisuuden tuomitsemisesta menetetyksi säädetään rikoslain 2 luvun 16 §:ssä.

65 §. *Teettämisuhkan kohteena olevan irtaimen omaisuuden myynti.* Irtaimen omaisuuden, johon kohdistuva teettämisuhka on määrätty toimeenpantavaksi ja jolla on rahallista arvoa, lääninhallitus tai ympäristönsuojelulautakunta

voisi toimittaa hyödynnettäväksi tai myydä sen teettämistä aiheutuvien kustannusten kattamiseksi. Jos jätteen hyödyntämisestä tai myymisestä jäisi kustannusten kattamisen jälkeen ylijäämää, olisi viranomaisen palautettava se esineen tai aineen omistajalle. Säännöksen puuttuminen voimassa olevasta laista on aiheuttanut epäselvyyksiä siitä, mitä menettelyä rahallista arvoa omaavaan jätteeseen olisi sovellettava erityisesti suurilla esineillä roskaantunutta aluetta puhdistettaessa.

11 luku. Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöpano

66 §. *Muutoksenhaku.* Muutosta kunnan viranomaisen ehdotetun lain nojalla antamaan päätökseen haettaisiin valittamalla lääninoikeuteen noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään. Muutosta kunnallisia jätehuoltomääräyksiä ja 30 §:ssä tarkoitettua taksaa koskeviin päätöksiin haettaisiin valittamalla lääninoikeuteen noudattaen, mitä kunnallislaissa (953/76) säädetään.

Muutosta jätelupaan ja jätelupaa koskeviin 46—48 §:ssä tarkoitettuihin päätöksiin haettaisiin noudattamalla, mitä ympäristölupamenettelylaissa säädetään.

Pykälän 4 momentin mukaan lääninhallituksen ja ympäristönsuojelulautakunnan uhkasakon asettamista koskevaan päätökseen ei saisi hakea muutosta erikseen, vaan ainoastaan itse kiellon tai velvoitteen määräämistä koskevaan päätökseen.

67 §. *Täytäntöpano.* Pykälän mukaan siinä yksilöidyissä, lain nojalla tehtävissä päätöksissä voitaisiin määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin määrää. Säännöksessä tarkoitettu määräys voitaisiin sisällyttää päätökseen, joka koskee esimerkiksi roskaantuneen tai saastuneen alueen puhdistamiseen velvoittamista, jätteen kansainvälistä siirtoa, luvan tai viranomaisen muun päätöksen peruuttamista, 50 §:ssä tarkoitettua määräystä taikka valvontaviranomaisen määräämää muuta kieltä tai velvoitetta. Jäteluvan ja jätteen kansainvälistä siirtoa koskevan päätöksen peruuttamista koskevaan päätökseen määräys voitaisiin sisällyttää kuitenkin vain erityisestä syystä.

12 luku. Erinäiset säännökset

68 §. *Tutkimuslaboratorion määrääminen.* Tuotteen tai jätteen ominaisuuksia ja vaikutuksia koskevien tutkimusten laadun varmistamiseksi viranomainen voisi edellyttää, että tutkimukset tehtäisiin tämän määräämässä laboratoriossa.

69 §. *Jätetiedosto.* Jätetiedosto muodostuisi vesi- ja ympäristöhallituksen, lääninhallitusten ja kuntien ylläpitämistä tiedostoista, joihin tallennettaisiin tiedot niille tehtävistä ilmoituksista ja lupahakemuksista sekä niiden perusteella tehdyistä päätöksistä. Jätetiedostosta, sen sisältämistä tiedostoista ja niiden käytöstä säädetäisiin 73 §:n mukaan tarkemmin asetuksella.

70 §. *Salassapitovelvollisuus.* Pykälän mukaan lain noudattamisen valvontaa tai muita laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavilla henkilöillä olisi velvollisuus pitää salassa sellaisia tehtävässään saamia tietoja, jotka koskevat yksityisen tai yhteisön taloudellista asemaa taikka liike- tai ammattisalaisuutta taikka yksityisen henkilökohtaisia oloja. Edellä mainittuja seikkoja koskevia tietoja ei saisi antaa sivulliselle eikä myöskään käyttää yksityiseksi hyödyksi ilman asianomaisen yhteisön tai henkilön suostumusta.

Salassapitovelvollisuus ei estäisi antamasta toiselle valvontaviranomaiselle ja ympäristöministeriölle valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja ja asiakirjoja eikä myöskään tietojen ja asiakirjojen antamista syyttäjän-, poliisi- tai tulliviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

71 §. *Maksut lupahakemusten ja ilmoitusten käsittelystä.* Lain mukaisten lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelystä ja niihin liittyvistä tarkastuksista voitaisiin periä omakustannusarvoa vastaavat maksut. Jätelupaa koskevan hakemuksen käsittelystä perittävästä maksusta säädetään ympäristölupamenettelylaissa. Sen mukaan hakemuksen käsittelystä voidaan periä maksu, jonka suuruutta määrättäessä noudatetaan, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/92) säädetään. Kunnalle perittävän maksun perusteet määrätään kunnanvaltuuston hyväksymässä taksassa.

72 §. *Kustannusten ja maksujen periminen.* Kunnan jätemaksu sekä maksut lupahakemusten ja ilmoitusten käsittelystä samoin kuin kustannukset 54 §:n 2 momentissa tarkoitettua tutkimuksista ja mittauksista saataisiin periä

ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin säädetään.

73 §. *Tarkeimmat säännökset.* Pykälään kootaisiin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta ne asiat, joista olisi tarkoitus säätää asetuksella.

Asetuksella voitaisiin säätää aineen tai esi-neen luokittelusta jätteeksi ja jätteen luokittelusta ongelmajätteeksi. Asetuksella voitaisiin myös säätää siitä, mitkä toiminnot ovat jätteen käsittelyä ja hyödyntämistä. Edellä tarkoitettuja seikkoja on käsitelty tarkemmin 3 §:n 1 momentin 1, 2, 10 ja 11 kohdan yksityiskoh-taisissa perusteluissa.

Asetuksella voitaisiin myös säätää jätteen pakkaamisesta ja merkitsemisestä. Näitä seikkoja koskevia säännöksiä on muun muassa vaarallisia jätteitä koskevassa EY:n direktiivissä. Käytännössä jätteen pakkaamista ja merkitsemistä koskevat vaatimukset olisivat pitkälti nykyisen kemikaali- ja työturvallisuuslainsäädännön vaatimusten mukaisia. Kuljetettaessa jätettä noudatettaisiin vaarallisten aineiden kuljettamisesta annettua lainsäädäntöä kuten nykyisinkin. Asetuksella voitaisiin myös säätää tietojen antamisesta jätteestä sen vastaanottajalle jätehuollon asianmukaista järjestämistä varten.

Asetuksella voitaisiin säätää jätehuollon järjestämisessä noudatettavista yleisistä laatuvaatimuksista samaan tapaan kuin nykyisessä jätehuoltoasetuksessa.

Asetuksella voitaisiin säätää vesi- ja ympäristöhallinnon tehtävistä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöönpanemisessa. Laissa säädettyjen jätteiden kansainvälisten siirtojen valvontaa, jätehuoltotyöjärjestelmän toimeenpanoa ja ympäristölupamenettelylain noudattamisen valvontaa koskevien tehtävien ohella vesi- ja ympäristöhallinnolle annettaisiin lähinnä jätealan kehittämiseen liittyviä asiantuntija- ja työvirasto-tehtäviä, kuten tutkimus- ja selvitys-, kokeilu- ja kehittämis-, suunnittelu-, koulutus-, tiedotus-, valistus-, neuvonta-, tilastointi- ja seuranta-tehtäviä.

Asetuksella voitaisiin säätää poikkeuksia lain soveltamisesta puolustusvoimissa silloin, kun maanpuolustuksen kannalta tärkeät syyt sitä edellyttävät, sekä lain mukaisista valvontaviranomaisista puolustusvoimissa. Poikkeusvaltuuden tarkoitus ei olisi ehdotetun jätelain perustana olevasta terveyden- ja ympäristön-

suojelun vaatimustasosta tinkiminen, vaan perusteltujen sotilasteknisten ja salassapitonäkökohtien huomioonottaminen. Kuten nykyisin poikkeusvaltuuden käyttö olisi rajattu ainoastaan maanpuolustuksellisiin syihin. Suuri osa puolustuslaitoksen jätehuollosta järjestettäisiin ja valvottaisiin siten kuin muidenkin alojen jätehuolto.

Asetuksella säädettäisiin myös jäteasiain neuvottelukunnan tehtävistä ja kokoonpanosta. Neuvottelukunta olisi luonteeltaan samankaltainen ympäristöministeriön yhteydessä toimiva neuvoo-antava toimielin kuin nykyinen jätehuollon neuvottelukunta.

Asetuksella voitaisiin säätää valtion viraston tai laitoksen velvollisuudesta antaa lausuntoja ja tehdä selvityksiä valvontaviranomaisille ja ympäristöministeriölle sekä muista asiantuntijaviranomaisen tai -laitoksen ehdotetun lain mukaisista tehtävistä. Koska lailla säänneltäisiin myös jätteestä aiheutuvia terveysvaikutuksia, olisi tarpeen, että sosiaali- ja terveysministeriö toimisi jätehuollon asiantuntijaviranomaisena ja kansanterveyslaitos asiantuntijalaitoksena terveydellisissä kysymyksissä. Erityisesti EY:stä johtuva jätteitä koskevan tilastoinnin ja seurannan laajentuminen ja tehostaminen edellyttäisi, että tilastokeskus toimisi asiantuntijalaitoksena näissä asioissa. Muissa jätehuoltokysymyksissä vesi- ja ympäristöhallitus sekä valtion teknillinen tutkimuskeskus olisivat asiantuntijalaitoksia kuten nykyisinkin. Asiantuntijalaitokset voisivat myös suorittaa asiantuntijatehtäviä toiminnan harjoittajien pyynnöstä. Tehtävien suorittamisesta perittäisiin maksua siten kuin valtion maksuperustelain nojalla säädetään.

Asetuksella voitaisiin säätää 35 §:ssä tarkoitetusta jätehuoltotyöstä sekä 9 luvussa tarkoitettua kirjanpidosta ja tarkastuksista annettujen säännösten soveltamisesta. Samoin voitaisiin säätää jätteen kansainvälisen siirron hyväksymisestä ja toiminnan ilmoittamisesta jätetiedostoon annettujen säännösten soveltamisesta sekä jätetiedostosta samoin kuin muustakin näihin rinnastettavista lain täytäntöönpanemiseksi ja soveltamiseksi tarpeellisesta seikasta.

74 §. *Ympäristöministeriön valtuudet.* Pykälässä yksilöitäisiin ympäristöministeriön toimivalta antaa määräyksiä ja ohjeita lain täytäntöönpanemiseksi ja soveltamiseksi.

Ympäristöministeriö voisi vahvistaa luettelon yleisimmistä jätteistä sekä ongelmajätteistä. Luettelot perustuisivat asetuksella annettaviin

tarkempiin säännöksiin aineen tai esineen luokittelusta jätteeksi ja jätteen luokittelusta ongelmajätteeksi sekä EY:n vastaavaan jätteitä ja ongelmajätteitä koskevaan luetteloon. Luettelon laatiminen on EY:ssä vielä kesken.

Ympäristöministeriö voisi antaa määräyksiä läänin jätesuunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja suunnitelmien laadintaa varten toimitettavista tiedoista sekä toimista, jotka ovat tarpeen jätesuunnitelmien vastaisten jätteen siirtojen estämiseksi. Edellä tarkoitettuja seikkoja on käsitelty tarkemmin lain 7 luvun yksityiskohdissa perusteluissa.

Ympäristöministeriö voisi myös määrätä tai hyväksyä lain soveltamiseksi tarvittavat standardit.

Ympäristöministeriö voisi antaa tarkempia määräyksiä lain nojalla annettavan asetuksen tai valtioneuvoston päätöksen soveltamisesta taikka myöntää poikkeuksia niistä siinä laajuudessa kuin asetuksessa säädetään tai valtioneuvoston päätöksessä määrätään. Ympäristöministeriö voisi myös antaa ohjeita lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöönpanemiseksi ja soveltamiseksi.

Laissa tarkoitettujen tavoitteiden, tehtävien ja velvollisuuksien toteutumista pyrittäisiin mahdollisuuksien mukaan edistämään myös vapaaehtoisin toimin sopimalla niistä toiminnan harjoittajien tai viranomaisten taikka näitä edustavien järjestöjen kanssa. Tästä syystä ehdotetaan, että ympäristöministeriölle annettaisiin valtuudet sopia tällaisista toimista edellä tarkoitettujen tahojen kanssa.

13 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

75 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan saatettavaksi voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Samalla kumottaisiin jätehuoltolaki siihen myöhemmin tehtyine muutoksiin.

76 §. *Aikaisempien säännösten soveltaminen.* Lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat käsiteltäisiin aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti, jollei lain nojalla toisin säädettäisi tai valtioneuvosto toisin määräisi.

Roskaantumiseen ja maaperän saastumiseen, joka on tapahtunut ennen lain voimaantuloa, sovellettaisiin jätehuoltolain säännöksiä ja niiden soveltamisessa muodostunutta oikeuskäytäntöä. Jätehuoltolakia sovellettaisiin myös sellaiseen kaatopaikkaan ja muuhun jätteen käsitelypaikkaan, jonka toiminta on päättynyt ennen lain voimaantuloa. Säännöksellä vältty-

täisiin siltä, että roskaantuneen tai saastuneen alueen puhdistamisvelvolliseen taikka muuhun jätehuoltovelvolliseen kohdistuisi taannehtivasti uusia velvollisuuksia. Aikaisemmin voimassa olleisiin säännöksiin perustuvien velvollisuuksien noudattamiseksi annettavista määräyksistä olisi kuitenkin soveltuvin osin voimassa, mitä lain 57, 58 ja 66 §:ssä säädetään. Määräys saastuneen maaperän puhdistamiseksi voitaisiin antaa, jos se olisi ollut annettavissa jätehuoltolain 21 tai 33 §:n nojalla. Rikokseen sovellettavasta laista säädettäisiin kuitenkin rikoslain voimaantulon jälkeen annetun asetuksen 3 §:ssä.

77 §. *Siirtymäsäännökset.* Jätelaissa edellytetyt eräiden uusien velvoitteiden täyttämiseen on tarpeen varata kohtuullinen siirtymäaika. Tästä syystä ehdotetaan, että jätelain 49 §:stä ja 7 luvusta johtuvat velvoitteet olisi täytettävä viimeistään kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

Jätehuoltolain 22 §:n nojalla annettuja valtioneuvoston määräyksiä ja 24 §:n nojalla annettuja kunnallisia jätehuoltomääräyksiä samoin kuin jätteiden kansainvälisiä siirtoja koskevia jätehuoltoasetuksen 13 c ja 13 d §:n säännöksiä sekä kansainvälisesti valvottavista jätteistä annetun ympäristöministeriön päätöksen (29/93) määräyksiä olisi noudatettava edelleen, kunnes jätelain nojalla toisin säädettäisiin tai määrättäisiin. Kunnalliset jätehuoltomääräykset olisi kuitenkin uudistettava vastaamaan ehdotetun lain vaatimuksia viimeistään kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

Jätehuoltolain nojalla hyväksytyt jätehuoltosuunnitelmaa ja ongelmajätteiden käsittelylupaa olisi noudatettava kolmen vuoden ajan tämän lain voimaantulosta, tai jos toiminta edellyttää tässä laissa tarkoitettua jätelupaa, siihen asti kunnes jätelupa olisi myönnetty. Jos jätehuoltosuunnitelmaan tai ongelmajätteiden käsittelylupa perustuva toiminta taikka muu ennen lain voimaantuloa harjoitettu toiminta edellyttäisi laissa tarkoitettua jätelupaa, olisi lupaa koskeva hakemus tehtävä viimeistään kolmen vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta ja toiminta saatettava lain edellyttämään kuntoon lupapäätöksessä asetettavassa määräajassa, jollei tämän lain nojalla toisin säädettäisi tai valtioneuvosto toisin määräisi. Ehdotettu siirtymäkausi olisi tarpeen, jotta vältyttäisiin lupa-asioiden ruuhkautumiselta.

Jätehuoltolain nojalla annettua jätehuoltosuunnitelmaa tai ongelmajätteiden käsittelylupa

paa voitaisiin niin kauan kuin ne ovat voimassa hakemuksesta tai viranomaisen aloitteesta muuttaa noudattaen soveltuvin osin ehdotetun lain 46 ja 47 §:n säännöksiä. Toimivalta jätehuoltosuunnitelmaa koskevassa asiassa kuuluisi lääninhallitukselle, jos se on hyväksynyt asianomaisen suunnitelman, ja muussa tapauksessa ympäristönsuojelulautakunnalle. Toimivalta ongelmajätteiden käsittelylupaa koskevassa asiassa kuuluisi lääninhallitukselle.

Edellä ehdotettujen jätelupamenettelyn siirtymäkauden järjestelyjen takia samoin kuin muiden hyväksymismenettelyjen asteittaisesta toimeenpanosta johtuvista syistä olisi tarpeen, että jätettä saisi luovuttaa paitsi ehdotetussa laissa myös jätehuoltolaissa hyväksytyille vastaanottajille siten, että samalla jätteen haltijan lain 15 §:n 2 momentissa tarkoitettu huolehtimisvelvollisuus vastaavasti lakkaisi.

1.2. Ympäristölupamenettelylaki

Jätehuoltolaissa tarkoitettujen jätehuoltosuunnitelman hyväksymistä koskevat asiat ja ongelmajätteiden käsittelylupaa koskevat hakemukset käsitellään 1 päivästä syyskuuta 1992 ympäristölupamenettelylaissa säädetyssä järjestyksessä. Jätehuoltosuunnitelmasta ja ongelmajätteiden käsittelyluvasta on jätelaissa ehdotettu luovuttavaksi siten, että ne yhdistettäisiin ja korvattaisiin uudella jäteluvalla, joka käsiteltäisiin ympäristölupamenettelylaissa säädetyssä järjestyksessä. Näistä syistä ympäristölupamenettelylain 1 §:ään, 2 §:n 2 momenttiin ja 3 §:ään ehdotetaan tehtäväksi vastaavat muutokset. Lisäksi 4 §:n 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Tämä merkitsisi, että myöskään sellaista toimintaa, joka nykyisen lain mukaan edellyttää vain jätehuoltosuunnitelman hyväksymispäätöstä ja jota on voinut jatkaa odottamatta lupapäätöksen antamista, ei enää saisi aloittaa tai jatkaa ilman lupaa. Jos jätelain tultua voimaan annettavaan ympäristölupaan sisältyisi vain jätelain 77 §:n 4 momentin mukainen jätehuoltosuunnitelman hyväksymispäätös, toiminta saataisiin kuitenkin aloittaa tai sitä jatkaa odottamatta lupapäätöksen antamista. Ehdotettu muutos on tarpeen valvonnan tehostamiseksi ja lupamenettelyn yhdenmukaistamiseksi EY:n vaatimusten kanssa.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun jätelain nojalla olisi tarkoitus

antaa asetus, jossa säädettäisiin lain soveltamisalan tarkennuksista, jätteiden merkitsemisestä, jätelupaa edellyttävästä jätehuollon kannalta merkityksellisestä muusta toiminnasta ja 73 §:ssä tarkoitetuista asioista. Luettelo yleisimmistä jätteistä ja ongelmajätteistä olisi tarkoitus vahvistaa ympäristöministeriön päätöksellä.

Lain nojalla annettaisiin useita valtioneuvoston päätöksiä, joilla pantaisiin täytäntöön yleisperustelujen alajaksossa 2.2. tarkoitettut EY:n jätteitä koskevat erityisdirektiivit. Valtioneuvoston yleiset määräykset on tarkoitus antaa samanaikaisesti jätelain ja ilmansuojelulain tai vesilain nojalla annettavina päätöksinä silloin, kun direktiiveihin sisältyisi kaikkiin mainittuihin lakeihin liittyviä seikkoja. Tarvittaessa annettaisiin myös valtioneuvoston yleisiä määräyksiä saastuneen alueen selvittämisestä ja puhdistamisesta.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan samanai-

kaisesti ETA-sopimuksen kanssa. Lakien voimaantulon ajankohdasta säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

4. Säättämisjärjestys

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotetut lait voidaan säätää tavallisen lain säätämisjärjestyksessä siten kuin on menetelty vastaavallaisia lakeja säädettäessä. Ehdotetun jätelain 5 §:n mukaan valtioneuvosto voisi antaa pykälässä määriteltyjä yleisiä täytäntöönpanomääräyksiä. Lakiehdotuksen valmistelun aikana on esitetty eri käsityksiä mainitun pykälän vaikutuksesta lain säätämisjärjestykseen. Tämän vuoksi hallitus esittää harkittavaksi, että ehdotuksesta pyydetäisiin tältä osin eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Jätelaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tavoite

Tämän lain tavoitteena on tukea kestävää kehitystä edistämällä luonnonvarojen järkevää käyttöä sekä ehkäisemällä ja torjumalla jätteistä aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle.

2 §

Soveltamisala

Tämä laki koskee jätettä, sen syntymisen

ehkäisemistä sekä sen vaarallisen tai haitallisen ominaisuuden vähentämistä, jätteen hyödyntämisen edistämistä, jätehuollon muuta järjestämistä, roskaantumisen ja maaperän saastumisen ehkäisemistä sekä roskaantuneen ja saastuneen alueen puhdistamista.

Tätä lakia ei sovelleta räjähdysvaarallisista aineista annetussa laissa (263/53) tarkoitettuun räjähdystarvikkeen jätteeseen, ydinenergialaissa (990/87) tarkoitettuun ydinjätteeseen, säteilylaissa (592/91) tarkoitettuun radioaktiiviseen jätteeseen eikä meren pilaantumisen ehkäisemisestä annetussa laissa (298/79) tarkoitettun luvun nojalla mereen sijoitettavaan jätteeseen.

Tätä lakia ei myöskään sovelleta jätteen päästämiseen ilmaan, vesiin tai viemäriin siltä

osin kuin siitä säädetään tai määrätään muualla laissa.

Lain soveltamisalasta säädetään tarkemmin asetuksella.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *jätteellä* ainetta tai esinettä, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä;

2) *ongelmajätteellä* jätettä, joka kemiallisen tai muun ominaisuutensa takia voi aiheuttaa erityistä vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle;

3) *jätteen tuottajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jonka toiminnassa syntyy jätettä;

4) *kiinteistön haltijalla* kiinteistön omistajaa tai omistajan vertaista haltijaa taikka kiinteistöä hallitsevaa vuokraoikeuden haltijaa;

5) *toiminnan järjestäjällä* sataman, tien, ulkoilureitin tai moottorikelkkailureitin pitäjää taikka rautatien haltijaa;

6) *jätteen haltijalla* jätteen tuottajaa, kiinteistön haltijaa tai toiminnan järjestäjää taikka muuta luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jonka hallinnassa jäte on;

7) *kuljetuksen suorittajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka vastaa jätteen kuljetuksesta jätteen haltijan tai kunnan lukuun;

8) *jätehuollolla* jätteen keräystä, kuljetusta, hyödyntämistä ja käsittelyä sekä näiden toimintojen tarkkailua ja käsittelypaikan jälkihoitoa;

9) *keräyksellä* jätteen kokoamista, lajittelua tai yhdistämistä kuljetusta taikka omatoimista hyödyntämistä tai käsittelyä varten;

10) *hyödyntämisellä* toimintaa, jonka tarkoituksena on ottaa talteen ja käyttöön jätteen sisältämä aine tai energia;

11) *käsittelyllä* toimintaa, jonka tarkoituksena on jätteen vaarattomaksi tekeminen tai lopullinen sijoittaminen; sekä

12) *valvontaviranomaisella* lääninhallitusta ja ympäristönsuojelulautakuntaa sekä muutakin viranomaista siltä osin kuin sille on annettu tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä valvontatehtäviä.

Mitä tässä laissa säädetään kunnasta, koskee myös pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskuntaa tai kuntayhtymää siltä osin kuin sille on

annettu kunnalle tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä.

2 luku

Jätteen syntymisen ehkäiseminen sekä sen määrän ja haitallisuuden vähentäminen

4 §

Yleiset huolehtimisvelvollisuudet

Kaikessa toiminnassa on mahdollisuuksien mukaan huolehdittava siitä, että jätettä syntyy mahdollisimman vähän ja ettei jätteestä aiheudu merkityksellistä haittaa tai vaikeutta jätehuollon järjestämiselle eikä vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Tällöin on erityisesti:

1) tuotannon harjoittajan huolehdittava siitä, että tuotannossa käytetään säästeliäästi raaka-ainetta ja että raaka-aineen käyttöä korvataan mahdollisuuksien mukaan jätteellä;

2) tuotteen valmistajan mahdollisuuksien mukaan huolehdittava ja maahantuojan vastaavasti varmistauduttava siitä, että tuote on kestävä, korjattava ja uudelleen käytettävä tai jätteenä hyödynnettävä ja ettei tuotteesta jätteenä aiheudu edellä tarkoitettua vaaraa, haittaa tai vaikeutta; sekä

3) viranomaisen huolehdittava siitä, että sen omassa toiminnassa edistetään edellä tarkoitettujen velvollisuuksien toteutumista ja käytetään mahdollisuuksien mukaan kierrätettyjä tai kierätetystä raaka-aineesta valmistettuja tuotteita.

5 §

Valtioneuvoston yleiset määräykset

Valtioneuvosto voi antaa tämän luvun säännösten täytäntöönpanemiseksi yleisiä määräyksiä:

1) tuotteen merkitsemisestä tai siihen liitettävästä tiedosta;

2) tuotteen pantista tai tuotteen palauttamisesta annettavasta palkkiosta;

3) kiellosta, rajoituksesta tai ehdosta valmistaa, maahantuoda, maastaviedä, välittää, myydä, luovuttaa tai käyttää tuotetta, jos sitä valmistettaessa, käytettäessä tai käytöstä poistettaessa syntyy jätettä, jonka on todettu tai voidaan odottaa aiheuttavan merkityksellistä

haittaa tai vaikeuttaa jätehuollon järjestämiseksi taikka vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle; sekä

4) muusta näihin rinnastettavasta tämän luvun säännösten täytäntöönpanemiseksi tarpeellisesta seikasta.

Valtioneuvosto voi antaessaan yleisen määräyksen samalla määrätä sen täytäntöönpanon kannalta tarpeellisen tiedon antamisesta viranomaiselle toiminnasta, tuotteesta tai jätteestä.

3 luku

Jätehuollon järjestäminen

6 §

Jätehuollon järjestämistä koskevat yleiset huolehtimisvelvollisuudet

Jätehuolto on järjestettävä siten, että:

1) jätteen haltijan on huolehdittava jätehuollon järjestämisestä, jollei 18 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla toisin määrätä;

2) jäte on hyödynnettävä, jos se on teknisesti mahdollista ja jos siitä ei aiheudu kohtuuttomia lisäkustannuksia verrattuna muulla tavoin järjestettyyn jätehuoltoon;

3) ensisijaisesti on pyrittävä hyödyntämään jätteen sisältämä aine ja toissijaisesti sen sisältämä energia;

4) jätteestä tai jätehuollosta ei saa aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle;

5) jätehuollossa on käytettävä parasta mahdollisesti käyttökelpoista tekniikkaa sekä mahdollisimman hyvää terveys- ja ympäristöhaitan torjuntamenetelmää;

6) jätettä ei saa hylätä tai käsitellä hallitsemattomasti;

7) jätteet on kerättävä ja pidettävä toisistaan erillään jätehuollon kaikissa vaiheissa siinä laajuudessa kuin se on terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan ehkäisemisen taikka jätehuollon asianmukaisen järjestämisen kannalta tarpeellista sekä teknisesti ja taloudellisesti mahdollista;

8) erilaatuisia ongelmajätteitä ei saa sekoittaa keskenään eikä muihin jätteisiin tai aineisiin paitsi, jos se voidaan tehdä aiheuttamatta terveydelle tai ympäristölle vaaraa tai haittaa ja jos jätteiden hyödyntämisen tai käsittelyn turvallisuus siten paranee;

9) milloin sekoittuminen on tapahtunut 8 kohdassa tarkoitetun yleiskiellon vastaisesti, on

erottelu tehtävä, jos se on teknisesti ja taloudellisesti mahdollista ja tarpeen terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan ehkäisemiseksi;

10) jätteet on käsiteltävä jossakin lähimmistä asianmukaisista jätteen käsittelypaikoista; sekä

11) jätehuolto on pyrittävä suunnittelemaan, järjestämään ja rahoittamaan sekä jätehuollon hyväksymismenettelyjä soveltamaan siten, että maahan saadaan sopivasti erilaista käsittelyä edellyttäviä asianmukaisia jätteiden käsittelypaikkoja.

7 §

Jätteen keräyksen järjestäminen

Jätteen tuottajan on huolehdittava jätteen keräyksen järjestämisestä.

Kiinteistön haltijan on kuitenkin huolehdittava järjestettyyn jätteenkuljetukseen kuuluvan jätteen keräyksen järjestämisestä. Jätteen tuottajan on toimitettava tällainen jäte kiinteistön haltijan järjestämään keräyspaikkaan.

Toiminnan järjestäjän on puolestaan huolehdittava alueellaan tai reitillään syntyvän jätteen keräyksen järjestämisestä.

Kunta voi määrätä, mihin keräyspaikkaan jäte on toimitettava järjestettyä jätteenkuljetusta varten.

8 §

Jätteen kuljetuksen järjestäminen

Jätteen haltijan on huolehdittava jätteen kuljetuksen järjestämisestä.

9 §

Jätteen kuljettaminen

Jätteen kuljetuksen suorittajan on huolehdittava siitä, että jäte kuljetetaan asianmukaisella tavalla ja toimitetaan jätteen haltijan ilmoittamaan tai viranomaisen määräämään paikkaan. Jos jätettä ei oteta paikassa vastaan, on kuljetuksen suorittajan palautettava jäte sen haltijalle.

10 §

Järjestetty jätteenkuljetus

Kunnan on järjestettävä joko omana toimintanaan taikka muuta yhteisöä tai yksityistä yrittäjää käyttäen asumisessa syntyneen jätteen

sekä ominaisuudeltaan, koostumukseltaan ja määrältään siihen rinnastettavan teollisuus-, palvelu- tai muussa toiminnassa syntyneen muun kuin ongelmajätteen kuljetus (*kunnan järjestämä jätteenkuljetus*). Kunta voi ottaa järjestämäänsä jätteenkuljetukseen muunkin jätteen kuljetuksen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu jätteenkuljetus voidaan järjestää kunnassa tai sen osassa kunnan päätöksellä ja tarkemmin määräämillä ehdoilla myös siten, että jätteen haltija sopii siitä kuljetuksen suorittajan kanssa (*sopimusperusteinen jätteenkuljetus*). Kunnan määräämät ehdot voivat koskea kuljetettavan jätteen lajia ja laatua, kuljetuksesta lajeittain perittävää kohtuullista ylintä hintaa samoin kuin aluetta, jolla kuljetuksen suorittajan on tarjottava kuljetuspalveluja.

Kunta voi päättää, ettei 1 tai 2 momentissa tarkoitettua jätteenkuljetusta (*järjestetty jätteenkuljetus*) järjestetä alueella, jossa on hankalat kulkuyhteydet tai jossa on vähän jätteen haltijoita tai vähän kuljetettavaa jätettä, ellei kuljetusta ole terveys- tai ympäristönsuojelusyystä taikka muusta siihen rinnastettavasta syystä pidettävä tarpeellisena.

11 §

Liittyminen järjestettyyn jätteenkuljetukseen

Jätteen haltijan on liityttävä alueella järjestettyyn jätteenkuljetukseen.

Kunta voi kuitenkin päättää, että järjestettyyn jätteenkuljetukseen ei tarvitse liittyä, jos jätteen määrä on poikkeuksellisen vähäinen ja jos jätteen haltija järjestää itse jätehuollon.

12 §

Jätteen hyödyntäminen ja käsittely

Jätteen haltijan on huolehdittava jätteen hyödyntämisen tai käsittelyn järjestämisestä.

13 §

Kunnan järjestämä jätteen hyödyntäminen ja käsittely

Kunnan on järjestettävä asumisessa syntyneen jätteen sekä ominaisuudeltaan, koostumukseltaan ja määrältään siihen rinnastettavan teollisuus-, palvelu- tai muussa toiminnassa syntyneen muun kuin ongelmajätteen hyödyntäminen tai käsittely. Kunnan on järjestettävä myös asumisessa sekä maa- ja metsätaloudessa

syntyneen ongelmajätteen hyödyntäminen tai käsittely, jollei kysymys ole kohtuuttomasta määrästä. Kunta voi järjestää muunkin jätteen hyödyntämisen tai käsittelyn. Kunta voi määrätä, että jäte on toimitettava kunnan järjestämään jätteen käsittelyyn.

Kunta voi antaa 1 momentissa säädetyn jätehuollon osittain tai kokonaan muun yhteisön tai yksityisen yrittäjän hoidettavaksi. Kunta vastaa tällöinkin siitä, että sille säädetty velvollisuus tulee täytetyksi.

14 §

Kiinteistön haltijan toissijaisesti järjestämä jätehuolto

Jos jätteen haltija laiminlyö 7, 8 tai 12 §:ssä säädetyn velvollisuutensa, on kiinteistön haltijan, jonka hallitsemalla kiinteistöllä jäte on syntynyt tai joka on sallinut jätteen toimittamisen kiinteistölle, huolehdittava jätehuollon järjestämisestä. Jos kiinteistön haltija vaihtuu sen jälkeen, kun jäte on toimitettu pois kiinteistöltä, on kiinteistön omistajan huolehdittava tässä tarkoitettua jätehuollon järjestämisestä.

15 §

Jätteen luovuttaminen ja vastaanottajan velvollisuus

Jätteen saa luovuttaa vain 8 luvussa tarkoitettussa hyväksymismenettelyssä hyväksytylle tai ilmoitetulle vastaanottajalle. Jos vastaanottajalta ei edellytetä tällaista hyväksyntää, saa jätteen luovuttaa kuitenkin myös sellaiselle vastaanottajalle, jolla on riittävät edellytykset huolehtia jätehuollon asianmukaisesta järjestämisestä.

Luovutettaessa jäte 1 momentissa säädetyllä tavalla siirtyy velvollisuus huolehtia jätehuollon järjestämisestä jätteen vastaanottajalle. Velvollisuus ei kuitenkaan siirry 49 §:ssä tarkoitettuun jätetiedostoon merkitylle kuljetuksen suorittajalle kuljetettaessa jäte muussa kuin järjestetyssä jätteenkuljetuksessa.

16 §

Kuntien yhteistyö

Kuntien on tarpeen mukaan huolehdittava niille kuuluvasta jätehuollon järjestämisestä yhteistoiminnassa.

Jos kuntien yhteistoiminta on tarpeen jäte-

huollon järjestämiseksi tässä laissa tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten mukaisesti, mutta kunnat eivät pääse yhteistoinnasta keskenään sopimukseen, valtioneuvosto voi velvoittaa kunnat yhteistoimintaan ja määrätä sen ehdoista.

17 §

Kunnalliset jätehuoltomääräykset

Kunta voi antaa tämän luvun säännösten tai niiden nojalla annettujen valtioneuvoston yleisten määräysten täytäntöönpanon täsmentämiseksi paikallisia yleisiä määräyksiä;

- 1) jätteen keräyksestä, lajittelusta, säilyttämisestä, kuljetuksesta, edelleen välittämisestä, hyödyntämisestä tai käsittelystä ja näitä koskevista teknisistä vaatimuksista;
- 2) terveys- tai ympäristövaaran tai -haitan ehkäisemiseksi tarvittavista toimista; sekä
- 3) jätehuollon valvonnasta.

Määräykset on annettava yleisesti tiedoksi siten kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan. Määräykset on toimitettava lisäksi tiedoksi lääninhallitukselle.

18 §

Valtioneuvoston yleiset määräykset jätehuollon järjestämistä koskevien säännösten täytäntöönpanosta

Valtioneuvosto voi antaa tämän luvun säännösten täytäntöönpanemiseksi yleisiä määräyksiä:

- 1) jätteen keräyksestä, merkitsemisestä, lajittelusta, säilyttämisestä, kuljetuksesta, edelleen välittämisestä, hyödyntämisestä tai käsittelystä ja näitä koskevista teknisistä vaatimuksista;
- 2) terveys- tai ympäristövaaran tai -haitan ehkäisemiseksi tarvittavista toimista;
- 3) tarkkailusta ja valvonnasta;
- 4) ongelmajätteen tunnistamiseksi ja kuljetuksen valvomiseksi tarvittavasta tunnistamislomakkeesta ja sen käytöstä;
- 5) tuotteen valmistajan, maahantuojan, välittäjän, myyjän tai käyttäjän velvollisuudesta joko osittain tai kokonaan huolehtia jätehuollon järjestämisestä tai vastata siitä aiheutuvista kustannuksista sekä jätteen tuottajan velvollisuudesta toimittaa jäte näin järjestettyyn jätehuoltoon; sekä
- 6) muusta näihin rinnastettavasta tämän luvun säännösten täytäntöönpanemiseksi tarpeellisesta seikasta.

Valtioneuvosto voi antaessaan yleisen määräyksen samalla määrätä sen täytäntöönpanon valvonnan kannalta tarpeellisen tiedon antamisesta viranomaiselle jätteestä tai jätehuollosta.

4 luku

Roskaantumisen ja maaperän saastuminen

19 §

Roskaamiskielto

Ympäristöön ei saa jättää roskaa, likaa eikä käytöstä poistettua konetta, laitetta, ajoneuvoa, alusta tai muuta esinettä siten, että siitä voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle, epäsiisteyttä, maiseman rumentumista, viihtyisyyden vähentymistä tai niihin rinnastettavaa muuta vaaraa tai haittaa (*roskaamiskielto*).

20 §

Roskaantuneen alueen puhdistamisvelvollisuus

Roskaaja on velvollinen puhdistamaan roskaantuneen alueen. Roskaajana pidetään myös huvi- tai muun sellaisen tilaisuuden järjestäjää, jos ympäristö roskaantuu tilaisuuden seurauksena.

Jos roskaajaa ei saada selville tai tavoiteta taikka jos roskaaja laiminlyö puhdistamisvelvollisuutensa ja kysymys on yleisen tai yksityisen tien alueesta taikka sen vier- tai liitännäisalueesta, rautatiealueesta, yleisen ulkoilu- tai moottorikelkkailureitin alueesta, yleisestä ulkoilu- tai virkistysalueesta taikka muusta näihin rinnastettavasta yleisesti käytettäväksi tarkoitettu alueesta tai alueesta, jolle on vahvistettu asema-, rakennus- tai rantakaava, on roskaantuneen alueen haltija ja yleisen ulkoilu- tai moottorikelkkailureitin alueella sen pitäjä velvollinen puhdistamaan alueen.

Kadun ja rakennuskaavatien puhdistamisvelvollisuudesta säädetään erikseen.

21 §

Roskaantuneen alueen puhdistamisesta määrääminen

Ympäristönsuojelulautakunta voi määrätä roskaajan tai muun puhdistamiseen velvollisen puhdistamaan roskaantuneen alueen.

Jos roskaajaa ei saada selville tai tavoiteta tai jos roskaaja laiminlyö puhdistamisvelvollisuutensa eikä kysymys ole 20 §:n 2 momentissa

tarkoitetusta alueesta, ympäristönsuojelulautakunta voi määrätä alueen haltijan puhdistamaan roskaantuneen alueen, edellyttäen ettei puhdistamisvelvollisuutta ole pidettävä kohtuuttomana. Jos kysymys on kunnan hallinnassa olevasta alueesta, lääninhallitus voi määrätä kunnan puhdistamaan roskaantuneen alueen.

Jos 2 momentissa tarkoitettu roskaantuneen alueen muu haltija kuin kunta laiminlyö puhdistamisvelvollisuutensa tai jos puhdistamisvelvollisuutta on pidettävä kohtuuttomana, lääninhallitus voi määrätä kunnan puhdistamaan alueen.

22 §

Maaperän saastuttamiskielto ja saastumisesta ilmoittaminen

Maaperään ei saa jättää, päästää tai sijoittaa jätettä eikä muutakaan ainetta siten, että seurauksena on sellainen maaperän laadun huononeminen, josta voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, viihtyisyyden melkoista vähentymistä tai muu yleisen tai yksityisen edun loukkaus (*maaperän saastuttamiskielto*).

Se, jonka toiminnasta on omiaan aiheutumaan maaperän saastumista, on velvollinen huolehtimaan siitä, että jätteen tai muun aineen joutuminen edellä mainituin seurauksin maaperään estetään riittävän tehokkaasti.

Jos maaperä saastuu, on sen, jonka toiminnasta saastuminen on aiheutunut, ilmoitettava siitä viipymättä ympäristönsuojelulautakunnalle.

23 §

Saastuneen maaperän puhdistamisvelvollisuus

Se, jonka harjoittamasta toiminnasta on aiheutunut tai voi aiheutua maaperän saastumista, on tarpeen mukaan selvitettävä alueen puhdistamistarve tai tila. Jos selvitys osoittaa, että maaperä on saastunut, on saastumisen aiheuttajan tarvittaessa puhdistettava alue sellaiseen tilaan, ettei siitä enää aiheudu 22 §:n 1 momentissa tarkoitettua vaaraa, haittaa tai muuta seurausta.

Jos saastumisen aiheuttajaa ei saada selville tai tavoiteta taikka tämä laiminlyö puhdistamisvelvollisuutensa ja jos saastumisen aiheuttanut toiminta on tapahtunut alueen haltijan suostumuksella tai tieteen taikka tämä on tiennyt tai tämän olisi pitänyt tietää alueen kunto

sitä hankkiessaan, on saastuneen alueen haltijan toteutettava 1 momentissa tarkoitettut toimet.

Jos saastuneen alueen haltijaa ei 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa kohtuudella voida velvoittaa puhdistamaan saastunutta aluetta, on kunnan vastaavasti selvitettävä alueen puhdistamistarve ja puhdistettava alue.

24 §

Saastuneen alueen puhdistamisesta määrääminen

Lääninhallitus voi 23 §:n mukaisesti määrätä, että saastumisen aiheuttajan tai saastuneen alueen haltijan taikka kunnan on selvitettävä alueen puhdistamistarve ja puhdistettava alue, sekä antaa tämän toteuttamiseksi tarpeellisia määräyksiä ja ohjeita.

25 §

Selontekovelvollisuus saastuneesta alueesta

Se, joka myy tai muutoin luovuttaa taikka vuokraa maa-alueen, on velvollinen esittämään alueen uudelle haltijalle hallussaan olevat tiedot siitä, mitä toimintaa alueella on harjoitettu ja mitä jätteitä tai aineita alueella on, sekä onko maaperän todettu saastuneen taikka onko maaperässä jätteitä tai aineita, jotka voivat aiheuttaa maaperän saastumista.

26 §

Valtioneuvoston yleiset määräykset roskaantumista ja maaperän saastumista koskevien säännösten täytäntöönpanosta

Valtioneuvosto voi antaa tämän luvun säännösten täytäntöönpanemiseksi yleisiä määräyksiä:

1) toimista, jotka ovat tarpeen 22 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen maaperän saastumisen ehkäisemiseksi;

2) eri maankäyttötarkoituksissa hyväksyttävistä maaperän haitallisten aineiden suurimmista sallituista pitoisuuksista tai muista haitallisista ominaisuuksista;

3) maaperän saastuneisuuden tai saastuneen maa-alueen puhdistamistarpeen arvioinnista;

4) saastuneen maa-alueen eristämisestä ympäristöstä, alueen tarkkailusta ja valvonnasta sekä puhdistamistoimille asetettavista teknisistä vaatimuksista ja puhdistamismenetelmistä; sekä

5) muusta näihin rinnastettavasta maaperän

saastumisen ehkäisemiseksi tai saastuneen alueen puhdistamiseksi tarpeellisesta seikasta.

5 luku

Kustannusvastuu ja rahoitus

27 §

Jätteen haltijan kustannusvastuu

Jätteen haltija tai edellinen haltija vastaa jätteestä aiheutuvista kustannuksista, jollei 18 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla toisin määrätä.

28 §

Kunnan jätemaksu

Kunnalla on oikeus kantaa järjestämästään jätehuollosta ja siihen liittyvistä tehtävistä sille aiheutuvien kustannusten kattamiseksi jätemaksua. Jätemaksu voi muodostua yhdestä tai useasta maksusta.

Jätteen käsittelystä on kannettava jätemaksu, jolla katetaan vähintään käsittelypaikkojen perustamisesta, käytöstä, käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta aiheutuvat kustannukset.

29 §

Kunnan jätemaksun määräämisperusteet

Jätemaksun määräämisen yleisinä perusteina ovat jätteen laji, laatu, määrä ja noutokerrat. Perusteina saadaan lisäksi ottaa huomioon jätteen keräys- ja kuljetusolot kiinteistöllä ja noutoalueella, kunnan keräysvälineiden käyttö sekä kuljetusmatka kuljetettaessa jäte yksittäisenä kuljetuksena.

Jos jätteen määrää tai laatua ei voida vaikeudetta luotettavasti selvittää tai jos ympäristönsuojelun tai jätehuollon järjestämisen kannalta on tarpeellista, voidaan jätemaksun määräämisperusteina käyttää myös kiinteistön kerosalaa, henkilöiden lukumäärää tai muuta vastaavaa perustetta.

30 §

Kunnan jätemaksun määrääminen

Jätemaksun määräämisen yksityiskohtaiset perusteet sisältävän taksan hyväksyy kunta. Taksa tulee hyväksyä siten, että jätemaksu kannustaa jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä jätteen hyödyntämiseen.

Jos taksan mukaista jätemaksua on pidettävä kohtuuttoman suurena tai pienenä, voidaan maksu määrätä taksasta poiketen.

Yksittäistapauksessa maksun perusteet voidaan määrätä taksasta riippumatta.

Määrättäessä jätemaksu poikkeavalla tavalla tai määrättäessä siitä taksasta riippumatta on maksuperusteiden oltava tasapuolisia ja kohtuullisia.

31 §

Velvollisuus suorittaa kunnan jätemaksu

Jätteen haltija tai edellinen haltija, jonka jätteestä kunta huolehtii, on velvollinen suorittamaan jätemaksun.

Jos kunta järjestää jätteen hyödyntämisen tai käsittelyn mutta ei sen kuljetusta, voidaan jätemaksu periä kuljetuksen suorittajalta.

32 §

Kunnan jätemaksusta tehtävä muistutus

Maksuvelvollisella on oikeus tehdä 14 päivän kuluessa maksulipun saamisesta muistutus jätemaksun määräämisestä ja maksuunpanosta päättävälle kunnan viranomaiselle. Muistutuksen johdosta on tehtävä päätös ja maksuvelvolliselle lähetettävä uusi maksulippu.

33 §

Kunnan jätemaksun suorittaminen ja palauttaminen

Jätemaksu suoritetaan kunnalle. Kunta voi myös määrätä, että maksu suoritetaan sen lukuun toimivalle yhteisölle tai yrittäjälle.

Jätemaksu on suoritettava maksulipussa tai muistutuksen johdosta lähetetyssä uudessa maksulipussa ilmoitettuna aikana muutoksenhausta huolimatta. Jos maksua ei suoriteta määräajassa, erääntyneelle määrälle on suoritettava korkoa 16 prosenttia vuodessa erääntymispäivästä.

Jos jätemaksu muutoksenhaun johdosta poistetaan tai sitä alennetaan, kunnan on suoritettava liikaa maksettu määrä takaisin sekä vuotuista korkoa maksupäivästä takaisinmaksupäivään saakka Suomen Pankin viimeksi mainittuna päivänä käyttämän alimman diskonttokoron mukaan.

34 §

Kunnan jätemaksua koskevien säännösten jättäminen soveltamatta

Kunnan jätemaksua koskevia säännöksiä ei

sovelleta siltä osin kuin jätteen hyödyntäminen tai käsittely on annettu 13 §:n 2 momentissa tarkoitetun yhteisön tai yrittäjän hoidettavaksi.

35 §

Valtion osallistuminen jätehuoltotyöhön

Jos ympäristössä olevasta jätteestä tai muusta käytöstä poistetusta esineestä tai aineesta aiheutuu 19 §:ssä tai 22 §:n 1 momentissa tarkoitettu vaara, haitta tai muu seuraus ja tämän ehkäisemiseksi tai poistamiseksi tarpeellisesta työstä tai toimenpiteestä on aiheutunut tai voi aiheutua kunnan jätehuollolle kohtuuttomiksi katsottavat kustannukset, vesi- ja ympäristöpiiri voi sovittuaan siitä asianomaisen kunnan kanssa, jätehuoltotyönä valtion talousarvion rajoissa tehdä tai teettää työn tai toimenpiteen taikka osallistua muutoin edellä tarkoitettuihin kustannuksiin.

6 luku

Viranomaiset

36 §

Keskushallinnon viranomaiset

Ympäristöministeriö johtaa, ohjaa ja kehittää tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä ja määräyksissä tarkoitettujen tehtävien hoitamista.

Vesi- ja ympäristöhallitus valvoo jätteen maahantuontia ja maastavientiä sekä siirtoa Suomen alueen kautta (*jätteen kansainvälinen siirto*) koskevien tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.

37 §

Aluehallinnon viranomaiset

Lääninhallitus ohjaa ja kehittää tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä ja määräyksissä tarkoitettujen tehtävien hoitamista läänissä sekä valvoo näiden säännösten ja määräysten noudattamista.

Lääninhallituksen sekä vesi- ja ympäristöpiirin tehtävistä ympäristöluvan valvonnassa säädetään ympäristölupamenettelylaissa (735/91).

38 §

Kunnan viranomaiset

Kunnan ympäristönsuojelulautakunta val-

voo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista kunnassa.

Kunnan ympäristölupaviranomaisen tehtävistä ympäristöluvan valvonnassa säädetään ympäristölupamenettelylaissa.

39 §

Muut viranomaiset

Jätteen kansainvälistä siirtoa sekä 5 §:n 1 momentissa tarkoitetun tuotteen maahantuontia ja maastavientiä koskevien tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista valvoo myös tullilaitos.

Valtioneuvosto voi antaessaan 5, 18 tai 26 §:ssä tarkoitetun yleisen määräyksen määrätä muunkin valtion viranomaisen osallistumaan määräyksen noudattamisen valvontaan.

7 luku

Jätteitä ja jätehuoltoa koskeva suunnittelu

40 §

Valtakunnallinen ja läänin jätesuunnitelma

Tässä laissa ja sen nojalla säädettyjen ja määrättyjen tehtävien hoitamiseksi ja kehittämiseksi on ympäristöministeriön ja lääninhallituksen laadittava jätteitä ja jätehuoltoa koskeva suunnitelma (*valtakunnallinen ja läänin jätesuunnitelma*).

Jätesuunnitelmassa on esitettävä jätteitä ja jätehuollon nykytilaa koskevat tiedot sekä asetetut kehittämistavoitteet ja niiden saavuttamiseksi tarpeelliset toimet.

Jätteiden kansainvälisiä siirtoja koskevan valtakunnallisen jätesuunnitelman osan ympäristöministeriö voi määrätä sitovasti noudatettavaksi.

41 §

Kunnan tehtävät jätesuunnitelmia laadittaessa

Kunnan on annettava lääninhallitukselle ja sen edelleen ympäristöministeriölle jätesuunnitelman laadintaa varten tarpeelliset tiedot kunnassa syntyvistä jätteistä, jätehuollon järjestämisestä ja valvonnasta sekä niitä koskevista kehittämistavoitteista.

8 luku

Hyväksymismenettelyt

42 §

Jätelupa

Jätteen laitos- tai ammattimaiseen hyödyntämiseen tai käsittelyyn ja ongelmajätteen ammattimaiseen keräämistoimintaan sekä asetuksella tarkemmin säädettyään muuhun jätehuollon kannalta merkitykselliseen toimintaan on oltava lupa (*jätelupa*).

Lääninhallitus tai ympäristönsuojelulautakunta voi tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamiseksi tarvittaessa merkityksellisessä yksittäistapauksessa määrätä, että muuhunkin jätteen hyödyntämiseen tai käsittelyyn taikka jätehuollon kannalta merkitykselliseen toimintaan on oltava jätelupa.

Jätelupaa koskeva hakemus käsitellään ympäristölupamenettelylaissa säädettyssä järjestyksessä.

43 §

Poikkeukset velvollisuudesta hakea jätelupaa

Ilman jätelupaa saa laitos- tai ammattimaisesti hyödyntää jätettä taikka käsitellä jätteen syntypaikalla muuta kuin ongelmajätettä, jos valtioneuvosto on 18 tai 26 §:n nojalla antanut kyseistä hyödyntämistä tai käsittelyä koskevat yleiset määräykset ja samalla määrännyt, ettei jätelupaa tarvitse olla.

Ilman jätelupaa saa myös laitos- tai ammattimaisesti hyödyntää tai käsitellä jätettä koeluonteisesti tällaisen toiminnan vaikutusten, käyttökelpoisuuden tai muun näihin rinnastettavan seikan selvittämiseksi. Koeluonteisesta toiminnasta on ilmoitettava hyvissä ajoin ennen sen aloittamista ympäristönsuojelulautakunnalle, joka voi tarvittaessa antaa toimintaa koskevia määräyksiä tai ohjeita terveys- tai ympäristövaaran tai -haitan ehkäisemiseksi taikka kieltää tällaisen toiminnan.

44 §

Jäteluvan myöntäminen

Jätelupa myönnetään:

1) jos toiminta täyttää tässä laissa ja sen nojalla säädetty ja määrätty vaatimukset;

2) jos jätteen hyödyntämis- tai käsittelytoiminnan taikka ongelmajätteen keräämistoiminnan harjoittaja on toiminnan laajuus, luonne ja

toimintaa varten annettavat määräykset huomioon ottaen riittävän vakavarainen taikka jos käsittelyä tai ongelmajätteen keräämistoimintaa taikka tarvittaessa hyödyntämistä varten on otettu vastaavasti riittävä vastuuvakuutus tai asetettu muu riittävä vakuus; sekä

3) jos jätteen hyödyntämis- tai käsittelytoiminnan taikka ongelmajätteen keräämistoiminnan harjoittajan käytettävissä on riittävä asiantuntemus.

Jätelupa myönnetään joko toistaiseksi tai erityisestä syystä määräajaksi. Lupa voidaan rajoittaa vain tietynlaisen jätteen hyödyntämiseen tai käsittelyyn taikka tietynlaisen ongelmajätteen keräämistoimintaan. Luvassa, joka koskee jätteen käsittelyä, voidaan asettaa etusijalle tietyltä alueelta peräisin olevan jätteen käsittely. Luvassa, joka koskee ongelmajätteen keräämistoimintaa, voidaan rajoittaa varastos- ja pidettävän jätteen määrää.

Jäteluvassa voidaan antaa tarvittavat määräykset jätteistä ja jätehuollosta samoin kuin jätteiden aiheuttamien terveys- ja ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi tarvittavista toimituksista sekä tarkkailusta ja valvonnasta.

45 §

Jätteen kansainvälisen siirron hyväksyminen

Ympäristöministeriön päätöksellään määrää kansainvälisesti valvottavaa jätettä (*kansainvälisesti valvottava jäte*) ei saa tuoda maahan, viedä maasta tai siirtää Suomen alueen kautta, jollei siitä ole tehty ilmoitusta vesi- ja ympäristöhallitukselle siten kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään.

Vesi- ja ympäristöhallitus voi asettaa yksittäistapauksessa ehtoja jätteen kansainväliselle siirrolle sen varmistamiseksi, että jätteen kansainvälinen siirto on järjestetty tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten edellyttämällä tavalla ja että siirto on vaarallisten jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskevan Baselin yleissopimuksen (SopS 45/92) tai sen salliman muun järjestelyn mukainen.

Vesi- ja ympäristöhallituksen on kiellettävä jätteen kansainvälinen siirto, jos se ei täytä 2 momentissa säädettyjä vaatimuksia tai jos se on ristiriidassa valtakunnallisen jätesuunnitelman kanssa.

Vesi- ja ympäristöhallitus voi antaa ohjeita jätteen kansainvälistä siirtoa koskevien säännösten ja määräysten soveltamisesta.

46 §

Jäteluvan saaneen toiminnan muuttaminen ja lopettaminen

Jäteluvan saaneen toiminnan olennaiseen laajentamiseen tai muuttamiseen on oltava lupa, joka haetaan ja myönnetään soveltuvin osin kuten jätelupa. Toiminnan olennaisesta supistamisesta tai toiminnan lopettamisesta taikka toiminnan harjoittajan vaihtumisesta on viipymättä ilmoitettava lupaviranomaiselle.

47 §

Jäteluvan ja jätteen kansainvälistä siirtoa koskevan päätöksen muuttaminen

Jätelupaa tai jätteen kansainvälistä siirtoa koskevaa päätöstä voidaan luvan myöntäneen tai päätöksen antaneen viranomaisen aloitteesta muuttaa, jos olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet tai jos osoittautuu, että toiminnasta aiheutuva vaara tai haitta on olennaisesti odotettua suurempi taikka jos luvan tai päätöksen perusteiden myöhemmin muutoin todetaan olleen olennaisesti toisenlaiset kuin lupaa myönnettäessä tai päätöstä annettaessa on edellytetty. Lupaa tai päätöstä voidaan muuttaa myös, jos se on tarpeen Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen täytäntöönpanemiseksi. Luvan tai päätöksen muuttaminen on käsiteltävä soveltuvin osin samoin kuin menetellään lupaa myönnettäessä tai päätöstä annettaessa.

48 §

Jäteluvan ja jätteen kansainvälistä siirtoa koskevan päätöksen peruuttaminen

Jäteluvan tai jätteen kansainvälistä siirtoa koskevan päätöksen voi luvan myöntänyt tai päätöksen antanut viranomainen peruuttaa määräajaksi tai kokonaan, jos jokin luvan myöntämisen tai päätöksen antamisen olennaisista edellytyksistä ei enää täyty tai jos säännöksiä tai määräyksiä on rikottu siten, että toiminnasta aiheutuu olennaista vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

49 §

Toiminnan ilmoittaminen jätetiedostoon

Lääninhallitukselle on tehtävä 69 §:ssä tarkoitettuun jätetiedostoon merkitsemistä varten ilmoitus:

1) jätteen laitos- tai ammattimaisesta hyödyntämisestä tai käsittelystä, johon ei 43 §:n nojalla tarvitse olla jätelupaa;

2) jätteen ammattimaisesta kuljettamisesta; sekä

3) muun kuin ongelmajätteen ammattimaisesta keräämistötoiminnasta.

Ilmoituksessa on oltava toimintaa ja sen harjoittajaa koskevat riittävät tiedot. Ilmoitus on tehtävä vähintään kuukausi ennen toiminnan aloittamista.

Jos ilmoituksen tarkoittamassa toiminnassa tapahtuu olennainen muutos tai toiminta lopetetaan, on siitä viivytyksettä ilmoitettava lääninhallitukselle.

50 §

Lääninhallituksen määräykset ilmoituksen johdosta

Lääninhallitus voi tarvittaessa antaa jätehuollon järjestämiseksi määräyksiä siitä, mihin toimiin ilmoituksen tekijän on ryhdyttävä tai mitä muutoin on noudatettava, jos ilmoituksen tekijän toiminnan perusteella tai muusta syystä on perusteltua aihetta epäillä, ettei toiminta täytä tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

9 luku

Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta

51 §

Selvilläolo- ja kirjanpitovelvollisuus

Tuotannon harjoittajan ja tuotteen valmistajan tai maahantuojan on oltava riittävän hyvin selvillä tuotannossaan tai tuotteestaan syntyvästä jätteestä, sen terveys- ja ympäristövaikutuksista sekä sen määrän ja haitallisuuden vähentämisestä ja jätehuollosta sekä mahdollisuuksista kehittää tuotantoaan tai tuotettaan siten, että jätteen määrä ja haitallisuus vähenee.

Jätteen haltijan on oltava riittävän hyvin selvillä hallinnassaan olevan jätteen määrästä, lajista, laadusta, alkuperästä ja jätehuollon kannalta merkityksellisistä ominaisuuksista sekä terveys- ja ympäristövaikutuksista.

Jäteluvan haltijan ja ongelmajätteen tuottajan, lukuun ottamatta kotitaloutta, sekä ongelmajätteen ammattimaisen kuljetuksen suorittajan on pidettävä kirjaa toiminnassaan syntyneen, kerätyn, varastoidun tai välivarastoidun,

kuljetun, hyödynnetyn tai käsitellyn jätteen määrästä, lajista, laadusta ja alkuperästä sekä toimitettaessa jäte muualle sen syntypaikasta myös sen toimituspaikasta ja -päivämäärästä sekä kuljetus- ja hyödyntämis- tai käsittelytavan vasta.

Valvonta- tai lupaviranomainen voi yksittäistapauksessa ja ympäristöministeriö yleisesti antaa määräyksiä ja ohjeita siitä, miten selvilläolo- ja kirjanpitovelvollisuus on täytettävä.

52 §

Viranomaisen tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisella sekä ympäristöministeriöllä ja kunnalla on oikeus pyynnöstä saada jätteen haltijalta tai muulta jätehuoltoa järjestävältä taikka roskaantuneen tai saastuneen alueen puhdistamisvelvolliselta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvontaa tai tehtävien hoitamista varten tarpeelliset tiedot. Valvontaviranomaisella ja ympäristöministeriöllä on myös oikeus pyynnöstä saada tuotannon harjoittajalta ja tuotteen valmistajalta tai maahantuojalta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöönpanemiseksi tarpeelliset tiedot tuotannosta sekä siinä käytettävistä aineista ja valmistettavista tai maahan tuotavista tuotteista samoin kuin niistä syntyvistä jätteistä ja jätehuollosta.

Valvontaviranomaisella ja ympäristöministeriöllä on oikeus saada toimintaansa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat toiselta viranomaiselta.

53 §

Kansainvälinen tiedonvaihto

Valvontaviranomainen ja ympäristöministeriö saa antaa Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen edellyttämiä tietoja sopimuksessa tarkoitettulle ulkomaiselle toimielimelle, kansainväliselle järjestölle ja yhteistyöhön osallistuvalla valtiolla.

54 §

Tarkastusoikeus

Valvontaviranomaisella tai sen määräämällä henkilöllä on tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvontaa varten oikeus tehdä tarkastuksia muussa paikassa kuin asunnossa sekä tarkas-

tusta varten saada tarpeelliset tiedot, nähdä tarpeelliset asiakirjat, tehdä tarvittavat mittaukset tai tutkimukset sekä ottaa tutkimusten kannalta tarpeelliset kohtuullisen suuruiset näytteet. Ennen toimiin ryhtymistä on paikan haltijalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jollei tarkastuksen tarkoitus edellytä muuta.

Valvontaviranomainen voi päättää, että tarkastetun paikan haltijan on maksettava mittauksista tai tutkimuksista aiheutuneet kohtuulliset kustannukset. Mittauksen tai tutkimuksen tulokset on annettava tiedoksi tarkastetun paikan haltijalle.

55 §

Poikkeukselliset tilanteet

Jos jätteestä aiheutuu välitöntä ja ilmeistä vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle tai jos jätettä syntyy onnettomuuden, tuotantohäiriön tai muun niihin rinnastettavan tilanteen tai kertaluonteisen toimen johdosta siten, että se edellyttää erityisiä toimia jätehuollossa, on jätteen haltijan viivytyksettä ilmoitettava siitä ympäristönsuojelulautakunnalle.

Ympäristönsuojelulautakunta voi antaa 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa jätettä ja jätehuoltoa koskevia määräyksiä taikka, jos kysymys on vakavaa vaaraa tai haittaa aiheuttavasta toiminnasta, määrätä toiminnan keskeytettäväksi taikka toimintaa rajoitettavaksi tai muutettavaksi siten, että se täyttää tässä laissa ja sen nojalla säädetyt ja määrätyt vaatimukset. Jos kysymys on välitöntä ja ilmeistä vaaraa tai haittaa aiheuttavasta tilanteesta taikka hätätilanteesta, voi ympäristönsuojelulautakunta määräämnsä ehdoin hyväksyä myös tarpeellisen väliaikaisen poikkeamisen tämän lain tai sen nojalla annetuista säännöksistä tai määräyksistä.

Jos asia ei siedä viivytystä, on ympäristönsuojelulautakunnan määräämällä viranhaltijalla oikeus antaa 2 momentissa tarkoitettu määräys, jota on heti noudatettava. Viranhaltijan on tällöin viivytyksettä saatettava asia ympäristönsuojelulautakunnan päätettäväksi.

56 §

Virka-apu

Poliisin ja tulliviranomaisen on tarvittaessa annettava valvontaviranomaiselle virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnassa.

10 luku

Pakkokeinot ja seuraamukset

57 §

Kiellot, rajoitukset ja muut määräykset

Jos jätehuollossa tai muussa tässä laissa tarkoitettussa toiminnassa rikotaan tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, voi valvontaviranomainen kieltää rikkojaa jatkamasta tai toistamasta säännösten tai määräysten vastaista menettelyä ja määrätä säännösten tai määräysten rikkojan määräämässään ajassa täyttämään velvollisuutensa sekä määrätä jätettä tai tuotetta koskevista väliaikaisista toimista. Niistä aiheutuvat kustannukset maksaa se, joka on toiminut säännösten tai määräysten vastaisesti.

Jos tuote ei täytä tämän lain tai sen nojalla asetettuja vaatimuksia, voi ympäristöministeriö:

1) velvoittaa tekemään tuotteeseen sellaiset muutokset, että se täyttää edellä mainitut vaatimukset, sekä osoittamaan ne tehdyiksi;

2) kieltää tilapäisesti tai pysyvästi tuotteen valmistuksen, maahantuonnin, välittämisen, myymisen, luovuttamisen tai käytön taikka määrätä ryhtymään tarvittaviin toimiin, jotka koskevat edellä mainituin tavoin markkinoille jo luovutettua tuotetta; sekä

3) määrätä, että tuote on käsiteltävä tai hyödynnettävä jätteenä.

58 §

Uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämishukka

Lääninhallitus tai ympäristönsuojelulautakunta voi tehostaa tämän lain tai sen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen perusteella antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai että toiminta keskeytetään tai kielletään.

Uhkasakkoa, teettämishukkaa ja keskeyttämishukkaa koskevassa asiassa sovelletaan muutoin, mitä uhkasakkolaissa (1113/90) säädetään.

59 §

Asian vireille saattaminen

Rekisteröidyllä yhdistyksellä, jonka pääasiallisena tarkoituksena on sääntöjensä mukaan

ympäristönsuojelun edistäminen, on toimintaluonteellaan oikeus saattaa tämän lain 21 ja 24 §:ssä sekä 57 §:n 1 momentissa tarkoitettua kieltoa, määräystä, uhkasakkoa taikka teettämis- tai keskeyttämishukkaa koskeva muu kuin merkitykseltään vähäinen asia vireille ympäristönsuojelulautakunnassa tai lääninhallituksessa, jos vireillepanon tarkoituksena on ympäristön pilaantumisen, roskaantumisen tai maaperän saastumisen ehkäiseminen taikka pilaantuneen, roskaantuneen tai saastuneen alueen puhdistaminen.

60 §

Jäterikkomus

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

1) rikkoo 5 §:ssä, 7 §:n 4 momentissa, 13 §:n 1 momentissa, 17—19 §:ssä, 22 §:n 1 momentissa, 26 §:ssä, 42 §:n 2 momentissa, 43 §:ssä, 44 §:n 2 tai 3 momentissa, 45 §:n 2 tai 3 momentissa, 50 §:ssä, 55 §:n 2 tai 3 momentissa tai 57 §:ssä tarkoitettua kieltoa taikka mainittujen säännösten nojalla annettua kieltoa tai määräystä taikka

2) laiminlyö 7—9 §:ssä, 11 §:n 1 momentissa, 12 tai 14 §:ssä, 15 §:n 1 momentissa, 20 §:n 1 tai 2 momentissa, 21 §:ssä, 22 §:n 2 tai 3 momentissa, 23—25 §:ssä, 42 §:n 1 momentissa, 43 §:n 2 momentissa, 45 §:n 1 momentissa, 46 §:ssä, 49 §:ssä, 51 §:n 3 momentissa tai 55 §:n 1 momentissa tarkoitettua velvollisuutta,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *jäterikkomuksesta* sakkoon.

Tämän lain 19 §:ssä tarkoitettua roskaamis-kiellon vähäisestä rikkomisesta voi poliisi määrätä asetuksella säädettävän suuruisen rikesakon. Muutoin rikesakosta on voimassa, mitä rikesakkolaissa (66/83) tai sen nojalla annetuissa säännöksissä säädetään.

61 §

Jäterikos

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta toimii 60 §:n 1 momentissa tarkoitettua säännöksen tai sen nojalla annetun kiellon tai määräyksen vastaisesti siten, että hänen menettelynsä on omiaan aiheuttamaan vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, on tuomittava *jäterikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Jäterikoksesta tuomitaan myös se, joka tuo maahan, vie maasta tai siirtää Suomen alueen kautta kansainvälisesti valvottavaa jätettä tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten taikka 45 §:n 2 momentissa tarkoitettun kansainvälisen sopimuksen vastaisesti ja siten, että teosta aiheutuu 1 momentissa tai mainitussa sopimuksessa tarkoitettua vaaraa tai haittaa.

Tahallisen rikoksen yritys on rangaistava.

62 §

Törkeä jäterikos

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta toimii 60 §:n 1 momentissa tarkoitettun säännöksen tai sen nojalla annetun kiellon tai määräyksen vastaisesti taikka 61 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla siten, että hänen menettelynsä on omiaan aiheuttamaan vakavaa vaaraa terveydelle tai ympäristölle, on tuomittava *törkeästi jäterikoksesta* vankeuteen vähintään kuudeksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Tahallisen rikoksen yritys on rangaistava.

63 §

Salassapitovelvollisuuden rikkominen

Joka rikkoo 70 §:n 1 momentissa säädettyä kieltoa, on tuomittava *jätelaisissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 1 momentissa tarkoitettusta rikkomuksesta, ellei asianomistaja ole ilmoittanut sitä syytteesen pantavaksi.

Virkamiehen ja julkisyhteisön työntekijän salassapitovelvollisuuden rikkomiseen on kuitenkin sovellettava rikoslain 40 luvun 5 §:n säännöksiä.

64 §

Menettämisseuraamus

Rikoksen tuottaman taloudellisen hyödyn ja rikoksen tekemiseen käytetyn esineen tai muun omaisuuden tuomitsemisesta menetetyksi säädetään rikoslain 2 luvun 16 §:ssä.

65 §

Teettämishan kohteena olevan irtaimen omaisuuden myynti

Jos irtaimen omaisuuteen kohdistuva teet-

tämishukka on määrätty täytäntönpantavaksi ja omaisuudella on rahallista arvoa, ympäristönsuojelulautakunnalla ja lääninhallituksella on oikeus toimittaa tällainen omaisuus hyödynnettäväksi tai myydä se teettämisestä aiheutuvien kustannusten kattamiseksi. Mahdollinen ylijäämä on palautettava omistajalle.

11 luku

Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

66 §

Muutoksenhaku

Muutosta kunnan viranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan valittamalla lääninoikeuteen noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Muutosta 17 §:ssä tarkoitettuja kunnallisia jätahuoltomääräyksiä ja 30 §:ssä tarkoitettua taksaa koskeviin päätöksiin haetaan valittamalla lääninoikeuteen noudattaen, mitä kunnallislaissa (953/76) säädetään.

Muutosta 42 §:ssä tarkoitettuun jätelupaan sekä jätelupaa koskeviin 46—48 §:ssä tarkoitettuihin päätöksiin haetaan noudattamalla, mitä ympäristölupamenettelylaissa säädetään.

Lääninhallituksen tai ympäristönsuojelulautakunnan 58 §:n 1 momentin nojalla tekemästä uhkasakon sekä teettämisen-, keskeyttämisen- tai kieltämishan asettamista koskevasta päätöksestä ei saa erikseen valittaa.

67 §

Täytäntöönpano

Tämän lain 21 ja 31 §:n, 43 §:n 2 momentin, 45, 50, 55, 57 ja 58 §:n sekä erityisestä syystä 47 ja 48 §:n nojalla tehtävässä päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

12 luku

Erinäiset säännökset

68 §

Tutkimuslaboratorion määrääminen

Tämän lain tai sen nojalla annettujen sään-

nösten tai määräysten edellyttämä tuotteen tai jätteen ominaisuuksia sekä terveys- ja ympäristövaikutuksia koskeva tutkimus voidaan edellyttää tehtäväksi viranomaisen määräämässä laboratoriossa.

69 §

Jätetiedosto

Valvontaviranomaisten on pidettävä tiedostoa (*jätetiedosto*) niille tämän lain mukaan tehtävistä ilmoituksista ja lupahakemuksista sekä niiden perusteella tehdyistä päätöksistä.

70 §

Salassapitovelvollisuus

Joka tämän lain noudattamista valvoessaan tai muuta tässä laissa tarkoitettua tehtävää suorittaessaan on saanut tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta taikka liiketai ammattisalaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista, ei saa ilman asianomaisen suostumusta sivulliselle ilmaista eikä käyttää yksityiseksi hyödykseen tai toisen hyödyksi näin saamiaan tietoja.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei estä 52 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tietojen ja asiakirjojen antamista valvontaviranomaiselle ja ympäristöministeriölle eikä tietojen antamista syyttäjä-, poliisi- tai tulliviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

71 §

Maksut lupahakemusten ja ilmoitusten käsittelystä

Jätelupaa koskevan hakemuksen käsittelystä perittävästä maksusta säädetään ympäristölupamenettelylaissa. Vastaavasti voidaan periä maksu 8 luvussa tarkoitettujen ilmoituksen käsittelystä ja siihen liittyvästä tarkastuksesta.

72 §

Kustannusten ja maksujen periminen

Kunnan jätemaksu sekä 54 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kustannukset ja 71 §:ssä tarkoitettujen maksut saadaan periä ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin säädetään.

73 §

Tarkemmat säännökset

Asetuksella voidaan säätää:

1) aineen tai esineen luokittelusta jätteeksi ja jätteen luokittelusta ongelmajätteeksi sekä siitä, mitkä toiminnot ovat hyödyntämistä ja käsittelyä;

2) jätteen pakkaamisesta ja merkitsemisestä sekä tietojen antamisesta jätteestä jätehuollon järjestämistä varten;

3) jätehuollon järjestämisessä noudatettavista yleisistä laatuvaatimuksista;

4) vesi- ja ympäristöhallinnon tehtävistä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöönpanemiseksi;

5) poikkeuksia tämän lain soveltamisesta puolustusvoimissa, jos maanpuolustuksen kannalta tärkeät syyt sitä edellyttävät, sekä tämän lain mukaisista valvontaviranomaisista puolustusvoimissa;

6) jäteasiain neuvottelukunnasta;

7) valtion viraston tai laitoksen velvollisuudesta antaa lausuntoja 36—38 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille sekä muista asiantuntijaviraston tai -laitoksen tämän lain mukaisista tehtävistä;

8) 35 §:ssä tarkoitettua jätehuoltotyöstä;

9) jätteen kansainvälisen siirron hyväksymisestä ja toiminnan ilmoittamisesta jätetiedostoon annettujen säännösten soveltamisesta sekä jätetiedostosta;

10) 9 luvussa tarkoitetuista kirjanpidosta ja tarkastuksista annettujen säännösten soveltamisesta; sekä

11) muusta näihin rinnastettavasta tämän lain täytäntöönpanemiseksi tai soveltamiseksi tarpeellisesta seikasta.

74 §

Ympäristöministeriön valtuudet

Ympäristöministeriö voi:

1) vahvistaa luettelon yleisimmistä jätteistä sekä ongelmajätteistä;

2) antaa määräyksiä 7 luvussa tarkoitettun läänin jätesuunnitelman sisällöstä, laatisesta ja suunnitelmaa varten toimitettavista tiedoista sekä toimista, jotka ovat tarpeen jätesuunnitelman vastaisten jätteen siirtojen estämiseksi;

3) määrätä tai hyväksyä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten soveltamiseksi tarvittavat standardit;

4) antaa tarkempia määräyksiä tämän lain

nojalla annettavan asetuksen tai valtioneuvoston päätöksen soveltamisesta taikka myöntää poikkeuksia niistä asetuksessa säädetyissä tai valtioneuvoston päätöksessä määrätyissä tapauksissa;

5) antaa ohjeita tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntönnpanemiseksi ja soveltamiseksi; sekä

6) sopia toiminnan harjoittajien tai viranomaisten taikka näitä edustavien järjestöjen kanssa toimista, joilla edistetään tässä laissa tarkoitettujen tavoitteiden, tehtävien ja velvollisuuksien toteutumista.

13 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

75 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tällä lailla kumotaan 31 päivänä elokuuta 1978 annettu jätehuoltolaki (673/78) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntönnpanon edellyttämiin toimiin.

76 §

Aikaisempien säännösten soveltaminen

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat käsitellään tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti, jollei tämän lain nojalla toisin säädetä tai valtioneuvosto toisin määrää.

Roskaantumiseen ja maaperän saastumiseen, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, sekä kaatopaikkaan ja muuhun jätteen käsittelypaikkaan, jonka toiminta on päättynyt ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Näihin säännöksiin perustuvien velvollisuuksien noudattamiseksi annettavista määräyksistä on kuitenkin soveltuvin osin voimassa, mitä tämän lain 57, 58 ja 66 §:ssä säädetään. Määräys saastuneen maaperän puhdistamiseksi voidaan antaa, jos se olisi ollut annettavissa jätehuoltolain 21 tai 33 §:n nojalla.

Rikokseen sovellettavasta laista säädetään kuitenkin rikoslain voimaanpanemisesta annetun asetuksen 3 §:ssä.

77 §

Siirtymäsäännökset

Tämän lain 49 §:n ja 7 luvun mukaiset velvoitteet on täytettävä viimeistään kahden vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta.

Jätehuoltolain 22 §:n nojalla annetut valtioneuvoston määräykset ja 24 §:n nojalla annettut kunnalliset jätehuoltomääräykset samoin kuin jätteen kansainvälisiä siirtoja koskevat jätehuoltoasetuksen 13 c ja 13 d §:n säännökset sekä kansainvälisesti valvottavista jätteistä annetun ympäristöministeriön päätöksen (29/93) määräykset ovat edelleen voimassa, kunnes tämän lain nojalla toisin säädetään tai määrätään, kunnalliset jätehuoltomääräykset kuitenkin enintään kahden vuoden ajan tämän lain voimaantulosta.

Jätehuoltolain nojalla hyväksytyt jätehuoltosuunnitelmia ja ongelmajätteiden käsittelylupia noudatetaan edelleen kolmen vuoden ajan tämän lain voimaantulosta, tai jos toiminta edellyttää tässä laissa tarkoitettua jätelupaa, siihen asti, kunnes jätelupa on myönnetty. Jos jätehuoltosuunnitelmaan tai ongelmajätteiden käsittelylupaan perustuva toiminta taikka muu ennen tämän lain voimaantuloa harjoitettu toiminta edellyttää tässä laissa tarkoitettua jätelupaa, on lupaa koskeva hakemus tehtävä viimeistään kolmen vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta ja toiminta saatettava tämän lain edellyttämään kuntoon lupapäätöksessä asetettavassa määräajassa, jollei tämän lain nojalla toisin säädetä tai valtioneuvosto toisin määrää.

Jätehuoltosuunnitelmaa tai ongelmajätteiden käsittelylupaa voidaan hakemuksesta tai viranomaisen aloitteesta muuttaa noudattaen soveltuvin osin tämän lain 46 ja 47 §:n säännöksiä. Toimivalta jätehuoltosuunnitelmaa koskevassa asiassa kuuluu lääninhallitukselle, jos se on hyväksynyt asianomaisen suunnitelman, ja muussa tapauksessa ympäristönsuojelulautakunnalle. Toimivalta ongelmajätteiden käsittelylupaa koskevassa asiassa kuuluu lääninhallitukselle.

Jätettä saa luovuttaa tämän lain 15 §:n 1 momentin estämättä myös tämän pykälän 3 tai 4 momentin nojalla voimassa olevan jätehuoltolain nojalla hyväksytyt jätehuoltosuunnitel-

man tai ongelmajätteiden käsittelyluvan saaneeseen paikkaan taikka jätehuoltolaissa tarkoitettuun yleiseen jätteiden käsittelypaikkaan, jolle tätä ole erikseen kielletty. Vastaavasti

huolehtimisvelvollisuus jätehuollon järjestämisestä siirtyy tällöin edellä mainitulle vastaanottajalle.

2.

Laki

ympäristölupamenettelylain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 19 päivänä huhtikuuta 1991 annetun ympäristölupamenettelylain (735/91) 4 §:n 2 momentti sekä

muutetaan 1 §, 2 §:n 2 momentti ja 3 § seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on eräiden ympäristönsuojelua koskevien lupien ja ilmoitusten käsittelyn yhtenäistäminen, valvonnan tehostaminen ja lupamenettelyn jouduttaminen. Lain tarkoituksena on myös kehittää yhtenäistä ympäristövaikutusten arviointia lupien ja ilmoitusten käsittelyssä.

2 §

Ympäristölupa

Ympäristölupaan on sisällytettävä eräistä naapurussuhteista annetun lain 18 §:ssä tarkoitettu sijoitusratkaisu, terveydenhoitolain 26 §:ssä tarkoitettu sijoituspaikan hyväksymistä koskeva ratkaisu, ilmansuojelulain 4 luvussa tarkoitettu ilmansuojeluilmoituksen tarkastamista koskeva ratkaisu ja jätelain 8 luvussa tarkoitettu jätelupa sen mukaan kuin maini-

tuissa laeissa säädetään tai niiden nojalla säädetään tai määrätään.

3 §

Luvan tarve

Velvollisuudesta hakea ympäristölupa laitosta, toimintaa tai muuta hanketta, jäljempänä *laitos*, varten on voimassa, mitä 2 §:n 2 momentissa mainituissa laeissa säädetään tai niiden nojalla säädetään tai määrätään velvollisuudesta hakea lupa tai tehdä ilmoitus.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Jos ympäristölupaan, joka annetaan tämän lain tultua voimaan, sisältyy vain jätelain 77 §:n 4 momentin mukainen jätehuoltosuunnitelman hyväksymispäätös, toiminta saadaan aloittaa tai sitä jatkaa odottamatta lupapäätöksen antamista.

Helsingissä 14 päivänä toukokuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri Pirjo Rusanen

2.

Laki

ympäristölupamenettelylain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 19 päivänä huhtikuuta 1991 annetun ympäristölupamenettelylain (735/91) 4 §:n 2 momentti sekä
muutetaan 1 §, 2 §:n 2 momentti ja 3 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on eräiden ympäristönsuojelua koskevien lupien, ilmoitusten ja suunnitelmien käsittelyn yhtenäistäminen, valvonnan tehostaminen ja lupamenettelyn jouduttaminen. Lain tarkoituksena on myös kehittää yhtenäistä ympäristövaikutusten arviointia lupien, ilmoitusten ja suunnitelmien käsittelyssä.

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on eräiden ympäristönsuojelua koskevien lupien ja ilmoitusten käsittelyn yhtenäistäminen, valvonnan tehostaminen ja lupamenettelyn jouduttaminen. Lain tarkoituksena on myös kehittää yhtenäistä ympäristövaikutusten arviointia lupien ja ilmoitusten käsittelyssä.

2 §

Ympäristölupa

Ympäristölupaan on sisällytettävä eräistä naapurussuhteista annetun lain 18 §:ssä tarkoitettu sijoitusratkaisu, terveydenhoitolain 26 §:ssä tarkoitettu sijoituspaikan hyväksymistä koskeva ratkaisu, ilmansuojelulain 4 luvussa tarkoitettu ilmansuojeluilmoituksen tarkastamista koskeva ratkaisu sekä jätehuoltolain 3 luvussa tarkoitettu jätehuoltosuunnitelman hyväksymistä koskeva ratkaisu ja ongelmajätteiden käsittelylupa sen mukaan kuin mainituissa laeissa säädetään tai niiden nojalla säädetään tai määrätään.

Ympäristölupaan on sisällytettävä eräistä naapurussuhteista annetun lain 18 §:ssä tarkoitettu sijoitusratkaisu, terveydenhoitolain 26 §:ssä tarkoitettu sijoituspaikan hyväksymistä koskeva ratkaisu, ilmansuojelulain 4 luvussa tarkoitettu ilmansuojeluilmoituksen tarkastamista koskeva ratkaisu ja jätelain 8 luvussa tarkoitettu jätelupa sen mukaan kuin mainituissa laeissa säädetään tai niiden nojalla säädetään tai määrätään.

3 §

Luvan tarve

Velvollisuudesta hakea ympäristölupa laitosta, toimintaa tai muuta hanketta, jäljempänä *laitos*, varten on voimassa, mitä 2 §:n 2 momentissa mainituissa laeissa säädetään tai niiden nojalla säädetään tai määrätään velvollisuudesta hakea lupa, tehdä ilmoitus tai esittää suunnitelma viranomaisen hyväksyttäväksi.

3 §

Luvan tarve

Velvollisuudesta hakea ympäristölupa laitosta, toimintaa tai muuta hanketta, jäljempänä *laitos*, varten on voimassa, mitä 2 §:n 2 momentissa mainituissa laeissa säädetään tai niiden nojalla säädetään tai määrätään velvollisuudesta hakea lupa tai tehdä ilmoitus.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Toiminnan aloittaminen tai muuttaminen

Jos ympäristölupaan sisältyy ainoastaan jätehuoltosuunnitelman hyväksymispäätös, jätettä tuottava toiminta tai jätteen käsittely saadaan aloittaa tai sitä jatkaa odottamatta lupapäätöksen antamista.

(2 mom. kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettynä ajankohtana.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Jos ympäristölupaan, joka annetaan tämän lain tultua voimaan, sisältyy vain jätelain 77 §:n 4 momentin mukainen jätehuoltosuunnitelman hyväksymispäätös, toiminta saadaan aloittaa tai sitä jatkaa odottamatta lupapäätöksen antamista.

EUROOPAN YHTEISÖJEN JÄTTEITÄ KOSKEVAT KESKEISET DIREKTIIVIT JA MUUT ASIAKIRJAT

Vuodelta 1975 oleva *jätteistä annettu neuvoston direktiivi (75/422/ETY)*, jäljempänä jätedirektiivi, on vuonna 1991 uudistettu vastaamaan ajan vaatimuksia. Uudistetussa direktiivissä (91/156/ETY) määritellään jätehuollon keskeiset käsitteet. Jäsenmailta edellytetään toimia jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi sekä jätteiden hyödyntämisen edistämiseksi ja jätteiden lopullisen käsittelyn järjestämiseksi siten, ettei aiheuteta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Jätteiden hyödyntämisessä ja muussa jätehuollossa edellytetään käytettävän parasta taloudellisesti käyttökelpoista teknologiaa.

Jäsenmaiden on luotava kattava jätteiden käsittelylaitosten verkosto, jolla varmistetaan yhteisön ja kunkin jäsenmaan omavaraisuus jätteiden käsittelyssä. Tavoitteiden saavuttamiseksi ja järkipärisen jätehuollon järjestämiseksi on laadittava jätehuoltosuunnitelmia. Jätteet on käsiteltävä yhdessä lähimmistä asianmukaisista vaatimuksista täyttävässä käsittelypaikassa ja jätehuoltosuunnitelmien vastaiset jätteiden siirrot on voitava estää. Jätteiden käsittelyyn ja hyödyntämiseen tarvitaan pääsääntöisesti lupa. Jätteiden keräystä ja kuljetusta harjoittavat yritykset on vähintään rekisteröitävä. Jätehuollon kustannuksista vastaa aiheuttamisperiaatteen mukaisesti jätteen haltija, aikaisempi haltija tai käytöstä poistetun tuotteen valmistaja. Direktiivissä ovat myös säännökset yritysten jätteitä koskevasta kirjanpito- ja raportointivelvollisuudesta sekä viranomaisten tarkastuksista ja velvollisuudesta tiedottaa komissiolle. Direktiivin sopeuttamiseksi tieteelliseen ja tekniseen kehitykseen perustetaan komitea. Direktiivin edellyttämät toimet oli toteutettava viimeistään 1 päivänä huhtikuuta 1993.

Myrkyllisistä ja vaarallisista jätteistä annettu neuvoston direktiivi (78/319/ETY) on vuonna 1991 korvattu *vaarallisista jätteistä annetulla neuvoston direktiivillä (91/689/ETY)*, joka täydentää jätedirektiivin säännöksiä vaarallisia jätteitä koskevilta osin.

Vaarallisten jätteiden rajan yli tapahtuvien

siirtojen valvonnasta ja tarkastamisesta Euroopan yhteisössä annetun neuvoston direktiivin (84/631/ETY) mukaan jäsenvaltioiden on valvottava ja tarkkailtava sekä yhdestä EY-maasta toiseen EY-maahan tapahtuvia että EY:n alueelle tuotavien ja EY:n alueelta vietävien vaarallisten jätteiden siirtoja. Direktiivin mukaan jätteen haltija on velvollinen ilmoittamaan jätteen viennistä tuonti- ja kauttakulku- maiden toimivaltaiselle viranomaiselle. Kuljetusilmoituksen jäljennösten on seurattava jokaista jätteen siirtoa. Rajojen yli tapahtuvaa kuljetusta ei saa aloittaa, ennen kuin jäsenmaan toimivaltainen viranomainen on kuitannut vastaanottaneensa ilmoituksen. Muulta kuin jäsenmaalta on saatava viranomaisen suostumus tuontiin.

Sisämarkkina-alueen muodostamisesta, vaarallisten jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskevan Baselin yleissopimuksen ja hyödynnettävien jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen valvontaa koskevan OECD:n päätöksen voimaan saattamisesta sekä edellä tarkoitetun direktiivin toimeenpanossa todetuista vaikeuksista johtuen jätteiden siirtojen valvontaa koskevaa lainsäädäntöä on keväällä 1993 uudistettu perusteellisesti. *EY:ssä, EY:hyn ja EY:stä tapahtuvien jätteiden siirtojen valvonnasta ja tarkastamisesta annetun neuvoston asetuksen (93/259/ETY) mukaan jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen valvonta on ulotettu eräin poikkeuksin kaikkiin jätteisiin. Jätteiden siirroissa EY:ssä, EY:stä, EY:hyn tai EY:n kautta on jonkin verran toisistaan poikkeavat valvonta- ja hyväksymismenettelyt. Kuitenkin kaikissa näissä tapauksissa on jätteiden toimittamisesta niiden syntypaikalta muualle käsiteltäväksi tai hyödynnettäväksi ilmoitettava toimivaltaisille viranomaisille. Ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan koske OECD:n päätöksen tarkoittamia niin sanotun vihreän luettelon jätteitä. Kuitenkin näidenkin jätteiden siirtoihin sovelletaan kevennettyä siirtoasiakirjamenettelyä.*

EY:n alueelle ulottuvissa jätteiden siirroissa

toimivaltaiset viranomaiset voivat kieltää ehdotetun jätteiden siirron yleisesti tai erityistapauksessa paitsi ympäristönsuojeluyistä myös toteuttaakseen EY:ssä omaksutun läheisyysperiaatteen, omavaraisuusperiaatteen ja hyödynämisperiaatteen sekä EY:ssä että kansallisesti. Jätteiden siirtojen on oltava jätteistä ja vaarallisista jätteistä annetuissa direktiiveissä edellytettyjen jätehuoltosuunnitelmien mukaisia. Jätteiden siirtämiseen saa ryhtyä vasta sen jälkeen, kun jätteen vastaanottajaa valvovalta viranomaiselta on saatu hyväksyminen. Hyödynnettäviksi toimitettavien jätteiden siirtoja koskee tarkkaan määritellyissä tapauksissa kevennetty hyväksymismenettely.

Loppukäsittelyyn tarkoitettujen jätteiden vienti EY:stä muihin kuin Baselin yleissopimuksen kuuluviin EFTA-maihin on kielletty. Samoin kielletään kaikkien jätteiden vienti ilman tuontimaan toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntää. Hyödynnettävien jätteiden vienti kielletään muihin kuin OECD:n päätöksen hyväksyneisiin maihin, Baselin yleissopimuksen osapuolena oleviin maihin ja maihin, joiden kanssa EY:llä tai kyseisellä jäsenmaalla on Baselin sopimuksen mukainen alueellinen tai keskinäinen erityisjärjestely tai -sopimus.

Loppukäsittelyyn tarkoitettujen jätteiden tuonti EY:hyn on kielletty muista kuin Baselin sopimuksen osapuolena olevista valtioista tai valtioista, joiden kanssa EY:llä tai asianomaisella jäsenvaltiolla on edellä mainitun sopimuksen mukainen erityisjärjestely. Hyödynnettäviä jätteitä voi lisäksi tuoda OECD:n päätöksen hyväksyneistä maista. Muutoinkin kaikkien jätteiden tuonti on kielletty, kunnes tuontiin on saatu hyväksyntä.

Ehdotus jätteistä aiheutuvan vahingon korvausvastuuta koskevaksi neuvoston direktiiviksi (COM(91) 219 final — SYN217) koskee ammattimaisessa toiminnassa syntyneen jätteestä ympäristölle aiheutuneen vahingon tai haitan korvausvastuuta. Korvausvastuu perustuisi tuottamuksesta riippumattomaan niin sanottuun ankaraan vastuuseen.

Yhdyskuntajätteiden olemassa olevien ja uusien polttolaitosten aiheuttaman ilman pilaantumisen ehkäisemisestä annetuilla neuvoston direktiiveillä (89/369/ETY ja 89/429/ETY) pyritään ehkäisemään yhdyskuntajätteiden poltosta aiheutuvaa ilman pilaantumista. Jäsenmaat voivat tarvittaessa asettaa direktiiveissä edellytetyjä tiukempiakin vaatimuksia ympäristön suojelemiseksi.

Kaatopaikkoja koskevan ehdotetun neuvoston direktiivin (COM(91)102 SYN 335) tarkoituksena on yhtenäistää kaatopaikkoja koskevia teknisiä ja ympäristönsuojellisia vaatimuksia, suojella maaperää ja pohjavesiä, estää saastuneiden alueiden syntymistä, välttää valvontonta jätteiden sijoittamista sekä ottaa jätteiden käsittelyssä huomioon kaikki käsittelystä aiheutuvat kustannukset.

Direktiiviä sovellettaisiin jätedirektiivissä tarkoitettuihin jätteisiin. Jätteet luokiteltaisiin lisäksi pääryhmiin syntypaikan ja ominaisuuksien perusteella. Kaatopaikat luokiteltaisiin kolmeen luokkaan. Direktiivissä määriteltäisiin, mitä jätteitä kaatopaikoille ei saisi sijoittaa, asetettaisiin kaikille kaatopaikaluokille yleiset laatuvaatimukset, säädettäisiin jätteiden kaatopaikoille hyväksymisen edellytyksistä ja menettelytavoista sekä tarkkailu- ja valvontamenettelyistä kaatopaikkojen käyttö- ja jälkihoitovaiheessa.

Kaatopaikan pitämiseen tarvittaisiin jätteitä koskevassa direktiivissä tarkoitettu lupa, jonka saamisen edellytyksenä olisi muun muassa kaikkien edellä mainittujen laatuvaatimusten täyttäminen. Kaatopaikan olisi myös oltava jätteitä koskevassa direktiivissä tarkoitettua jätesuunnitelman mukainen.

Jäte voitaisiin direktiiviehdotuksen mukaan hyväksyä kaatopaikalle vain, jos jätteen haltija pystyy osoittamaan, että kyseinen jäte voidaan sijoittaa kyseiselle kaatopaikalle. Kaatopaikan käyttäminen, käytöstä poistaminen ja käytön jälkeinen vaihe edellyttäisivät kaatopaikan pitäjältä yksityiskohtaisia tarkkailutoimia. Tarkkailuun oikeutetut laboratoriot olisi ilmoitettava komissiolle. Kaatopaikan käytöstä poistaminen vaatisi viranomaisen hyväksynnän ja paikanpäällä tehtävän tarkastuksen.

Kaatopaikan pitäjä olisi vastuussa suljetusta kaatopaikasta, sen hoidosta ja tarkkailusta 10 vuoden ajan tai kunnes viranomainen tästä vapauttaisi. Kaatopaikan suotovedet ja pohjavedet olisi analysoitava ja selvitettävä 30 vuoden ajan sulkemisen jälkeen. Kaatopaikan pitäjällä olisi siviilioikeudellinen vastuu kaatopaikan jätteistä ympäristölle aiheutuvasta vahingosta ja haitasta.

Direktiivin säännökset koskisivat myös olemassa olevia kaatopaikkoja siten, että ne tulisi kunnostaa määräajassa uusilta kaatopaikoilta edellytettyjen määräysten mukaisiksi. Sellaiset olemassa olevat kaatopaikat, joille ei olisi viiden vuoden kuluessa direktiivin voimaantu-

losta myönnetty kaatopaikkalupaa, olisi suljettava.

Direktiiviehdotuksen mukaan kaatopaikan kaikki perustamis-, käyttö- ja jälkihoitokustannukset olisi katettava jätteiden haltijoilta perittävien jätteenkäsittelymaksuin. Lisäksi jäsenvaltioiden olisi perustettava erityinen kaatopaikkojen jälkihoitorahasto, josta voitaisiin kattaa suljettujen kaatopaikkojen jälkihoitokustannuksia ja jätteenkäsittelystä aiheutuvien vahinkojen ehkäisemis- ja korjaamiskustannuksia, jos ne eivät olisi muulla tavoin korvattavissa. Rahastosta ei kuitenkaan katettaisi kustannuksia, jotka voitaisiin veloittaa kaatopaikan pitäjältä niin kauan kuin tämä on vastuussa. Varat rahastoon koottaisiin kaatopaikkojen pitäjiltä.

Kaatopaikan pitäjän olisi otettava myös vakuutus tai hankittava vastaavat vakuudet kattamaan kaatopaikan sulkemis- ja jälkihoitotoimista aiheutuvat kustannukset siihen asti, kunnes vastuuaika on päättynyt.

Vaarallisten jätteiden polttoa koskevan ehdotetun neuvoston direktiivin (COM (92) 9 final — SYN 406) mukaan direktiivin tarkoituksena olisi vaarallisten jätteiden poltosta aiheutuvan ilman, maaperän ja veden saastumisen ehkäiseminen sekä ihmisen terveyden suojeleminen. Direktiivi koskisi eräin poikkeuksin vaarallisista jätteistä annetussa direktiivissä tarkoitettuja jätteitä. Se koskisi paitsi varsinaisia ongelmajätelaitoksia myös teollisuuslaitoksia, joissa poltetaan vaarallisia jätteitä. Direktiivissä asetettaisiin tiukat päästörajat suurelle joukolle haitallisia aineita. Samoin määriteltäisiin yksityiskohtaisesti muun muassa laitoksen teknikkäa ja toimintaa koskevat vaatimukset sekä tarkkailu- ja raportointivelvollisuudet.

Jäteöljyhuollosta annetulla neuvoston direktiivillä (75/439/ETY, muutos 87/101/ETY) halutaan varmistaa jäteöljyjen turvallinen kerääminen ja käsittely sekä mahdollisuuksien mukaan jäteöljyjen uudistaminen tai muu hyödyntäminen. Jäsenmaat voivat ryhtyä direktiivissä edellytettyä tiukempiinkin toimiin ympäristön suojelemiseksi, esimerkiksi kieltämällä jäteöljyjen polton.

Jäsenmaiden on huolehdittava siitä, että on yrityksiä, jotka huolehtivat jäteöljyn keräämisestä ja käsittelystä, mahdollisesti tietyllä määritellyllä alueella. Jäteöljyä keräävien yritysten tulee olla vähintään rekisteröityjä. Jäteöljyn käsittely on luvanvaraista toimintaa. Jäteöljyn uudistamisessa tulee ottaa huomioon syntyvän jätteen käsittely ja uudistetun öljyn laatu.

Jäteöljyn poltolle yli 3 MW:n laitoksissa asetetaan päästörajat. Jäteöljyn polton jätteet on käsiteltävä asianmukaisesti. Poltettava jäteöljy ei saa sisältää vaarallista jätettä eikä PCB:tä yli 50 ppm. Lisäksi direktiivissä on määräyksiä kirjanpitovelvollisuudesta, tarkastuksista, taloudellisesta tuesta, jäteöljymaksusta ja komissiolle tehtävistä raporteista.

Polykloorattujen bifenyyliden ja polykloorattujen terfenyyliden käsittelystä annettu neuvoston direktiivi (76/403/ETY) on ehdotettu korvattavaksi samannimisellä uudella direktiivillä (COM (91) 373 final-SYN 161). Uusi vaativa direktiivi olisi jäteditiivissä tarkoitettu erityisdirektiivi.

Nestemäisten ravintoainesten pakkauksista annettu neuvoston direktiivi (85/339/ETY) on soveltamisalaltaan suppea ja ohjaukseltaan avoin. Direktiivissä tähdennetään vapaaehtoisia toimia sekä tiedotusta ja asennemuokkauksia, joskaan siinä ei kielletä lainsäädännöllisiä toimia direktiivin tavoitteiden saavuttamiseksi. Direktiivi on tarkoitettu korvata pakkauksia ja pakkausjätteitä koskevalla uudella direktiivillä, joka koskisi kaikenlaisia myynti-, ryhmä- ja kuljetuspakkauksia niiden käyttökohteesta ja materiaalista riippumatta.

Pakkauksia ja pakkausjätteitä koskevan ehdotetun neuvoston direktiivin (COM (92) 278 final — SYN 436) mukaan kuluttajalla olisi keskeinen asema pakkausten ja pakkausjätteiden huollon järjestämisessä. Yritysten olisi oltava nykyistä paremmin tietoisia syntyneistä jätteistä ja hyväksyttävä vastuu näistä jätteistä. Direktiiviehdotuksen mukaan sen toteuttamisessa tarvitaan eri osapuolten jaetun vastuun periaatteen mukaista tiivistä yhteistyötä.

Pakkauksijätteen hyödyntämiselle asetettaisiin määrälliset tavoitteet. Niiden mukaan pakkausjätteestä tulisi hyödyntää 90 prosenttia 10 vuoden kuluessa siitä, kun direktiivi on tullut saattaa voimaan kansallisessa lainsäädännössä. Saman ajanjakson kuluessa 60 prosenttia pakkausjätteen kustakin materiaalilajista tulisi kierrättää. Lopulliseen sijoitukseen saisi päätyä ainoastaan kerätyn ja lajitellun pakkausjätteen jäämät, joiden määrä saisi kyseisen ajanjakson lopussa olla korkeintaan 10 prosenttia pakkausjätteen määrästä.

Viiden vuoden kuluessa siitä, kun direktiivi on tullut saattaa voimaan kansallisessa lainsäädännössä, jäsenmaiden olisi varmistettava, että kaikille pakkauksille ja/tai pakkausjätteille on järjestetty palautusjärjestelmät ja että kerätyt

pakkaukset ja/tai pakkausjätteet käytetään uudelleen tai hyödynnetään tehokkaasti. Järjestelmien tulisi kattaa myös maahan tuodut tuotteet siten, ettei tuontia syrjitä, aseteta kaupan esteitä eikä aiheuteta kilpailun esteitä.

Uudelleenkäytön ja hyödyntämisen helpottamiseksi kaikissa pakkauksissa tulisi olla asiaankuuluvat merkinnät viiden vuoden kuluessa siitä, kun direktiivi on saatettava voimaan kansallisessa lainsäädännössä. Merkintöjen käyttö pakkauksessa tarkoittaisi sitä, että kyseisen pakkauksen palautus- ja uudelleenkäyttö- tai hyödyntämisjärjestelmä on asianmukaisesti järjestetty.

Myrkyllisten metallien ja muiden haitallisten aineiden käyttö pakkausten valmistusmateriaaleina tulisi minimoida. Viiden vuoden kuluessa siitä, kun direktiivi oli saatettava voimaan kansallisessa lainsäädännössä, lyijyn, kadmiumin, elohopean ja kuudenarvoisen kromin kokonaismäärä pakkauksessa tai sen osissa ei saisi ylittää 100 ppm.

Tiettyjä vaarallisia aineita sisältävistä paristoista ja akuista annettu neuvoston direktiivi (91/157/ETY) on jätedirektiivissä tarkoitettu tiettyjä jätelajeja koskeva erityisdirektiivi. Direktiivi koskee eräitä sellaisia elohopeaa, kadmiumia ja lyijyä sisältäviä paristoja ja akkuja, jotka tulevat markkinoille 18 päivänä syyskuuta 1992 jälkeen. Direktiivillä pyritään yhtenäistämään EY-maiden lainsäädäntöä näiden paristojen ja akkujen keräämisessä, hyödyntämisessä ja muussa jätehuollossa. Keräämistä voidaan tehostaa panttijärjestelmällä tai muilla taloudellisilla ohjauksineilla. Direktiivissä edellytetään kuluttajavalistuksen järjestämistä ja suunnitelman laatimista paristojen ja akkujen erilliskeräämisen ja -käsittelyn järjestämiseksi sekä paristojen ja akkujen raskasmetallipitoisuuksien alentamiseksi. Direktiivillä kielletään eräiden alkaliparistojen markkinointi 1 päivästä tammikuuta 1993 lukien.

Pääsääntöisesti edellytetään, että paristot ja akut 1 päivästä tammikuuta 1994 asennetaan laitteisiin siten, että ne voidaan helposti irroittaa laitteesta käytön jälkeen. Eräät paristot ja akut on varustettava myöhemmin tarkemmin määriteltävällä merkinnällä. Direktiivin toimeenpanon edellyttämiin toimiin on ollut ryhtyvä 18 päivään syyskuuta 1992.

Ympäristön, erityisesti maaperän, suojelusta käytettävissä puhdistamolietettä maanviljelyksessä annettu neuvoston direktiivin (86/278/ETY) tavoitteena on säädellä puhdistamolietteen

käyttöä maataloudessa siten, että lietteen haitalliset vaikutukset maaperään, kasvillisuuteen, eläimiin ja ihmisiin voidaan estää samalla kun edistetään puhdistamolietteiden asianmukaista käyttöä. Direktiiviä on ehdotettu täydennettäväksi (COM(88) 624 final). Täydennykset koskisivat direktiivin liitteitä maaperän ja maataloudessa käytettävän lietteen sekä viljelymaahan vuotuisesti lisättävien raskasmetallipitoisuuksien raja-arvoja (kromi). Direktiivissä on määrätty raja-arvot eräiden raskasmetallien (Cd, Cu, Ni, Pb, Zn, Hg) esiintymiselle maaperässä siten, että lietteen käytöllä ei saa näitä raja-arvoja ylittää. Samoin on määrätty suurimmat sallittavat lietteen vuotuiset levitysmäärät ja määrätty, etteivät puhdistamolietteen eräiden raskasmetallien pitoisuudet saa ylittää direktiivissä määrättyjä raja-arvoja. Direktiivin mukaan liete on pääsääntöisesti esikäsitteltävä ennen käyttöä maataloudessa ja käytön jälkeen on kuluttava tietty aika ennenkuin lietteellä käsitelty alue voidaan ottaa laidunkäyttöön tai siltä korjata vihantarehua taikka tiettyjä välittömässä kosketuksessa maahan olevia, tuoreena syötäviä viljelykasveja. Lietteen käyttöä hedelmä- ja vihanneskasvien viljelyksessä ei sallita kasvukauden aikana, lukuunottamatta käyttöä hedelmäpuiden viljelyksessä. Jäsenmailla on kuitenkin oikeus antaa myös direktiiviä tiukempia määräyksiä.

Titaanidioksiditeollisuuden jätteistä annettu neuvoston direktiivi (78/176/ETY), useita muutoksia) koskee kaikkia toimialalla syntyviä päästöjä ja jätteitä (maa, vesi, ilma). Direktiivissä kielletään tiettyjen jätteiden sijoittaminen vesistöön ja edellytetään muun muassa toimia jätteiden ja jätevesien määrän vähentämiseksi. Lisäksi direktiivin tarkoituksena on edistää jätteiden hyötykäyttöä, raaka-aineiden erottamista ja jalostamista. Jätteiden sijoittaminen vaatii luvan ja edellyttää jätteiden aiheuttamien ympäristövaikutusten arviointia.

Jätepaperin käyttöä koskevan neuvoston suosituksen (81/972/ETY) tarkoituksena on edistää jätepaperin ja -pahvin hyödyntämistä ja käyttöä raaka-aineen korvaamiseksi silloin, kun se on teknisesti ja taloudellisesti mahdollista.

Eläinlääkintäsäännöistä eläinjätteen hävittämisessä, käsittelyssä ja markkinoille saattamisessa sekä taudinaiheuttajien ehkäisemisestä eläin- ja kalaperäisissä rehussa sekä direktiivin 90/425/ETY muuttamisesta annetussa neuvoston direktiivissä (90/667/ETY) määritellään eläin-

tauteja ja ihmisten terveyden suojaamista koskevat ehdot eläinjätteiden käsittelylle ja eläimistä saatavien rehuraaka-aineiden tuottamiselle. Lisäksi direktiivissä asetetaan vaatimukset eläinjätteiden myyntinasettamiselle. Direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät kansalliset säännökset, jotka koskevat tiettyjen eläintautien vastustamista, ruokajätteen käyttöä ja rehuseosten valmistusta.

Eläinjätteellä tarkoitetaan eläinten ruhoja ja niiden osia, kaloja ja muita eläimistä saatavia tuotteita, joita ei ole tarkoitettu ihmisravinnoksi. Eläinten eritteet, kuten ulosteet ja virtsa sekä ruokajätteet eivät sisälly eläinjätteen määritelmään.

Eläinjätteet jaetaan suuririskiseen eläinjätteeseen ja vähäriskiseen eläinjätteeseen. Suuririskisellä eläinjätteellä tarkoitetaan muun muassa tilalla kuolleita tuotantoeläimiä mukaanlukien sikiöt, teurastamossa tarttuvan taudin vuoksi hylättyjä eläimiä ja niiden osia, sellaisia eläimistä saatavia elintarvikkeita, jotka pilaantumisen vuoksi voivat olla vaaraksi eläinten tai ihmisten terveydelle sekä jäämien vuoksi hylätyjä eläimistä saatavia elintarvikkeita.

Kaikkien eläinjätteitä käsittelevien laitosten tulee olla viranomaisten hyväksymiä ja niistä on pidettävä luetteloa. Eläinjätteitä käsittelevät laitokset jaetaan seuraavasti: suuririskisen

eläinjätteen käsittelylaitokset, vähäriskisen eläinjätteen käsittelylaitokset, lemmikkieläinrehua valmistavat laitokset sekä teknisiä tai farmaseuttisia tuotteita valmistavat laitokset. Kahta ensinmainittua laitostyyppiä on valvottava säännöllisesti näytteitä ottamalla.

Lisäksi direktiivissä asetetaan ehdot eläinjätteiden keräämiselle ja kuljetukselle, käsittelylaitosten rakenteille ja toiminnalle sekä valmiin tuotteen hygieeniselle laadulle.

Yhteisön toimenpiteistä klassisen sikaruton torjumiseksi annetun neuvoston direktiivin (80/217/ETY) 15 artiklassa säädetään lihaa sisältävien ruokajätteiden käytöstä sikojen rehuksi. Ruokajätteiden käyttö sikojen rehuksi edellyttää lupaa ja luvan myöntämisen ehtona on, että tilalla on viranomaisten hyväksymä kuumennuslaitteisto. Kuumennettua ruokajätettä voidaan käyttää ainostaan lihasioille. Tietyissä tapauksissa, joissa kuumennus tapahtuu keskitetysti virallisen valvonnan alaisessa laitoksessa, käyttö voidaan hyväksyä myös muuntotyypisille sioille. Pieni sikala voi käyttää omia ruokajätteitä sikojen rehuna ilman viranomaisen lupaa, mutta tässäkin tapauksessa ruokajäte on kuumennettava riittävästi ennen käyttöä. Direktiivissä (92/66/ETY) annetaan vastaavia säännöksiä ruokajätteiden syöttämisestä siipikarjalle.

RUOTSIN, NORJAN, TANSKAN, SAKSAN JA ITÄVALLAN JÄTEHUOLTO- POLITIikkaa JA -LAINSÄÄDÄNTÖÄ KOSKEVAT KATSAUKSET

Ruotsi

Ruotsin valtiopäivät hyväksyivät vuonna 1990 jätehuoltoliittisen ohjelman. Ohjelman pääperiaatteita ovat pyrkimys vähentää jätteen määrää kulutuksessa ja tuotannossa sekä kierrättää tai muutoin hyödyntää muodostuvat jätteet. Terveydelle tai ympäristölle vaarallisten jätteiden syntyminen pyritään ohjelman mukaan minimoimaan. Kunnan jätehuoltovastuu täsmennetään ohjelmassa koskemaan kaikkea kunnan alueella syntyvää puhtaanapitolain nojalla säänneltyä jätettä. Tuottajan vastuu laajennetaan koskemaan periaatteessa tuotteen koko elinkaarta.

Jätehuoltolainsäädännön perustan muodostaa puhtaanapitolaki (596/79). Sen muuttamisesta uuden jätehuoltoliittisen ohjelman periaatteiden mukaiseksi annettu laki (235/90) ja asetus (984/90) tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991. Yritysten jäte- ja ongelmajätehuoltoa sääntelevät lähinnä ympäristönsuojelulaki (387/69) sekä laki kemiallisista tuotteista (835/85), jonka nojalla annettulla asetuksella on määritelty ympäristölle vaaralliset jätteet ja säännelty niiden vienti ulkomaille.

Jätehuollon järjestämisestä kunnan alueella vastaa puhtaanapitolain mukaan kunta. Kunta vastaa muodostuneen talousjätteen ja ympäristölle vaarallisen jätteen kuljetuksesta ja käsittelystä. Kunnanvaltuuston päätöksellä kunta voi ottaa vastatakseen muunkin kuin talousjätteen kuljetuksen ja käsittelyn. Haja-asutusalueella kunta voi harkintansa perusteella antaa kiinteistön haltijan itse huolehtia jätehuollosta.

Ympäristölle vaarallisia jätteitä, joita syntyy noin 500 000 tonnia vuodessa, käsittelevät Suomen Ekokem Oy Ab:tä vastaava SAKAB ja eräät muut luvan nojalla toimivat käsittelylaitokset. Ympäristölle vaarallista jätettä saa kuljettaa vain kunta, kunnallinen laitos tai yritys, jolla on lääninhallituksen myöntämä vaarallisen jätteen kuljetuslupa. Ympäristölle vaarallisia jätteitä voi viedä luvanvaraisesti käsiteltäväksi ulkomaille, mikäli käsittely on yhtä kor-

keatasoista kuin Ruotsissa. Keväällä 1992 valmistuneessa komiteanmietinnössä (SOU 1992:45) ehdotetaan jätteen tuottajan vastuun lisäämistä. Ruotsi on ratifioinut Baselin yleis-sopimuksen, jota sovelletaan jätteen kansainvälisiin siirtoihin sekä pannut toimeen hyödynnettävien jätteen kansainvälisten siirtojen valvontaa koskevan OECD:n neuvoston päätöksen. Asiaa koskeva asetus (918/92) tuli voimaan 1 päivänä elokuuta 1992.

Kunnallisten jätehuoltosuunnitelmien laatimisvelvollisuus tuli voimaan Ruotsissa 1 päivänä tammikuuta 1991. Kaikissa kunnissa tulee olla myös puhtaanapitojärjestys, joka sisältää jätehuoltoa ja jätehuoltosuunnitelmaa koskevat kunnalliset määräykset. Suunnitelman, jonka hyväksyy kunnanvaltuusto, tulee sisältää tiedot kaikesta kunnan alueella muodostuvasta jätteestä sekä kunnan toimet jätteen määrän ja vaarallisuuden vähentämiseksi. Jätehuoltosuunnitelma on mahdollista tehdä alueellisenä.

Puhtaanapitolain nojalla kunta määrää jätehuoltomaksun, joka voi sisältää kuljetus- ja käsittelymaksun. Maksu suoritetaan joko kunnalle tai muulle jätehuollon järjestäjälle. Ruotsissa kunnat kuljettavat omana toimintanaan talous- ja siihen verrattavasta jätteestä noin puolet ja kunnan lukuun toimivat urakoitsijat toisen puolen. Maksulla voidaan kattaa investointi- ja käyttökustannusten lisäksi myös suunnittelukustannukset. Jätehuoltomaksu voidaan periä eri suuruisena eri jätteiltä siten, että edistetään niiden hyödyntämistä ja ympäristönsuojelua. Ruotsissa valmistellaan myös valtion jätemaksun käyttöönottamista.

Ympäristölle vaarallisen toiminnan harjoittaminen edellyttää ympäristönsuojelulain mukaisen luvan hakemista tai ilmoituksen tekemistä ennen toiminnan aloittamista. Luvan myöntää erityinen lupalautakunta, aluehallinnon viranomainen tai paikallinen viranomainen.

Puhtaanapitolain nojalla jätehuoltoa valvoo kunnassa ympäristö- ja terveyslautakunta ja läänissä lääninhallitus. Ylin valvonta on valtion luonnonhoitovirastolla.

Jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämistä koskevat säännökset sisältyvät lähinnä puhtaanapitolakiin ja kemiallisista tuotteista annettuun lakiin. Puhtaanapitolain mukaisessa jätehuoltosuunnitelmassa tulee esittää kunnan toimet jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi. Kemiallisista tuotteista annetun lain mukaan tulee välttää sellaisia tuotteita, jotka voidaan korvata vähemmän vaarallisilla. Valtion luonnonhoitovirasto ja valtion kemikaalitarkastusviranomaiset ovat nimenneet 13 ainetta tai aineryhmää, joiden käyttöä tulisi rajoittaa.

Puhtaanapitolain mukaan jätehuollossa on edistettävä jätteiden kierrätystä ja muuta hyödyntämistä helpottavia toimia luonnonvarojen ja energian säästämiseksi tai ympäristön suojelemiseksi. Näillä perusteilla kunnilla on mahdollisuus edellyttää jätteiden lajittelua ja hyötykäyttöön ohjaamista. Hallitus on antanut valtion luonnonhoitovirastolle tehtäväksi laatia tarkemmat määräykset alkulajittelun toteuttamisesta siten, että vuoden 1994 alusta lähtien kaikki käsittelyyn tuleva jäte lajitellaan käsittelyn kannalta tarkoituksenmukaisesti. Lajittelematonta jätettä ei saa tämän jälkeen merkitävissä määrin polttaa tai sijoittaa kaatopaikoille. Paperijätettä, lasijätettä ja ympäristölle vaarallisia paristoja kerätään nykyisin jo lähes koko maassa. Muiden jätteiden erilliskeräys on toteutettu vain osassa kuntia. Romuautoja koskee romutusmaksuun ja -palkkioon perustuva taloudellinen ohjausjärjestelmä, joka on luotu 1970-luvun lopulla.

Ruotsissa ei ole toistaiseksi järjestelmää, jolla pakkauksia kierrätetään tai hyödynnetään, lukuunottamatta lasipulloja, alumiinitölkkejä ja eräitä muita juomapakkauksia. Myöskään taloudellisia ohjauskeinoja ei ole laajasti sovellettu pakkauksiin. Selvitys pakkauksia koskevista ohjaustoimista on valmistunut vuonna 1991 (SOU 1991:76 ja SOU 1990:85). Sen perusteella on kielletty lailla (336/91) kertakäyttöisten PET-pullojen käyttö 1 päivästä heinäkuuta 1991. Pakkausteollisuus on vapaaehtoisesti luopunut PVC-muovien käytöstä pakkausmateriaalina. Yhteispohjoismainen vapaaehtoinen ympäristömerkintäjärjestelmä on otettu Ruotsissa käyttöön vuonna 1990.

Ruotsissa valmistellaan EY-periaatteiden mukaisia lainsäädäntötoimia, joilla Ruotsista tehtäisiin ”kierrätysyhteiskunta”. Periaatteena olisi tuotteen valmistajan vastuun lisääminen. Näin pyrittäisiin jätteiden määrän vähentämi-

seen ja maksimaaliseen kierrätykseen. Lainmuutosesitykset on annettu Ruotsin valtiopäiville keväällä 1993.

Norja

Norjassa jätehuoltoa sääntelevät lähinnä ympäristönsuojelulaki (forurensningsloven, 6/81, muutettu viimeksi 67/89) tarkoituksena vähentää ympäristön pilaantumista ja edistää jätteiden parempaa käsittelyä sekä tuotevalvontalaki (produktkontrollloven, 79/76, muutettu viimeksi 22/86), joka sääntelee terveysvaikutusten lisäksi myös tuotteiden ympäristövaikutuksia.

Ympäristönsuojelulain mukaan ympäristön pilaantumista tulee ehkäistä ja jätteistä aiheutuvia ongelmia rajoittaa käyttämällä ympäristön kannalta ja taloudelliset olot huomioon ottaen parasta tuotantotekniikkaa ja edistämällä kaavoitus-, rakennus- ja ympäristönsuojelutoimissa näitä periaatteita. Jätteet tulee käsitellä mahdollisimman haitattomasti ja hyödyntää, jos se on perusteltua ympäristönsuojelulliset, materiaaliset ja taloudelliset seikat huomioon ottaen.

Tuotevalvontalaki koskee kaikkia tuotteita, jotka voivat aiheuttaa terveys- ja ympäristöhaittoja. Lakia voidaan soveltaa tuotteen koko elinkaareen ja sen eri vaiheisiin.

Norjassa muodostuu talousjätettä ja siihen verrattavaa teollisuus- ja palvelualan kiinteistöjen jätettä noin 2,0 miljoonaa tonnia vuodessa. Tästä jätteestä 70—75 prosenttia sijoitetaan kaatopaikoille, 20—25 prosenttia poltetaan ja 5—10 prosenttia kompostoidaan tai kierrätetään. Erytisjätettä (ongelmajätettä) muodostuu noin 200 000 tonnia vuodessa. Ympäristönsuojelulain mukaan kunnalla tulee olla yhdyskuntajätteen ja jätevesilietteen käsittelemiseksi käsittelypaikkoja ja -laitoksia. Kunnan tulee myös järjestää yhdyskuntajätteen kuljetus ainakin taaja-asutusalueella. Tietyt jätelaadut voidaan jättää kuljetuksen ulkopuolelle ja tarvittaessa määrätä erilliskuljetuksesta. Hakemuksesta kunta voi jättää kiinteistön järjestetyn jätteenkuljetuksen ulkopuolelle. Väestöstä noin 50 prosenttia on järjestetyn jätteenkuljetuksen piirissä. Haja-asutusalueilla on alueellisia jätteenkeräyspaikkoja. Määrältään ja laadultaan yhdyskuntajätteestä poikkeava tuotantojäte on toimitettava luvanvaraisiin käsittelypaikkoihin, ellei sitä kierrätetä tai muutoin hyödynnetä.

Ympäristöministeriön päätöksellä ollaan par-

haillaan järjestämässä kotitalouksien, maatalouden ja kalastuksen erityisjätteiden vastaanottoa siten, että kunnat velvoitetaan järjestämään tällaisten jätteiden vastaanotto ennen vuotta 1995. Erityisjätteen kerääjällä, vastaanottajalla ja käsittelijällä tulee olla ympäristönvalvontaviraston lupa tai omatoiminen käsittely on tullut ottaa huomioon ympäristönsuojelulain mukaisessa ympäristöluvassa, jota edellytetään ympäristön pilaantumista tai epäsiisteyttä aiheuttavalta toiminnalta. Tuotantotoiminnan erityisjätteiden käsittely perustuu nykyään pitkälti vientiin tai polttoon teollisuusprosesseissa. Valtio, kunnat ja teollisuus ovat perustaneet yhtiön, jonka tarkoituksena on rakentaa erityisjätteiden käsittelylaitos. Vaarallisen jätteen vientiä ja tuontia säännellään ympäristöministeriön päätöksellä. Norja on ratifioinut Baselin yleissopimuksen, jota sovelletaan jätteiden kansainvälisiin siirtoihin.

Parhaillaan valmistellaan ympäristönsuojelulakiin muutosta, jolla jätehuollon suunnittelu- ja järjestelmä saatetaan lakisääteiseksi. Norjan jätehuoltolainsäädännössä ei ole määräyksiä alueellisesta yhteistyöstä, vaikka yhteistyöhankkeita, joita valtio tukee helpommin kuin yhtä kuntaa koskevia hankkeita, on toteutettu useita.

Ympäristönsuojelulain mukaan kunta voi periä maksun jätteiden kuljetuksesta, vastaanotosta, varastoinnista ja käsittelystä. Vuositasolla taksa saa olla ylikatteinen, mutta maksun tuotto on tasattava viisivuotisjaksoissa kustannuksia vastaavaksi. Siten voidaan turvata jätehuollon kehittämisinvestointien rahoitus.

Jätehuollon valvonnasta vastaavat maaherra ja valtion ympäristönvalvontavirasto. Tuotevalvontaviranomaisia ovat ympäristöministeriö ja valtion ympäristönvalvontavirasto.

Ympäristönsuojelulain nojalla voidaan antaa myös jätteiden määrän vähentämistä koskevia määräyksiä ja edellyttää asian selvittämistä ympäristöluopan liittyvässä ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä. Jätteiden haitallisuuden vähentämiseen tähtäävät säännökset sisältyvät tuotevalvontalakiin ja sen nojalla annettuihin määräyksiin. Ympäristönvalvontavirasto on laatinut tätä koskevan toimenpideohjelman, jonka perusteella on annettu esimerkiksi paristoja ja akkuja koskeva asetus niiden sisältämän elohopean ja kadmiumin haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi.

Lainsäädäntö antaa Norjassa hyvät mahdollisuudet tuotevalvontalain avulla puuttua pak-

kausten aiheuttamiin ympäristö- ja jätehuolto-ongelmiin, vaikka varsinaista pakkausjätteiden laajaa kierrätysjärjestelmää ei ole. Käyttöön otetut maksut, pantit ja muut toimet koskevat lähinnä juomapakkauksia. Tuotevalvontalain nojalla on annettu romutusmaksuun perustuvat säännökset romuautojen talteenoton järjestämisestä vuonna 1978.

Kattavan tuotevalvontalain nojalla ympäristöministeriöllä on erittäin laajat valtuudet antaa yleisiä tai tiettyä aluetta koskevia määräyksiä tuotteen valmistajille, maahantuojuille, myyjille ja käyttäjille, jotka ovat velvollisia estämään tuotteesta aiheutuvia terveys- ja ympäristöhaittoja. Määräykset voivat koskea esimerkiksi tuotteen valmistusta, koostumusta, merkintöjä, käyttöä, palautus- ja panttijärjestelmiä, rakennetta ja tuotteen valmistuksen luvanvaraisuutta tai kieltämisestä. Yhteispujoismainen vapaaehtoinen ympäristömerkintäjärjestelmä on käytössä myös Norjassa.

Jätteiden määrän vähentämistä ja hyödyntämistä koskevat uudistusehdotukset lainsäädännöllisiksi, taloudelliseksi ja hallinnollisiksi toimiksi on esitetty 1990 valmistuneessa komiteamietinnössä (Avfallsminimering og gjenvinning, NOU 1990:28). Mainitun selvityksen perusteella laadittu esitys on parhaillaan suurkäräjien käsiteltävänä.

Tanska

Tanskan jätehuoltoa sääntelee lähinnä uusi ympäristönsuojelulaki (358/91), kemikaalilaki (212/79, muutettu viimeksi 341/89) jäte- ja raaka-ainemaksulaki (838/89) sekä ympäristöministeriön päätökset jätehuollosta (118/89) ja öljy- ja kemikaalijätteistä (804/89).

Ympäristönsuojelulain tarkoituksena on suojella maan luontoa ja ympäristöä kestävä kehityksen periaatteen mukaisesti. Laissa jätteen rinnastetaan päästöihin samoin kuin tuotteet ja tavarat, joista voi aiheutua ympäristön pilaantumista. Tämä tekee mahdolliseksi antaa jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi tarpeellisia määräyksiä. Laissa on vähiten likaavan teknologian käyttöä koskeva vaatimus (raaka-aineet, laitteet ja prosessit), joka koskee aineiden ja tuotteiden koko elinkaarta. Ympäristöä pilaavan tuotannollisen toiminnan harjoittajan on huolehdittava siitä, että toiminnasta aiheutuu mahdollisimman vähän ympäristöhaittoja. Laitteet sekä raaka- ja apuaineet

on valittava ja prosesseja ohjattava siten, että luonnonvaroja ei tuhlatu ja ympäristön pilaantumisen ja jätteen tuottaminen on mahdollisimman vähäistä. Sama velvollisuus koskee tuotteen valmistajaa ja maahantuojaa, joiden tulee huolehtia siitä, että tuotteet eivät aiheuta raaka-aineen ja energian tuhlausta, ovat mahdollisimman pitkäikäisiä ja hyödynnettäviä eikä niistä saa aiheutua jätteenä haittaa ympäristölle. Säännös on laajennettu koskemaan myös tuotteen käyttäjää sekä julkisoikeudellista tuotantotoimintaa, kauppaa ja kulutusta.

Virallisen tilaston mukaan jätettä muodostui Tanskassa vuonna 1990 yhteensä noin 9 miljoonaa tonnia. Tästä määrästä 57 prosenttia ohjattiin kaatopaikoille, 22 prosenttia poltettiin ja 21 prosenttia kierrätettiin.

Ympäristönsuojelulain nojalla kunnanhallitus huolehtii jätteiden keräyksestä, kuljetuksesta ja käsittelystä sekä käytöstä poistettujen aineiden ja tuotteiden hyödyntämisestä. Yksityiset kansalaiset, kiinteistöt ja yritykset ovat velvollisia käyttämään kunnan tarjoamia jätehuoltopalveluja ja antamaan kunnalle jätteistä tiedot, joiden perusteella kuntien on laadittava aluettaan koskeva jätehuoltosuunnitelma. Jätehuoltosuunnitelman laatimisesta on annettu ympäristöministeriön päätös (428/87).

Uuden ympäristönsuojelulain mukaan ainoastaan julkisyhteisöt saavat perustaa ja omistaa uusia kaatopaikkoja. Ympäristöministeriö ja lääninhallitus voivat määrätä tai myöntää luvan myös yritykselle erityisjätteen kaatopaikan perustamiseen. Ympäristöministeriö antaa myös määräykset yksityisiä kaatopaikkoja koskevista maksuista, joilla katetaan kaatopaikan valvonnasta ja mahdollisista haitoista aiheutuvat kulut.

Öljy- ja kemikaalijätteiden (ongelmajätteiden) käsittely on valtakunnallisesti keskitetty Suomen Ekokem Oy Ab:tä vastaavalle lähinnä kuntien omistuksessa olevalle Kommunekemi A/S:n ongelmajätelaitokselle. Jätteiden alueellista vastaanottoasemia on keskimäärin kaksi lääninä kohti. Toiminnanharjoittajan on tehtävä öljy- ja kemikaalijätettä koskeva ilmoitus kunnanhallitukselle. Jäte toimitetaan kunnan vastaanoton kautta käsiteltäväksi valtakunnalliseen ongelmajätelaitokseen. Kunnanhallitusten tuli ympäristöministeriön päätöksen 804/89 nojalla perustaa vuoteen 1991 mennessä kotitalouksissa ja yrityksissä muodostuvien öljy- ja kemikaalijätteiden keräys- ja toimitusjärjestelmä. Jätteiden kansainvälisiä siirtoja sääntelee

ympäristöministeriön päätös 457/87. Tanska ei ole toistaiseksi ratifioinut Baselin yleissopimusta.

Jätehuollon alueellisella yhteistyöllä on Tanskassa pitkät perinteet. Yhteistyötä koskevat säännökset on sisällytetty myös uuteen ympäristönsuojelulakiin. Ympäristöministeriö antaa tarkemmat määräykset velvollisuudesta solmia uusia yhteistyösopimuksia, laajentaa entisiä yhteistyöalueita tai liittyä jätehuollon ja erityisesti jätteiden hyödyntämisen hoitamiseksi perustettuihin kunnallisiin yhteisöihin. Kuntien on osoitettava jätteenkäsittelyalueita yhteisöjen käyttöön.

Ympäristönsuojelulain mukaan kunnanhallitus voi määrätä perittäväksi jätehuoltomaksuja. Maksuja voidaan peria jätehuoltojärjestelmien suunnittelu-, perustamis-, käyttö- ja hankintokustannusten kattamiseksi.

Tanskassa on vuodesta 1987 alkaen peritty myös valtiollista jätemaksua, aluksi 40 DKK ja vuodesta 1990 lähtien 130 DKK jätetonnia kohti. Maksua koskevat säännökset on nytemmin sisällytetty jäteraaka-ainemaksuista annettuun lakiin (838/89). Lain piiriin eivät kuulu hyötykäyttöön ohjattavat jätteet, puhtaat maa-massat eivätkä alkulajittelut rakennus- tai metsäteollisuuden jätteet.

Jätehuollon tuen perusteista on säädetty ympäristönsuojelulaissa. Sen mukaan valtion tukea voidaan antaa selvitys- ja kehittämissuunnitelmiin, muihin hankkeisiin sekä tiedonvälitystoimiin, joilla edistetään jätteiden hyödyntämistä ja vähennetään ympäristöhaittoja. Tuki voi olla jopa 100 prosenttia. Jätteiden hyödyntämistä palvelevia laitosinvestointeja voidaan tukea enintään 25 prosentilla ja kaikki jätelajit sisältäviä keräys- ja kuljetusjärjestelmiä enintään 75 prosentilla. Jätteiden määrän vähentämiseen säästävän teknologian keinoin, hyötykäytön edistämiseen, kaatopaikkojen ja polttolaitosten tason parantamiseen sekä saastuneiden maa-alueiden puhdistamiseen on tarkoitus ohjata valtion varoja vuosina 1990—1995 yhteensä 2,8 miljardia DKK. Teollisuuden edellytetään vastaavasti investoivan jätehuoltoon noin 5,0 miljardia DKK säädetyn vaatimustason saavuttamiseksi. Tukien pääasiallinen rahoituskeino ovat valtion jätemaksutulot, jotka ovat noin 500 miljoonaa DKK vuodessa.

Ympäristönsuojelulain mukaan toimintoa, tehdasta tai laitosta, joka kuuluu ympäristöministeriön määrittelemän lupamenettelyn piiriin,

ei saa perustaa tai ottaa käyttöön ilman kunnan- tai lääninhallituksen myöntämää lupaa.

Jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä on säädetty ympäristönsuojelulaisissa ja kemiallisista aineista ja tuotteista annetussa laissa (566/89). Jätteiden hyödyntämisen ja lajittelun toteuttamiseksi ympäristöministeriö voi antaa määräyksiä hyötykäytön ja säästävän teknologian edistämiseksi tai jätehuollosta aiheutuvien ongelmien rajoittamiseksi. Se voi myös määrätä tiettyjen raaka- ja apuaineiden esiintymisestä myytävissä tai käytettävissä materiaaleissa tai tuotteissa, tiettyjen materiaalien ja tuotteiden uusio- tai uudelleenkäyttövelvoitteesta, tuotteista, niiden hyväksymisestä, tuotteisiin käytettäviä materiaaleja koskevasta rajoituksista ja kielloista sekä julkisyhteisöjen velvollisuudesta käyttää uusio- ja ympäristöystävällisiä materiaaleja ja tuotteita.

Hyötykäytön toimenpideohjelman tavoitteeksi on asetettu keskimäärin 50 prosentin hyötykäytön taso tilastoiduille jätteille. Ohjelman keskeisiä tavoitteita on kotitalouksien paperin- ja lasinkeräyksen järjestäminen, paperin- ja pahinkeräyksen järjestäminen kauppoista ja konttoreista sekä ruokajätteen keräys suurkeittioista vuodesta 1990 alkaen.

Ympäristönsuojelulain mukaan ympäristöministeriö voi antaa tuotteita ja pakkauksia koskevia määräyksiä. Samoin voidaan määrätä, että tuotteiden ja pakkausten valmistajien ja maahantuojien on suoritettava valtiolle, kunnalle tai kunnalliselle yhteisölle maksu tuotteiden tai materiaalien aiheuttamien jätehuoltokustannusten kattamiseksi. Toistaiseksi Tanskassa ei ole järjestelmää, jolla pakkausjätteitä kierrätettäisiin laajasti. Käyttöön otetut maksut ja pantit sekä kierrätysjärjestelmät koskevat lähinnä juomapakkauksia. Tanska ei ole mukana yhteispohjoismaisessa ympäristömerkintäjärjestelmässä.

Ympäristönsuojelulakiin sisältyvien jätteiden syntymisen ehkäisemistä koskevien periaatteiden ja tavoitteiden toteuttamiseksi ympäristöministeriö vahvisti kesällä 1992 kolmannen puhtaamman teknologian toimenpideohjelman, joka koskee vuosia 1993—1997. Ohjelman pää tavoitteena on jätteistä aiheutuvan pilaantumisen tason vakiinnuttaminen ennen vuotta 2000. Ympäristöministeriö on kesällä 1992 lisäksi vahvistanut jätteitä ja niiden hyödyntämistä koskevan toimenpideohjelman vuosille 1993—1997. Ohjelma pyrkii toteuttamaan ympäristönsuojelulain mukaista jätteiden maksu-

maailisen kierrätyksen periaatetta. Ohjelma sisältää laajan keinovalikoiman ja tähtää kaikkien jätteiden 50 prosentin kierrätysasteeseen vuoteen 2000 mennessä.

Saksa

Saksan moneen kertaan muutettu jätehuoltolaki vuodelta 1972 uudistettiin kokonaan vuonna 1986 säätämällä laki jätteiden syntymisen ehkäisemisestä ja jätehuollosta (Gesetz über die Vermeidung und Entsorgung von Abfällen, jäljempänä jätelaki. Laki tuli voimaan 1 päivänä marraskuuta 1986. Uuden lain tarkoituksena on jätteiden syntymisen välttäminen ja niiden hyödyntäminen sekä turvallisen jätehuollon järjestäminen.

Jätelakia täydentävät asetukset ja tekniset ohjeet (Technische Anleitung; TA Abfall), joilla määrätään jätehuollon tekninen taso ja annetaan jätteiden välttämistä ja hyödyntämistä koskevat yleiset ohjeet. Osavaltioiden jätelait täydentävät liittovaltion lakia.

Jätteiden välttämisen ja hyödyntämisen keinot ovat tuotantojätteiden vähentäminen, ympäristöystävällisten tuotantomenetelmien käyttö, tuotteiden materiaalikoostumuksen ottaminen huomioon, tuotteiden kestävyuden lisääminen, kierrätyksen ja energiasisällön hyödyntämisen mahdollistaminen sekä jätteiden palauttaminen biologiseen kiertokulkuun. Jätteiden hyödyntäminen on Saksan jätehuollon järjestämisessä keskeisellä sijalla. Hyödyntämistä edellytetään, jos tekniset mahdollisuudet ovat olemassa, siitä aiheutuvat lisäkustannukset eivät ole kohtuuttoman suuret ja jos jätteen sisältämälle aineelle tai energialle voidaan järjestää käyttöä.

Jätelaisissa on laajat valtuudet määrätä yksityiskohtaisesti tavoitteiden toteuttamiseksi tarvittavista toimista. Jätteiden sisältämien haitallisten aineiden välttämiseksi tai vähentämiseksi taikka ympäristön kannalta asianmukaisen käsittelyn järjestämiseksi voidaan antaa määräyksiä tuotteiden ja pakkausten sekä niistä syntyvien jätteiden merkitsemisvelvollisuudesta, erilliskäsittelyn järjestämisestä, palautus- ja panttijärjestelmän käyttöönotosta ja kauppaa koskevasta rajoituksista ja kielloista. Myös jätteiden syntymisen ehkäisemiseksi ja niiden määrän vähentämiseksi voidaan antaa yksityiskohtaisia määräyksiä. Samoin voidaan edellyt-

tää, että tuotteet ja pakkaukset ovat kierrätettäviä tai muutoin hyödynnettäviä.

Jätteen välttämisen ja hyödyntämisen jälkeen jätteeksi jäävästä materiaalista on huolehdittava siten, ettei aiheuteta haittaa ihmisen terveydelle, yleiselle hyvinvoinnille eikä ympäristölle. Saksassa muodostui vuonna 1987 yhdyskuntajätettä ja siihen verrattavaa jätettä noin 31 miljoonaa tonnia. Talousjätteestä noin 70 prosenttia toimitetaan kaatopaikoille, joita on 370, noin 28 prosenttia poltetaan ja loput noin 2 prosenttia kompostoidaan. Jätehuollon järjestämisestä vastaa julkisoikeudellinen yhteisö. Tehtävä voidaan antaa myös kolmannen osapuolen hoidettavaksi. Jätteen haltijan on luovutettava jäte jätehuollon järjestämisvelvolliselle. Jätehuollon järjestäminen on yleensä kunnallinen tehtävä, josta käytännössä huolehtii kunnan puhtaanapitolaitos, mutta eräissä tapauksissa jätteiden käsittelylaitosta ylläpitävä kunnallinen yhtiö. Kunnat voivat myös valtuuttaa yksityisen yrityksen hoitamaan kunnan jätehuollon tai osan siitä.

Jätehuollon järjestäminen käsittää jätteiden keräyksen, kuljetuksen, käsittelyn, varastoinnin, vaarattomaksi tekemisen ja jätteiden materiaali- tai energiasisällön hyödyntämisen. Kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden ulkopuolelle voidaan jättää vain kotitalousjätteestä lajinsa tai määränsä puolesta poikkeava jäte. Jätteen tuottajan/haltijan on järjestettävä tämän jätteen jätehuolto. Yhdyskuntajätehuollosta on oma tekninen ohjeistonsa (TA Siedlungsabfall).

Jätelain mukaan jätteitä saa käsitellä, varastoida tai tehdä vaarattomaksi vain luvanvaraisissa jätteenkäsittelypaikoissa. Jätteenkäsittelypaikkojen sijoituspaikat sisällytetään alueelliseen jätehuoltosuunnitelmaan. Jätteenkäsittelypaikkojen on täytettävä asetetut tekniset vaatimukset (TA-Abfall). Erityisesti kaatopaikoilta ja polttolaitoksilta edellytetään tiukkoja turvatoimia. Lupa- ja valvontaviranomaisina toimivat alueviranomaiset.

Aikaisemmin puutteelliseksi osoittautunutta vaarallisten jätteiden jätehuoltoa on täydennetty näitä jätteitä koskevalla asetuksella. Vaarallisia jätteitä valvotaan niiden muodostumispaikasta luvanvaraiseen käsittelyyn ilmoitus- ja valvontalomakkeiston avulla. Myös keräys- ja kuljetustoiminta edellyttävät viranomaisen lupaa samoin kuin muidenkin kuin vaarallisten jätteiden vienti tai tuonti. Vaarallisia jätteitä syntyy noin 2,7 miljoonaa tonnia vuodessa eikä

niiden käsittelemiseksi ole riittävästi laitoksia. Uusien laitosten rakentamisesta ja olemassa olevien korjaamisesta on tehty suunnitelma. Saksa ei ole toistaiseksi ratifioinut Baselin yleissopimusta.

Jätelain mukaan osavaltioiden on laadittava aluettaan koskeva jätehuoltosuunnitelma, jossa esitetään alueen luvanvaraisten jätteenkäsittelypaikkojen sijainti ja erityistä valvontaa vaativien jätteiden (esimerkiksi vaarallinen jäte) jätehuollon järjestelyt. Suunnitelma on ohjeellinen, mutta ylemmällä jätehuoltoviranomaisella on oikeus määrätä suunnitelma kokonaan tai joltain osin sitovaksi. Määräminen voi koskea esimerkiksi jätteenkäsittelypaikkojen sijaintia. Kunnat ja niiden yhteenliittymät (Kreis/Kreisfreie Städte) laativat kunnalliset jätehuollon suunnitelmat, jotka uusitaan tietyn väliajoin alueellisen suunnitelman perustaksi.

Jätehuollon järjestämisestä vastaavat yhteisöt voivat alueellaan määrätä jätehuoltomaksun. Maksulla voidaan kattaa kaikki jätehuollon suunnittelusta ja järjestämisestä aiheutuvat kustannukset. Maksu, joka määräytyy yleensä jättemäärän tai asukasluvun perusteella, voidaan porrastaa siten, että sillä edistetään jätteiden vähentämistä ja hyödyntämistä.

Valtion jätemaksun käyttöönotosta on lakiehdotus, jonka mukaan maksua perittäisiin yksityisille ja julkisille jätteenkäsittelypaikoille toimitettavasta jätteestä sekä jätteen viennistä. Osavaltiot perisivät maksut ja tilittäisivät 40 prosenttia kertyvistä varoista liittovaltiolle. Maksuina kertyviä varoja voitaisiin käyttää jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämiseen tähtääviin toimiin, jätehuollon tutkimus- ja kokeilutoimintaan sekä jätteistä aiheutuneiden haittojen korjaamiseen samoin kuin uusien osavaltioiden jätehuollon kehittämiseen.

Jätehuollon valvonta perustuu kolmiportaiseen hallintoon. Erikseen määräytyissä jätehuoltoalan yrityksissä on järjestettävä jätehuollon sisäinen tarkkailu ja seuranta sekä nimettävä jätehuollon vastuhenkilö.

Jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi tai niiden syntyminen välttämiseksi on jätelain mukaan mahdollista antaa tuotteita, pakkauksia ja niistä syntyviä jätteitä koskevia yleisiä määräyksiä. Käytännössä esimerkiksi merkitsemisvelvoitteet toteutetaan tämän lainkohdan nojalla. Samoin sen nojalla on annettu tunnettu pakkausasetus sekä asetus muovisten juomapakkausten palauttamisesta ja pantin määräämisestä samoin kuin asetukset vaarallisten

halogenoitujen luottimien vastaanotosta ja asetus jäteöljyhuollosta.

Jätehuollon toimet keskittyvät tällä hetkellä voimakkaasti jätelain tavoitteita edistävien valtuuksien käyttöön. Etusijalle on asetettu toimet, jotka koskevat sellaisia tuotteita ja tuoteryhmiä, joista vaarallisuutensa tai määränsä puolesta aiheutuu jätehuollolle ongelmia. Yksittäisen jätelajin hyödyntämisestä on laadittu yleensä konkreettinen tavoiteohjelma, jota ensin on pyritty toteuttamaan sopimuksin elinkeinoelämän kanssa. Jos tavoitteet eivät ole tällä tavoin toteutuneet, on asiasta määrätty (paristot, kotitalouksien kylmälaitteet, kierrätettävät juomapakkaukset, jätelasi ja -alumiini, elintarvikkeiden muoviset myyntipakkaukset, rakennusjätteen hyödyntäminen).

Pakkausjätteen välttämiseksi ja sen hyödyntämisen edistämiseksi on annettu asetus (Verordnung über die Vermeidung von Verpackungsabfällen, Verpackungsverordnung). Sen mukaan 1 päivästä tammikuuta 1993 30 päivään kesäkuuta 1995 välisenä aikana on kerättävä vähintään 50 prosenttia kaikista pakkauksista talteen ja 1 päivästä heinäkuuta 1995 lukien 80 prosenttia. Nämä tavoitteet on saavutettava kullakin pakkausmateriaalilla (lasi, paperi/pahvi/kartonki, tina/pelti, alumiini, muovi).

Vastaavia asetuksia valmistellaan myös eräiden muiden jätteiden jätehuollon järjestämiseksi. Ensivaiheessa tulevat kysymykseen painotuotteet sekä ajoneuvot ja elektroniikkatuotteet. Näiden jätehuollossa vastuuta siirretään yhä enemmän tuotteen valmistajille, maahantuojille ja kaupalle. Tuotteen valmistajan, maahantuojan ja kaupan vastuuta jätehuollossa, jätteiden hyödyntämisessä ja haitattomampien tuotteiden ja jätteiden kehittämisessä siirretään Saksassa ripeässä tahdissa ilmeisesti moniin muihinkin tuotteisiin, koska sopimukseen ja ohjelmiin perustuvia ohjauskeinoja ei pidetä riittävinä. Lähivuosien tavoitteena on oleellisesti lisätä yhdyskunta- ja teollisuusjätteen hyödyntämistä. Kuluttajien valistamiseksi on käytössä ympäristömerkki (Umweltzeichen).

Saksassa on kesällä 1992 esitelty ehdotus uudeksi entistä tehokkaammaksi jätelakiin. Tavoitteena olisi siirtyä kierrätystalouteen ja lisätä entisestään tuotteen valmistajan vastuuta tuote- ja jätehuollossa. Samalla Saksan jätehuollon lainsäädäntöä olisi tarkoitettu yhtenäistää edelleen EY:n säännösten kanssa.

Nykyiseen jätelakiin verrattuna tuotannon

harjoittajien, tuotteiden valmistajien, julkisten viranomaisten ja muiden huolehtimisvelvollisten ennalta ehkäisevien toimien vaatimuksia lisättäisiin. Kierrätystalouden toimeenpanossa korostettaisiin raaka- ja apuainevalintoja, prosessitekniikkaa, sisäisiä kiertoja ja tuotekehitystä sekä tuotteiden uudelleen käytettävyyttä, kestävyyttä ja pitkäikäisyyttä. Tuotteen valmistajan vastuun lisääntymisen toivotaan johtavan siihen, että valmistajat jo tuotteen suunnittelun ja valmistusvaiheessa ottaisivat huomioon tuotteen mahdolliset haittavaikutukset ja hyödynnettävyyden.

Jätteen haltijan ensisijainen velvollisuus olisi jätteiden syntymisen välttäminen ja jätteiden materiaallinen hyödyntäminen ja vasta tämän jälkeen hyödyntäminen energiana tai asianmukaisesta käsittelystä huolehtiminen. Jätteet olisi hyödynnettävä, jos siihen olisi tekniset edellytykset ja materiaalille tai energialle olisi olemassa tai luotavissa markkinat. Tärkeysjärjestyksestä voitaisiin poiketa vain, jos syntyvät haitat olisivat saatuja hyötyjä suuremmat. Periaatteiden toteuttamiseksi jätteet olisi lajiteltava ja esikäsiteltävä tarpeen mukaan. Pääsääntöisesti jätteet olisi käsiteltävä kotimaassa.

Ehdotuksen mukaan liittohallituksella olisi laajat valtuudet antaa yksityiskohtaisia määräyksiä kierrätystalouden edistämiseksi ja ympäristölle haitattoman jätehuollon varmistamiseksi. Määräykset voisivat koskea esimerkiksi sekundääriraaka-aineen laatua, jätteiden hyödyntämisen ja käsittelyn vaatimuksia ja teknistä tasoa, lajittelua sekä esikäsitelyä. Edelleen olisi mahdollista määrätä tiettyjä tuotteita ja tavaroita koskevista kielloista, rajoituksista, tuotteen valmistajan ja myyjän käytöstä poistetun tuotteen talteenottovelvollisuudesta, käytetyn tuotteen palautusvelvollisuudesta sekä panttijärjestelmän käyttöön otosta ja tuotteiden merkinnöistä.

Osavaltioiden tulisi kuten nykyisin laatia ylikunnallinen suunnitelma jätetaloutensa hoitamisesta ja kehittämisestä. Suunnitelmissa olisi otettava huomioon EY:n jätedirektiivin mukainen periaate jätteiden käsittelyyn liittyvästä omavaraisuudesta sekä järkipärisen jätteiden käsittelyverkkoston luomisesta. Koko suunnitelma voitaisiin määrätä sitovasti noudatettavaksi.

Kokonaan uutena asiana ehdotuksessa on Suomen nykyiseen jätehuoltolakiin sisältyvää jätehuoltosuunnitteluelvoitetta muistuttava teollisuutta sekä jätteiden hyödyntämisestä ja

käsittelystä vastaavia yhteisöjä ja yhtymiä koskeva suunnitelmavelvoite. Määräajoin uudistettavassa suunnitelmassa tulisi esittää selvitys jätteiden syntyminen välttämistä, hyödyntämisestä ja muusta jätehuollosta. Lisäksi suunnitelmavelvollisten tulisi joka toinen vuosi laatia toimintaansa koskeva jätetase.

Jätteitä voisi käsitellä ja varastoida vain luvanvaraisissa laitoksissa. Jätteiden kerääminen ja kuljettaminen edellyttäisi viranomaisten hyväksymistä. Valvonta perustuisi laajaan ilmoitus-, selvitys- ja kirjanpitovelvoitteeseen. Isoimmissa yrityksissä tulisi olla kierrätystalouden ja jätehuollon järjestelyistä vastaava organisaatio.

Jätteiden kansainväliset siirrot edellyttäisivät viranomaisten hyväksymistä. Siirrot voitaisiin kieltää paitsi ympäristönsuojelusyistä myös, jos ne ovat jätetaloussuunnitelman vastaisia. EY:n jäsenmaiden välisiä siirtoja koskevat mahdolliset uudet säännökset voitaisiin panna toimeen liittohallituksen antamin määräyksin.

Yleinen valistus- ja neuvontavelvoite sekä velvollisuus tiedottaa kansalaisille tietyin väliajoin kierrätystalouden toimeenpanosta ja jätehuollon järjestelyistä kuuluisi myös lain tavoitteisiin.

Itävalta

Itävallan jätehuolto perustuu 26 päivänä kesäkuuta 1990 annettuun uuteen jätetaloudesta annettuun lakiin (Abfallwirtschaftsgesetz), jäljempänä jätetalouslaki. Laissa pyritään ottamaan huomioon kestävä kehitys, parantamaan ympäristön tilaa ja ennalta ehkäisemään jätehuollosta ympäristölle aiheutuvia haittoja parhaan tekniikan periaatteita noudattamalla. Tavoitteena on aikaansaada ekologinen jätetalous, jossa pyritään vähentämään jätettä, käyttämään vähemmän jätteitä tuottavaa tuotantotekniikkaa, pidentämään tuotteiden käyttöikää sekä lisäämään jätteiden kierrättämistä tai muuta hyödyntämistä. Lainsäädäntö on yhdenmukaistettu mahdollisimman pitkälle EY:n säännösten kanssa.

Jätetalouslain mukaan jätehuolto on järjestettävä siten, että haitalliset vaikutukset ihmisen sekä eläimistön ja kasviston elinolosuhteisiin ovat mahdollisimman vähäisiä, raaka-ainesten ja energiavarojen tuhlausta vältetään, kaatopaikkatilaa säästetään ja jäljelle jäävien jätteiden edellytetään olevan mahdollisimman

haitattomia myös pitkällä tähtäyksellä (ennaltaehkäisyperiaate/Vorsorgeprinzip).

Keinot näiden tavoitteiden toteuttamiseksi ovat jätteiden määrän ja niiden haitallisuuden vähentäminen sekä jätteiden hyödyntäminen. Jätteet on hyödynnettävä silloin, kun se on ekologisesti järkevää ja teknisesti mahdollista eikä aiheuteta kohtuuttomia lisäkustannuksia ja kun hyödynnettävälle materiaalille on järjestettävissä järkevä käyttö. Hyödyntämiseen soveltumattomat jätteet on käsiteltävä joko biologisesti, termisesti tai kemiallisfysikaalisesti siten, että jäljelle jäävä aines on mahdollisimman inerttiä ja helposti sijoitettavaa.

Jätetalouslaki on puitelaki, jota täydentävät osavaltioiden omat jätehuoltoja koskevat lait jätehuollosta. Vaarallisten jätteiden jätehuolto sisältyy kokonaisuudessaan jätetalouslakiin, mutta muiden jätteiden jätehuollon järjestämisestä on säädetty tarkemmin osavaltioiden omissa säädöksissä.

Itävallassa muodostui kotitalousjätettä vuonna 1987 noin 2 miljoonaa tonnia. Tästä määrästä toimitettiin 15 prosenttia lajittelulaitoksiin, 22 prosenttia mädätys- ja kompostointilaitoksiin, 6 prosenttia polttolaitoksiin ja loppuosa noin 200 käytössä olevalle kaatopaikalle.

Osavaltiot vastaavat jätehuollon järjestämisestä alueillaan. Osavaltiolainsäädännön ja jätehuollon alueellisen suunnitelman mukaan jätteiden keräys ja kuljetus on kunnan tehtävä. Kunta voi antaa käytännön työn myös yrittäjien tehtäviksi. Jätteiden käsittelyä ja hyödyntämistä varten osavaltioilla on oltava tarpeellinen määrä jätteiden käsittely- ja hyödyntämislaitoksia sekä kaatopaikkoja joko itsellään tai toiminta on varmistettava sopimuksella kuntien, kuntainliittojen tai yksityisten yrittäjien kanssa. Sopimuksissa määrätään, mitä jätteitä toiminta koskee. Kuljetusvelvollisuuden ulkopuolelle voidaan jättää alueellisessa jätehuolto-suunnitelmassa mainitut erikseen lajiteltavaksi määrätty hyödynnettävät jätteet sekä jätteet, jotka on velvoitettu toimittamaan julkisiin alueellisiin keräyspisteisiin.

Kunnat hyväksyvät oman jätehuoltojärjestyksen (Müllabfuhrordnung), jossa määrätään muun muassa kiinteistökohtaiset keräysjärjestelyt talousjätteelle, hyödynnettäville ja erikseen lajiteltaville jätteille sekä kotitalouksien ongelmajätteille. Isokokoisten hyödynnettävien (Sperrmüll) samoin kuin kotitalouksissa syntyvien ongelmajätteiden (Problemstoffe) keräys on järjestettävä vähintään kerran vuodessa.

Teollisuusyritykset voivat järjestää jätteiden keräyksen ja kuljetuksen itse.

Vaarallista jätettä (Sonderabfall) syntyy vuosittain noin 400 000—500 000 tonnia. Tälle määrälle ei ole Itävallassa riittävästi asianmukaista käsittelykapasiteettia. Vuonna 1987 näistä jätteistä poltettiin 57 000 tonnia maan ainoassa vaarallisten jätteiden käsittelylaitoksessa, vähäinen määrä vietiin ulkomaille ja loput varastoitettiin tai käsiteltiin olemassa olevaa tekniikkaa käyttäen. Itävalta on ratifoinut Baselin yleissopimuksen.

Jätetalouslain mukaan ympäristöministeriön on laadittava koko liittotasavaltaa koskeva jätetalouden suunnitelma. Suunnitelma uudistetaan ja julkistetaan kolmen vuoden välein. Osavaltiot laativat kaavoituslainsäädäntöön perustuen aluettaan koskevan kehittämissuunnitelman, johon kuuluu yhtenä osana jätehuollon peruseriaatteiden toteuttamissuunnitelma (Abfallwirtschaftskonzept). Suunnitelman tulee sisältää muun muassa tiedot jätteiden määristä ja laadusta, hyödyntämismahdollisuuksista, kuljetuksesta, lajittelusta, käsittelystä ja hyödyntämisestä. Siinä on esitettävä myös alueen julkisesta jätehuollosta vastaavat jätehuoltoalan yritykset toiminta-alueineen sekä asianmukaisten jätteiden käsittelylaitosten kaavallinen sijainti sekä niiden toiminta-alueet. Kaava asetetaan nähtäväksi ja kuntalaisilla on mahdollisuus tehdä sitä koskevia muistutuksia. Kaavan vahvistus sitoo kuntia niiden laatiessa alemmanasteisia kaavoja, ja alueet voidaan tarvittaessa lunastaa tarkoitukseensa.

Kunnat voivat huolehtia jätehuollon järjestämisestä yhteisesti tai muodostaa kuntainliiton tehtäviä hoitamaan. Jätehuollon alueellinen yhteistyö toteutuu lainsäädännön suunnittelujärjestelmän avulla, jolla luodaan jätteiden käsittelyverkosto siten, että varmistetaan riittävä alueellinen omavaraisuus ja toimialueiden tarkoituksenmukaisuus.

Osavaltioiden laeissa on säädetty jätteiden käsittelymaksusta. Yleisen jätteenkäsittelylaitoksen tai kaatopaikan ylläpitävä kunta hyväksyy jätehuoltotaksan, jonka vahvistaa osavaltion hallitus. Kunnallisen jätteenkäsittelymaksun lisäksi peritään Itävallassa valtion jätemaksua, joka perustuu saastuneiden maa-alueiden saneerauksesta ja sen rahoittamisesta annettuun lakiin (Altlastensanierungs-gesetz; 299/89).

Viimeksi mainitun lain mukaan toiminnasta, josta saattaa aiheutua maaperän saastumista tai muuta haittaa terveydelle tai ympäristölle

peritään saastumismaksua (Altlastensanierungsbeitrag). Toiminnanharjoittajilta perityt maksut ohjataan rahastoon ja käytetään saastuneiden maa-alueiden kartoitukseen, saneeraustoiminnan rahoitukseen ja saneerausteknologian kehittämiseen.

Jätehuollon valvonnasta vastaavat jätetalouslaissa säädetyt toimivaltaiset alueelliset ja paikalliset viranomaiset. Vaarallisen jätteen tai jäteöljyn luovuttajan on täytettävä jätettä koskeva ilmoituslomake (Begleitschein), joka palvelee jätteiden kuljetuksen ja käsittelyn valvontaa.

Yleisenä periaatteena on, että jätteiden käsittely- ja hyödyntämistoiminta edellyttävät jätehuoltoviranomaisen lupaa. Jätteenkäsittelypaikkojen sijaintipaikat määräytyvät jätehuollon alueellisten suunnitelmien perusteella. Vaarallisten jätteiden käsittelylaitosten sijoittaminen määräytyy kuitenkin liittovaltion jätehuoltosuunnitelman perusteella. Vaarallisten jätteiden ja jäteöljyn käsittelytoimintaa koskeva alueviranomaisen lupa sisältää ympäristövaikutusten arvioinnin ja toimintaedellytysten laajan harkinnan. Lupa myönnetään, jos toiminnan sijainti on alueellisen jätehuoltosuunnitelman mukainen, toiminta täyttää ympäristönsuojelun vaatimukset ja toiminnalle asetetut tekniset edellytykset.

Yrityksissä, joissa syntyy laadultaan tai määrältään kotitalousjätteestä poikkeavaa jätettä, jätteiden syntymisen ehkäisemisen, jätehuollon, hyödyntämisen ja käsittelyn on perustuttava jätetalouslain mukaiseen lupaan. Mikäli yrityksessä on yli 250 työntekijää ja sen toiminnassa syntyy säännöllisesti vaarallisia jätteitä, on yrityksessä oltava jätehuollosta vastaava henkilö. Jätteiden vähentämisen yleisistä tavoitteista ja julkista valtaa koskevista velvollisuuksista on säädetty jätetalouslaissa. Jätteiden määrää on vähennettävä käyttämällä soveltuvia valmistus- ja käyttötapoja, kehittämällä tuotteita ja valistamalla kuluttajia. Teknisten ja taloudellisten mahdollisuuksien rajoissa tulee erityisesti ottaa huomioon, että tuotteiden valmistuksessa jäljelle jäävä aines voidaan käyttää uudelleen. Lisäksi edellytetään, että esimerkiksi tuotteiden palautus- ja panttijärjestelmien avulla vaikutetaan siihen, että tuotteen loppukäyttäjän tuotama jätemäärä olisi mahdollisimman vähäinen. Tuotteet olisi myös suunniteltava ja valmistettava ja niitä olisi käytettävä siten, että käytön jälkeen syntyisi mahdollisimman vähän ja mahdollisimman haitatonta jätettä.

Jätetalouslaissa on ympäristöministeriölle annettu laajat valtuudet määrätä tavoitteiden toteuttamiseksi tarvittavista toimista. Ympäristöministeriö voi antaa määräyksiä erillistä käsittelyä vaativan tuotteen tai palautustuotteen merkitsemisvelvollisuudesta, tuotteessa olevan haitta-ainepitoisuuden tai haitallisen ominaisuuden merkitsemisvelvollisuudesta, tuotteen valmistajan, kaupan tai jonkin muun tahon tuotteesta käytön jälkeen syntyvän jätteen tai pakkauksen vastaanottovelvollisuudesta sekä jätteen haltijan palautusvelvollisuudesta sekä pantin määräämisestä ja perimisestä. Lisäksi voidaan antaa määräyksiä tuotteen valmistajalta tai maahantuojalta rahastoon perittävän hyödyntämis- tai käsittelymaksun asettamisesta, jätteiden keräyksen ja käsittelyn kannalta muodoltaan tai ominaisuuksiltaan haitallisten tuotteiden ja pakkausten luovuttamisen rajoittamisesta, velvollisuudesta järjestää ja luovuttaa jäte erilliskeräykseen, jos siten mahdollistetaan jätteen käsittely tai helpotetaan sitä sekä tuotteen markkinointiin puuttumisesta, jos tuotteesta sen asianmukaisen käytön jälkeen vapautuu vaarallisia aineita. Jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämiseen tähtäävistä toimista voidaan antaa sitovia tavoiteasetuksia (Zielverordnung). Niissä esitetään jätteiden vähentämistavoitteet, aikataulu tai asteittainen eteneminen, toteuttamistavat ja tiedottaminen sekä toimet, jos asetettua tavoitetta ei saavuteta.

Jätetalouslain nojalla on annettu asetus lamppujen, loisteputkien ja sekavalolamppujen merkitsemisestä panttimerkinnällä, pantinperimisestä ja kaupan vastaanottovelvollisuudesta (512/90). Vastaavasti on annettu asetus haitallisia aineita sisältävien paristojen ja akkujen käytön vähentämisestä ja vastaanoton järjestämisestä (514/90). Vastaavia asetusluonnoksia

on kylmälaitteiden ja romurenkaiden jätehuollon järjestämisestä. Moottoriöljyn ja öljynsuodattimien jätehuollosta on säädetty suoraan jätetalouslaissa siten, että huoltoasemien ja korjaamoiden on otettava tiettyyn määrään asti jäteöljy veloituksetta vastaan. Öljynsuodattimen saa luovuttaa loppukäyttäjälle vain käytetyn suodattimen palautusta vastaan.

Jätetalouslain mukaan ympäristöministeriö voi antaa määräyksiä valtakunnallisen jätehuoltosuunnitelman toteuttamiseksi siitä, että tuotteen valmistuksessa käytetään tietty osa kierrätysmateriaalia tai että jätehuollon vaatimusten toteuttamiseksi edellytetään tiettyä teknistä tasoa. Määräykset eivät saa vaarantaa tuotteen kilpailukykyä, minkä vuoksi ne on harkittava vuosittain. Jätteet, jotka on mahdollista hyödyntää, voidaan määrätä erilleen kerättäviksi.

Pakkausjäteongelma on otettu huomioon jätetalouslaissa siten, että ympäristöministeriölle on säädetty laajat valtuudet myös pakkauksia koskevien määräysten antamiseen. Ministeriölä on oikeus määrätä muun muassa valmistajia, maahantuojia ja kaupppaa koskevasta pakkausjätteen vastaanottovelvollisuudesta. Jätteiden keräyksen ja käsittelyn kannalta muodoltaan tai ominaisuuksiltaan haitallisille tuotteille ja pakkauksille voidaan asettaa maksu jätehuoltokustannusten kattamiseksi. Lain nojalla on annettu asetus pakkausjätteiden määrän vähentämis- ja hyödyntämistavoitteista (646/92) sekä asetus pakkausjätteiden ja eräiden käytöstä poistettujen tuotteiden välttämisestä ja hyödyntämisestä (645/92). Asetusten sisältö muistuttaa EY:n pakkauksia ja pakkausjätteitä koskevaa direktiiviehdotusta, mutta asetukset ovat paljon yksityiskohtaisempia ja korostavat pakkausten valmistajan ja myyjän vastuuta.